



รูปแบบและการปรับงานบุญจุลกฐินเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว  
ของจังหวัดเชียงราย

Rejuvenating Julakathin Ceremony for Tourism Promotion  
in Chiangrai

ชุกกิ้น อุณวิจิตร

โปรแกรมวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว  
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย  
พฤษภาคม 2553

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย)

## บทคัดย่อ

ชื่องานวิจัย : รูปแบบและการปรับงานบุญจตุกฐินเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด  
เชียงราย  
ชื่อผู้วิจัย : นางสาวชุกกิ้น อุณวิจิตร และคณะ  
คณะ : วิทยาการจัดการ  
ปีการศึกษา : 2552

---

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา รูปแบบและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานจตุกฐิน วัดพระธาตุผาเงา ศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานบุญจตุกฐิน และ เสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนางานจตุกฐินเพื่อการท่องเที่ยว ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกและใช้แบบสอบถามกับคณะกรรมการจัดงาน ประชาชน และนักท่องเที่ยวร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามประเด็นเนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

รูปแบบและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานจตุกฐิน วัดพระธาตุผาเงา ได้เปลี่ยนจากงานขนาดเล็กจัดภายในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมและเพื่อให้ได้อานิสงส์ผลบุญตามความเชื่อ งานจตุกฐินวัดพระธาตุผาเงาในปัจจุบันเป็นการผสมผสานกันระหว่างการฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมและการรับเอารูปแบบใหม่มาใช้ เพื่อส่งเสริมประเพณีทางศาสนาและการท่องเที่ยว วัดและชุมชนจึงได้รับเอารูปแบบที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยปรับปรุงมาใช้ เป็นรูปแบบของการจัดงานปัจจุบันเพราะเอื้อให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทอผ้ามากขึ้น

ผลการศึกษาพฤติกรรม ความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานจตุกฐิน วัดพระธาตุผาเงา พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวเชียงราย และสายบุญจากต่างจังหวัด นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีประสบการณ์มาร่วมงานจตุกฐินเป็นครั้งแรก ตั้งใจมาเพื่อทำบุญ โดยการชักชวนของเพื่อนหรือญาติ ใช้เวลาร่วมงาน 6 ชั่วโมงขึ้นไป โดยนักท่องเที่ยวคาดหวังจะได้รับอานิสงส์ผลบุญจากการมาร่วมงานนี้มากที่สุด

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวพอใจสูงสุดสามลำดับแรกคือการรักษาแบบแผนประเพณีดั้งเดิม บรรยากาศของสถานที่และการเน้นความสำคัญทางศาสนา ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจพบว่านักท่องเที่ยวพึงพอใจต่างกันในเรื่องสถานที่ ที่พักแรมและการเดินทาง นักท่องเที่ยวความคิดเห็นเห็นว่าการจัดงานจุลจกฐินเป็นการอนุรักษ์ประเพณีและการทอผ้า ส่งเสริมการท่องเที่ยว และส่งเสริมให้คนทำบุญ สิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจคือการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การแสดงพื้นบ้านที่หลากหลายและการได้ทำบุญ

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนางานบุญจุลจกฐินเพื่อการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ศักยภาพ พบว่าการจัดงานจุลจกฐินวัดพระธาตุผาเงามีจุดแข็งและมีโอกาสมากกว่าจุดอ่อนและข้อจำกัด การส่งเสริมและพัฒนางานบุญจุลจกฐินเพื่อการท่องเที่ยวจึงควรพัฒนาเชิงรุก ได้แก่การจัดระบบความคิด และรูปแบบของงาน การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว การเตรียมบุคลากรให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว การจัดเป็น โครงการมหาบุญจุลจกฐินของจังหวัดเชียงราย และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้ของประชาชนเพิ่มขึ้น

## Abstract

Research Title : Rejuvenating Julakathin Ceremony for Tourism Promotion in Chiangrai

Author : Chooglin Ounvijit and others

Faculty : Management Science

Academic Year : 2552

---

The research describes the present form of the Jullakathin ceremony at Wat Prathat Phangao and tourists who join the ceremony and proposes how the ceremony can be modified to promote it for tourism purposes. Quantitative and qualitative data are collected from the ceremony organizing committee, local people, tourists and documents through in-depth interviews, questionnaires, and participatory observation. Content analysis and descriptive statistical measures are used to analyze the data.

The present form of the ceremony is a mixture of old and new cultures. From a small ceremony participated by the community of believers as a merit-making activity, it has been transformed into a grand annual ceremony organized by external agencies with light-and-sound presentations and reception parties. Recently, the TAT intervention promotes the participation of tourists in the weaving activity of the ceremony.

Tourists who joined the ceremony are mostly residents of Chiangrai and merit-makers from other provinces. Most of them joined the ceremony for the first time, with an intention to make merits. They came at the invitation of their friends or relatives. The average time spent in the ceremony is six hours.

The tourists are highly satisfied with the ceremony. The first three highest satisfactions are on the conservation of the tradition, the ambience of the temple, and the emphasis on religious activities. A comparison of their satisfaction based on their demographical attributes reveals differences of satisfaction in terms of the temple, accommodation, and travel. They have an opinion that the ceremony helps to conserve culture and weaving, promotes tourism and religious

purposes. They are impressed by the cultural identity, a wide range of folk presentations and their opportunity to make merits.

The ceremony has high potential for tourism promotion. Measures for pro-active development include solidifying the concept and format of the ceremony, arranging creative activities to support tourists' appreciation, training of information personnel, expanding it into the Chiangrai Mahaboon Jullakathin Project and intensifying public relations by various methods to increase the perception of people.

## กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการทำการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระพุทธิญาณมุนี ท่านเจ้าคณะอำเภอเชียงแสนและ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุผาเงาที่ได้อนุญาตให้คณะผู้วิจัยทำการวิจัยครั้งนี้ตลอดจนเมตตาให้การสัมภาษณ์ คณะกรรมการวัดทุกท่านก็ได้อำนวยความสะดวกแก่คณะผู้วิจัยตลอดเวลาที่อยู่เก็บข้อมูลระหว่างการจัดงานจุลกฐินครั้งที่ 12 นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้รู้ทั้งหลายท่านที่กรุณาให้สัมภาษณ์และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่งในการทำวิจัย ซึ่งขออนุญาตเอ่ยนามในที่นี้ เช่น พระราชสิทธิธนายก ท่านเจ้าคณะจังหวัด เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ คุณอัจฉริกา มณีสินผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อาจารย์ชเลนทร กัลยาณมิตร อาจารย์พิสันต์ จันทรศิลาปี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสบคำและคณะครูอาจารย์ นายคำแพง จันทกุล ผู้ใหญ่บ้านสบคำ และชาวบ้านสบคำทุกท่าน สล่าองค์ แสงคำ และกรรมการจัดงานท่านอื่นๆ ที่ไม่อาจกล่าวนามได้ทั้งหมด

การศึกษาครั้งนี้จะดำเนิน ไปไม่สำเร็จหากไม่ได้รับความร่วมมือจากนักท่องเที่ยว และประชาชนที่มาร่วมงานจุลกฐินปี 2552 ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เนื่องจากการทำวิจัยครั้งนี้มีเวลากระชั้นชิดและมีประเด็นและบุคคลที่เกี่ยวข้องมาก หากข้อมูลวิจัยมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาด ผู้วิจัยยินดีน้อมรับคำติชมและขอรับข้อบกพร่องนั้นเป็นของผู้วิจัยเพียงผู้เดียว

คณะผู้วิจัย

พฤษภาคม 2553

## สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	
	ความสำคัญและที่มาของปัญหา .....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย .....	3
	ประโยชน์ของการวิจัย .....	3
	สมมติฐาน .....	3
	ขอบเขตการศึกษา .....	4
	กรอบแนวคิด .....	4
	นิยามศัพท์ .....	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว .....	6
	แรงจูงใจ พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว .....	10
	รูปแบบการปรับตัวทางการท่องเที่ยว .....	16
	การท่องเที่ยวเชิงศาสนา .....	18
	จุดกฐิน .....	24
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	32
3	วิธีดำเนินการวิจัย	
	การเลือกพื้นที่ที่ศึกษา .....	34
	การศึกษาก่อนลงภาคสนาม .....	34
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง .....	34
	ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย .....	35
	เครื่องมือที่ใช้ศึกษา .....	35

## สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล .....	36
การตรวจสอบข้อมูล .....	36
การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล .....	36
4	
การวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 รูปแบบและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานจุลทัศน์	
วัดพระธาตุผาเงา .....	38
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ	
การจัดงานบุญจุลทัศน์ วัดพระธาตุผาเงา .....	65
ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนางานบุญจุลทัศน์เพื่อการ	
ท่องเที่ยว .....	85
5	
สรุปผล วิเคราะห์ผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย .....	92
อภิปรายผล .....	94
ข้อเสนอแนะ .....	96
บรรณานุกรม .....	97
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบสอบถาม .....	100
ภาคผนวก ข คำสั่งแต่งตั้งกรรมการจัดงานและกำหนดการ .....	106
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรมการเตรียมจัดงานจุลทัศน์ .....	120
ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล .....	125
ประวัติผู้วิจัย .....	127



## สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว .....	65
2	ประสบการณ์การร่วมงานจตุลฐินของนักท่องเที่ยว .....	67
3	วัตถุประสงค์ในการมาร่วมงานจตุลฐินของนักท่องเที่ยว .....	68
4	ข้อมูลที่นักท่องเที่ยวใช้ในการตัดสินใจมาร่วมงานจตุลฐิน .....	68
5	ผู้ที่เดินทางมากับนักท่องเที่ยว .....	69
6	ระยะเวลาที่อยู่ร่วมงานจตุลฐินของนักท่องเที่ยว .....	70
7	สถานที่พักแรมของนักท่องเที่ยว .....	70
8	การเข้าร่วมถวายผ้าจตุลฐินของนักท่องเที่ยว .....	71
9	การกลับมาร่วมงานจตุลฐินของนักท่องเที่ยวในปีต่อไป .....	71
10	ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในการร่วมงานจตุลฐิน .....	72
11	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในภาพรวม .....	72
12	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อบริจายด้านสถานที่ .....	73
13	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อบริจายด้านการเดินทางมาร่วมงาน .....	74
14	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อบริจายด้านที่พักแรมในวัด .....	74
15	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อบริจายด้านอาหารและเครื่องดื่ม .....	75
16	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อบริจายด้านกิจกรรมภายในงาน .....	76
17	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อบริจายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว .....	76
18	ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อบริจายด้านต่างๆ ตาม เพศ สถานภาพ อายุ อาชีพและระดับการศึกษา .....	77
19	ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจรายกลุ่มตามอายุด้านที่พักแรม โดยวิธีของ Scheffe .....	78
20	ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจรายกลุ่มตามอาชีพด้านการจัดสถานที่ โดยวิธี ของ Scheffe .....	79
21	ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจรายกลุ่มตามอาชีพด้านการเดินทาง โดยวิธีของ Scheffe .....	80
22	ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อบริจายด้านต่างๆ ตาม จำนวนครั้งที่ร่วมงาน ระยะเวลา ความคาดหวัง แหล่งที่อยู่และวัตถุประสงค์	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
23 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจรายคู่ตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ด้านสถานที่ โดยวิธีของ Scheffe .....	82
24 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจรายคู่ตามวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยว ด้านการเดินทาง โดยวิธีของ Scheffe .....	82
25 ความเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดงานจุลกฐิน .....	83
26 สิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความประทับใจในงานจุลกฐิน .....	83

## สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนผังการจัดงานปีที่ 1 .....	41
2	แผนผังการจัดงานปีที่ 2 .....	42
3	แผนผังการจัดงานปีที่ 3 .....	43
4	แผนผังการจัดงานปีที่ 5-7 .....	44
5	เอกสารคู่มือ .....	46
6	ชุดภาพงานแถลงข่าวการจัดงานครั้งที่ 11 .....	47
7	ป้ายประชาสัมพันธ์ .....	50
8	แผนผังการจัดงานปีที่ 12 .....	51
9	กระบวนการทอผ้าและการจัดช่วง .....	52
10	ภาพ กิจกรรมในงาน .....	55
11	กิจกรรมของนักท่องเที่ยว .....	59
12	กิจกรรมถวายผ้าจุลลิน .....	60
13	พิธีสืบชะตาแบบล้านนา .....	61

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยว เป็นภาคอุตสาหกรรมสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก จากสถานการณ์ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและด้านการเมืองในปัจจุบัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่งผลให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับผลกระทบด้านลบอย่างมากโดยไม่อาจหลีกเลี่ยง และส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศได้รับความเสียหาย เนื่องจากรายได้การท่องเที่ยวที่เคยช่วยสนับสนุนกิจกรรมเศรษฐกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่อง โดยเฉพาะการชดเชยรายได้จากภาคส่งออกที่ลดลง ในยามเศรษฐกิจถดถอย เนื่องจากการเดินทางและการใช้จ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวลดลง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) รับผิดชอบการตลาดของการท่องเที่ยวจึงได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ เพื่อเพิ่มผลผลิตหลายของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ด้วยการปรับกลยุทธ์การตลาดและประชาสัมพันธ์ในลักษณะเหมาะสมเพื่อกระตุ้นตลาดนักท่องเที่ยว เช่น ในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นปีมหามงคลเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ 80 พรรษา ททท.ได้ถือโอกาสอันเหมาะสมนี้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี อันเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ต้องใช้จ่ายที่สูงมาก แต่ให้ทั้งความสุขและความสบายใจ อีกทั้งประเทศไทยเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์สืบเนื่องมายาวนาน มีแหล่งท่องเที่ยวอันเปี่ยมคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณีมากมายที่สมควรสร้างการรับรู้ เพื่อสืบทอดเป็นมรดกสู่คนรุ่นต่อไป โดยจัดทำโครงการ “เที่ยวทั่วไทย สุขใจเสริมมงคล” เพื่อที่จะปลูกฝังความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเชิงศาสนา วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม มอบความสุขกายสบายใจจากการเดินทางในปีมหามงคล และเป็นการร่วมสร้างสังคมที่ดี ตามแนวคิด “คุณธรรมนำสังคม” อีกทั้งกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่เกิดการตื่นตัวต่อการเห็นความสำคัญของรากฐานทางวัฒนธรรมภายในชาติ พร้อมกับการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดการหมุนเวียน กระจายรายได้สู่ท้องถิ่นทั่วทุกภูมิภาค (ททท. จัดโครงการ “เที่ยวทั่วไทย สุขใจเสริมมงคล”

[http://travel.sanook.com/news/news\\_09231.php](http://travel.sanook.com/news/news_09231.php))

ในโอกาสฉลองครบรอบ 50 ปี ในปี 2553 ททท. ได้เตรียมโครงการ “ออมบุญ อุ่นใจ” พร้อมเปิดเส้นทางออมบุญ อุ่นใจ 50 เส้นทางทั่วประเทศ กระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาในทุกศาสนา โดยประสานงานกับสมาคมท่องเที่ยวทั้งในกรุงเทพฯ และในภูมิภาค การจัดทำโปรแกรมทัวร์ออมบุญอุ่นใจนี้ ททท. คาดว่าจะช่วยกระตุ้นให้คนไทยท่องเที่ยวข้ามภาค

มากขึ้น เช่น จากภาคเหนือไปทำบุญที่ภาคใต้ หรือจากภาคใต้ไป ทำบุญที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น (กรุงเทพมหานครกิจ <http://www.webboard.bangkoktourguide.net>)

จังหวัดเชียงรายจัดได้ว่าเป็นดินแดนแห่งประวัติศาสตร์และศาสนา เนื่องจากมีวัดเก่าแก่ที่เชื่อกันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของชาวไทยและผู้คนในแถบล้านนา เช่น วัดพระธาตุคอกตุง วัดพระธาตุจอมกิตติ วัดพระธาตุปูเข้า วัดพระแก้ว วัดป่าสัก จนเกิดเป็นกิจกรรมทัวร์ไหว้พระ 9 วัด และมีวัดที่มีความสวยงามด้านศิลปะ เช่น วัดร่องขุ่นที่ ดร.เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ บูรณะเป็นวัดที่สวยงามทางศิลปะเป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวที่เดินทางทางรถนิยมนแวะชมเป็นอันดับแรกก่อนเข้าตัวเมืองจังหวัดเชียงราย วัดต่างๆนอกจากมีความศักดิ์สิทธิ์และสวยงามแล้ว บางวัดยังจัดประเพณีงานบุญที่เกือบลสูญหายไปแล้วเช่น งานจุลกฐินของวัดพระธาตุผาเงาและวัดอื่นๆ เป็นการรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อของชาวพุทธขึ้นมาอีกครั้ง พ.ศ. 2551 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดงานจุลกฐินที่วัดพระธาตุผาเงา ทำให้รูปแบบการจัดงานมีความยิ่งใหญ่ตระการตาและได้มีการถ่ายทำสารคดีเผยแพร่ออกอากาศในรายการกบนอกกะลาด้วย ทำให้งานจุลกฐินของวัดพระธาตุผาเงาโด่งดังเป็นที่รู้จักระดับประเทศ ในปี 2552 จุลกฐินที่วัดพระธาตุผาเงาก็ปรากฏอยู่ในรายการท่องเที่ยวของ ททท. ในชื่อ “ปั่นฝ้าย สายบุญจุลกฐิน ผาเงา 2552” ควบคู่กับงานลอยกระทงของอำเภอเชียงแสน

ด้วยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการจัดงานจุลกฐินดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงเห็นสมควรให้มีการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและการปรับงานบุญจุลกฐินเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย” เพื่อให้ได้ข้อมูลใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่เน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไม่นำมาเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวมากเกินไป และสร้างผลกระทบที่ดีต่อชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยมีคำถามหลักของวิจัยว่า การจัดงานบุญจุลกฐิน วัดพระธาตุผาเงามีรูปแบบและการปรับตัวเป็นการท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้อย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายต่อไป

### คำถามวิจัย

1. การจัดงานจุลกฐินของวัดพระธาตุผาเงามีรูปแบบและการปรับเปลี่ยนจากเดิมอย่างไร
2. นักท่องเที่ยวและชุมชนมีความพึงพอใจและความคิดเห็นอย่างไรต่อการจัดงานจุลกฐินให้เป็นงานส่งเสริมการท่องเที่ยว
3. จะมีวิธีส่งเสริมงานบุญจุลกฐินเพื่อการท่องเที่ยวโดยทุกฝ่ายได้รับประโยชน์อย่างไร

### วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานจุลกฐิน วัดพระธาตุผาเงา
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรม ความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานบุญจุลกฐิน วัดพระธาตุผาเงา
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนางานบุญจุลกฐินเพื่อการท่องเที่ยว

### ประโยชน์ของงานวิจัย

1. ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนและนักท่องเที่ยวต่อการทำให้งานจุลกฐินเป็นการท่องเที่ยวเชิงศาสนา
2. ผลการศึกษาสามารถนำไปแก้ไขผลกระทบทางลบและส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่เหมาะสม
3. ผลการศึกษาเป็นแนวทางการส่งเสริมให้ปี 2553 เป็นปีท่องเที่ยวเชิงศาสนาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
4. ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและสาขาสังคมวิทยาได้
5. ผลการศึกษาเป็นฐานข้อมูลการบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์ศึกษาและพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

### สมมติฐาน

1. มีการประยุกต์เอกลักษณ์ดั้งเดิมกับรูปแบบการจัดงานสมัยใหม่ในการจัดงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
2. นักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านต่างๆในการจัดงานจุลกฐินแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรศาสตร์และข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว

### ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. พฤติกรรม ความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนที่มีต่อการจัดงานจุลกฐินครั้งที่ 12

## 2. ประชากรที่ทำการศึกษามี 3 กลุ่มคือ

- 2.1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยววัดพระธาตุผาเงาระหว่างวันที่ 31 ตุลาคม – 1 พฤศจิกายน 2552
- 2.2 คณะกรรมการจัดงานจุลกฐิน วัดพระธาตุผาเงา ปี 2552
- 2.3 ประชาชนทั่วไป ที่มีความรู้เรื่องจุลกฐิน

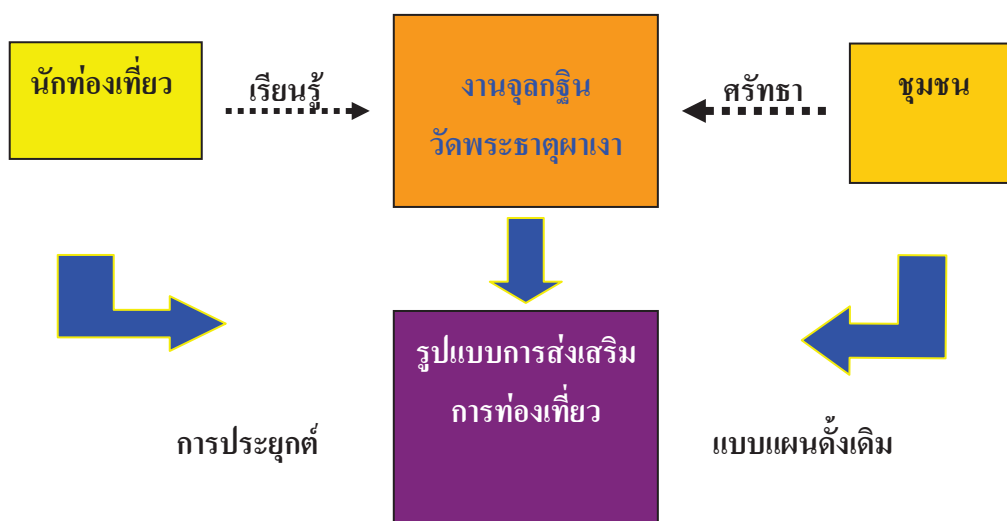
### ตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ลักษณะทางประชากรศาสตร์และข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ด้านเพศ สถานภาพ อายุ อาชีพ การศึกษา ระยะเวลา ความคาดหวัง แหล่งที่อยู่ วัดอุปสงค์และจำนวนครั้งที่ร่วมกิจกรรม

ตัวแปรตาม ความพึงพอใจ

### กรอบแนวคิด

การปรับปรุงรูปแบบของงานจุลกฐินเป็นการประนีประนอมการนำเอกลักษณ์แบบแผนวัฒนธรรมดั้งเดิมกับรูปแบบการจัดสมัยใหม่ โดยสอดคล้องวัดอุปสงค์ของชุมชนและนักท่องเที่ยว



## นิยามศัพท์

**งานบุญจุลกฐิน** หมายถึง งานจุลกฐินวัดพระธาตุผาเงา อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

**รูปแบบ** หมายถึง รูปแบบการจัดงานบุญจุลกฐินวัดพระธาตุผาเงา อ.เชียงแสน จ. เชียงราย

**การปรับงาน** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงกระบวนการและวิธีการในการจัดงานบุญจุลกฐิน วัดพระธาตุผาเงา อ.เชียงแสน จ. เชียงรายจากการรื้อฟื้นประเพณีดั้งเดิมไปเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย

**นักท่องเที่ยว** หมายถึงนักท่องเที่ยวชาวไทยและผู้มีจิตศรัทธาที่เดินทางมาร่วมงานจุลกฐินวัดพระธาตุผาเงา ปีพ.ศ. 2552

**พฤติกรรม** หมายถึง วัตถุประสงค์ การตัดสินใจเข้าร่วมงาน และระยะเวลาที่ร่วมงานบุญจุลกฐิน วัดพระธาตุผาเงา ของนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2552

**ความพึงพอใจ** หมายถึงความชอบ ความประทับใจของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการจัดงานและการบริการงานบุญจุลกฐิน วัดพระธาตุผาเงาต่อปัจจัย 6 ด้าน คือ ด้านสถานที่ การเดินทาง สถานที่พักแรม การบริการอาหารและเครื่องดื่ม กิจกรรมในงานและการส่งเสริมการท่องเที่ยว

**ความคิดเห็น** หมายถึง ความคิดเห็นทั่วไปของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวงานบุญจุลกฐิน วัดพระธาตุผาเงา

**คณะกรรมการ** หมายถึงพระสงฆ์ ผู้นำ ผู้รับผิดชอบด้านวัฒนธรรมและประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานบุญจุลกฐินวัดพระธาตุผาเงา ปี พ.ศ. 2552

**การส่งเสริมและการพัฒนา** หมายถึงแนวทางการประชาสัมพันธ์และการจัดงานจุลกฐินให้เป็นเทศกาลทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย



## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะขอนำเสนอแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง “รูปแบบและการปรับงานบุญจุกฐินเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย” ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. แรงจูงใจ พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว
3. รูปแบบการปรับตัวทางการท่องเที่ยว
4. การท่องเที่ยวเชิงศาสนา
5. จุกฐิน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ และนักวิชาการ (UNWTO 1996:16-26) ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวไว้คล้ายกันว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางที่มีเงื่อนไข 3 ประการ คือ

1. มีการเดินทางที่ไม่ได้ถูกบังคับไม่ใช่เพื่อสินจ้าง
2. มีจุดหมายปลายทางที่จะไปอยู่เป็นการชั่วคราวแล้วต้องเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิม
3. มีความมุ่งหมายในการเดินทางที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือไปอยู่ประจำ

#### องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว 3 ประการ ได้แก่ (Davidson, 1993 อ้างในสุทธิพิศชูชาติ, 2546: 4)

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ที่เกิดจากสถานที่ (Site) หรือเหตุการณ์ (Event) โดยสถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นแต่เหตุการณ์ที่น่าประทับใจเกิดจากมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น
2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) หมายถึงบริเวณพื้นที่และโครงสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ที่สร้างขึ้นรองรับกิจกรรมของผู้มาเยือนและกิจกรรมในการบริหารจัดการพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว การก่อสร้างปัจจัยพื้นฐาน เช่นระบบขนส่ง ระบบสื่อสาร ระบบสาธารณูปโภค ซึ่งจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายและเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวด้วย

3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว(Accessibility) ซึ่งจะต้องมีระบบขนส่ง (Transportation) ประกอบด้วยเส้นทาง ขานพาหนะ และผู้ประกอบการขนส่งเพื่ออำนวยความสะดวกและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทาง

### การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา หรือการประชุม EARTH SUMMIT ที่กรุง ริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ ไม่ว่าจุดหมายปลายทางจะเป็นที่ใด จะเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็ก ทั้งในเมืองและชนบท

โรเบิร์ต คลีเวอร์ดอน (Robert Cleverdon) และองค์การท่องเที่ยวทั่วโลก มีความเห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบันและปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆของอนุชนรุ่นหลังด้วย การจัดการการท่องเที่ยวนี้มีความหมายต่อการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย แนวความคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม ปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไป ขอบเขตการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกส่วนของการท่องเที่ยว คือ

กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องดำรงอยู่ได้

มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยือนอย่างสม่ำเสมอ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย

กิจการบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ

ผลกระทบทางลบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) สรุปว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุ และ แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม

2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวนั้น

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

### แนวความคิดเกี่ยวกับความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่

แนวความคิดความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ (Carrying Capacity) หมายถึง “ความสามารถที่จะรับของพื้นที่ในด้านการท่องเที่ยว เป็นความสามารถของพื้นที่ ที่จะรับการ พัฒนาเพื่อรองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยว และกิจกรรมนำเที่ยวในพื้นที่นั้นๆอย่างเหมาะสม โดยส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ดังกล่าวน้อยที่สุด” (สร้อยดี อาสาสมัครกิจ, 2543) โดยมีแนวคิดของนักวิชาการต่างๆที่แสดงไว้ดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) เสนอว่า จิตความสามารถรองรับของพื้นที่ในการพัฒนา ทรัพยากรท่องเที่ยว หมายถึง ปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สามารถอยู่ได้ด้วยความพอใจและ ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆ โดยไม่ทำให้ สภาพแวดล้อมถูกทำลายหรือถูกทำลายน้อยที่สุด ยังคงรักษาสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีไว้ มากที่สุด ทั้งนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องไม่กระทบต่อความจำเป็นพื้นฐานและความรู้สึกนึก คิดของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

มนัส สุวรรณ (2538) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวความคิดความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ไว้ใน หนังสือนิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยกล่าวว่า ธรรมชาติของแต่ละพื้นที่ย่อมมีขีดจำกัด ความสามารถที่จะรับ ได้อยู่ระดับหนึ่ง ระดับความสามารถที่จะรับได้นี้แตกต่างกันไปตามความ แตกต่างทางด้านกายภาพและชีวภาพของพื้นที่และกิจกรรมของมนุษย์ที่กระทำในพื้นที่นั้น ซึ่ง หากมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่เกินขีดจำกัดนี้ไปแล้วจะทำให้สภาพและความสมดุลของพื้นที่ สูญเสียไปจนเกิดปัญหาต่อเนื่องอื่นๆตามมา ความสามารถที่จะรับได้นี้สามารถแยกพิจารณาเป็น 3 ประเด็น คือ

1. ความสามารถที่จะรับได้ทางกายภาพ (Physical Carrying Capacity) หมายถึงลักษณะ หรือสภาพทางกายภาพของสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามความ ประสงค์ เป็นขีดจำกัดที่กำหนดได้ชัดเจน และจับต้องได้มากกว่า เช่น ขนาดของพื้นที่แหล่ง

ท่องเที่ยวที่มีอยู่แน่นอนตายตัว ย่อมเป็นตัวกำหนดว่าจะสามารถสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างได้ จำนวนมากน้อยเท่าใด เป็นต้น

2. ความสามารถที่จะรับได้ทางสังคม (Social Carrying Capacity) หมายถึงความสามารถของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆของสถานที่ท่องเที่ยว ที่จะพัฒนาเพื่อให้หรือขายบริการแก่ผู้มาเที่ยว กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความสามารถของสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในจำนวนสูงสุดโดยไม่ทำให้เกิดภาวะแออัด

3. ความสามารถที่จะรับได้ทางนิเวศ (Ecological Carrying Capacity) หมายถึงความสามารถของสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติในและบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ที่จะรับได้ ต่อการเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยาที่เกิดจากการพัฒนาสถานที่ดังกล่าวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะการที่นักท่องเที่ยวไปรวมตัวอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นจำนวนมากย่อมก่อให้เกิดความกดดันต่อพื้นที่นั้น โดยตรง ซึ่งบางครั้งอาจจะมากเกินไปกว่าพื้นที่นั้นจะรับได้

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำหรับพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเพื่อให้พื้นที่นั้นสามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีนั้น มีปัจจัยที่จำเป็นจะต้องคำนึงถึง3 ประการ คือ (สันติ ชุคนธรา, 2530)

1. สारูป (Image) ของพื้นที่ สारูป หมายถึง หัวใจ หรือ ตัวแทนของพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในความคิดและความรู้สึกของนักท่องเที่ยว สारูปของแหล่งท่องเที่ยวเป็นเสน่ห์ที่จะดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวนึกถึงและพอใจที่จะได้เดินทางมาสัมผัสมาชื่นชม การพัฒนาพื้นที่หากไม่คำนึงถึงสารูปของพื้นที่อาจทำให้แหล่งเที่ยวนั้นสูญเสียสารูปเดิมไปซึ่งย่อมจะมีผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวในแง่ลบเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึง และถ้านักท่องเที่ยวไม่สามารถพบกับสิ่งที่เขาคาดหวังไว้ย่อมมีผลให้เขาตัดสินใจที่จะไม่มายังแหล่งเที่ยวนั้นอีก การพัฒนาแหล่งเที่ยวนั้นก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ

2. ขีดจำกัดขั้นต่ำ (Thresholds) หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวขั้นต่ำสุดที่จะมาอุดหนุนหรือใช้บริการต่างๆในพื้นที่นั้น การพัฒนาพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นการสร้างโรงแรม การปรับปรุงถนน การสร้างร้านอาหาร ล้วนต้องใช้เงินทุน และจะต้องมีผลตอบแทนในการลงทุนโดยเก็บค่าบริการทางการท่องเที่ยว ขีดจำกัดขั้นต่ำคือดัชนีชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจของกิจกรรมและบริการทางการท่องเที่ยวที่จะลงทุนพัฒนาขึ้นมาว่า ควรจะมีจำนวนหรือระดับเท่าใดจึงจะเหมาะสมคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่ลงทุนไป การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงขีดจำกัดขั้นต่ำนี้เพื่อไม่ให้การใช้งัเงินลงทุนและงบประมาณเกิดความสูญเสียโดยเปล่าประโยชน์

3. ความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง แต่ในอดีตที่ผ่านมายังมิได้รับความสนใจหรือให้ความสำคัญมากเท่าที่ควร

สันติ ชุคนธรา ยังได้แบ่งประเภทของความสามารถในการรองรับไว้ 4 ด้าน คือ

1. ความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจ (Economic Carrying Capacity) เป็นการพิจารณาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ว่าควรจะใช้พื้นที่ระดับความเข้มข้นเท่าใดจึงจะให้ผลประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจ การพิจารณาในแง่มุมนี้มีแนวความคิดที่ว่าการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีการลงทุนเพื่อก่อให้เกิดผลตอบแทน การลงทุนจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ตอบแทนสูงสุดเมื่อลงทุนเพิ่มขึ้นจนถึงจุดๆหนึ่งที่เหมาะสมเท่านั้น การลงทุนหากน้อยกว่าจุดนี้จะไม่ได้ผลตอบแทนสูงสุด แต่ในทางกลับกันหากลงทุนมากกว่าจุดนี้ผลตอบแทนก็จะเริ่มลดลงเช่นกัน การพยายามกำหนดจุดที่ได้ผลตอบแทนสูงสุดทางเศรษฐกิจนี้ คือการพิจารณาหาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านเศรษฐกิจ

2. ความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity) เป็นขีดจำกัดที่กำหนดได้ค่อนข้างชัดเจนและจับต้องได้มากกว่าการพิจารณาในแง่อื่นๆ เช่น ขนาดของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีอยู่แน่นอนตายตัว ย่อมเป็นตัวกำหนดว่าจะสามารถสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างได้จำนวนมากน้อยเท่าใด เป็นต้น

3. ความสามารถในการรองรับด้านนิเวศวิทยา (Ecological Carrying Capacity) หมายถึง ระดับการใช้ประโยชน์สูงสุดของพื้นที่ที่จะแบกรับได้ก่อนที่สภาพแวดล้อมหรือระบบนิเวศจะเสื่อมโทรมลงจนยากที่จะแก้ไขให้กลับสู่จุดเดิมได้ การที่นักท่องเที่ยวไปรวมตัวอยู่ในพื้นที่ใด พื้นที่หนึ่งเป็นจำนวนมากย่อมก่อให้เกิดความกดดันต่อพื้นที่นั้นโดยตรง ซึ่งบางครั้งอาจจะมากเกินไปที่พื้นที่นั้นจะรองรับได้ พื้นที่แต่ละแห่งจะมีความสามารถในการรองรับทางนิเวศวิทยาแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพธรรมชาติของพื้นที่แล้วยังขึ้นอยู่กับลักษณะการใช้สอยพื้นที่ของนักท่องเที่ยว คือ จะขึ้นอยู่กับความเข้มข้นความถี่ และการกระจายตัวของการใช้สอยพื้นที่ เช่น การที่นักท่องเที่ยวกระจุกตัวรวมกันอยู่ที่บริเวณใดบริเวณหนึ่งในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์เป็นหลายวัน จะมีผลในการสร้างปัญหาให้กับบริเวณนั้นได้อย่างมากจนอาจเสื่อมสภาพไปได้ แม้ว่าเมื่อพิจารณาโดยเฉลี่ยในช่วงหนึ่งสัปดาห์หรือหนึ่งเดือนจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวไม่มากก็ตาม ความสามารถในการรองรับด้านนิเวศวิทยาจะไม่ตายตัวอาจจะเปลี่ยนแปลงให้พื้นที่นั้นมีความสามารถในการรองรับเพิ่มขึ้น โดยอาศัยมาตรการจัดการด้านการใช้สอยพื้นที่ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพนิเวศวิทยา

4. ความสามารถในการรองรับตามความรู้สึก (Perceptual Carrying Capacity) เป็นดัชนีชี้ความสามารถในการรองรับของพื้นที่อีกตัวหนึ่งซึ่งค่อนข้างจะกำหนดได้ลำบากและเปลี่ยนแปลงง่าย เหมือนกับความสามารถในการรองรับด้านนิเวศวิทยา ความสามารถในการรองรับตามความรู้สึกจะอาศัยความต้องการและความรู้สึกของผู้มาใช้สถานที่หรือนักท่องเที่ยวเป็นหลักในการกำหนด แต่การจะกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งตามความรู้สึกของนักท่องเที่ยวค่อนข้างจะทำได้ลำบาก ทั้งนี้เนื่องจากความรู้สึกความ

ต้องการของนักท่องเที่ยวดังกล่าวแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันมาก ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ สภาพสังคม ระดับการศึกษา ระดับรายได้ อายุ และอุปนิสัย รวมทั้งรสนิยมของแต่ละกลุ่ม

### แรงจูงใจ พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว

ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) กล่าวว่าไว้ว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเองทั้งสิ้น และความต้องการของมนุษย์มีมากมายหลายอย่างด้วยกัน มนุษย์จะมีความต้องการในขั้นสูงขึ้นไปเมื่อความต้องการในขั้นต้น ๆ ได้รับการตอบสนองอย่างพึงพอใจเสียก่อน

มาสโลว์ แบ่งลำดับขั้นความต้องการหลายระดับ ซึ่งเรียงจากต่ำไปหาสูง ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านกายภาพ (Physiological needs) คือ ความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นทั้งหมด เช่น อาหาร น้ำและอื่น ๆ
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs and need for security) ได้แก่ ความปลอดภัย การปกป้องและมีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน
3. ความต้องการที่จะเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมที่ตนอาศัยหรือทำงานอยู่ (Social needs) มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem needs) เป็นความต้องการมีเกียรติยศ ชื่อเสียงและต้องการได้รับการยอมรับในสายตาของผู้อื่น
5. ความต้องการสูงสุด คือ ความต้องการที่จะทำอะไรสำเร็จด้วยตัวเอง (Needs for self-actualization) เป็นความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จด้วยตนเอง ด้วยความคิดสร้างสรรค์ และใช้ความสามารถพิเศษของตนเองได้อย่างเต็มที่

เมื่อใดก็ตามที่ความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการขั้นสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ

แมคเคลแลนด์ (McClelland อ้างจากสมเดซ มุงเมือง, 2548: 145-148) กล่าวว่าแรงจูงใจและความต้องการเป็นเรื่องเดียวกัน เขาได้ศึกษาความต้องการของมนุษย์และแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Need for affiliation) หรือแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ บุคคลที่มีความต้องการทางด้านนี้สูง จะเป็นผู้ที่คำนึงถึงคุณภาพของความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้อื่นเหนือการทำงานให้สำเร็จ ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะมีคุณลักษณะอัน ได้แก่ การแสวงหาความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับผู้อื่น ความต้องการเป็นที่ชื่นชอบของผู้อื่น การมีความสุขอย่างมากกับการทำกิจกรรมทางสังคม การแสวงหาความเป็นเจ้าของ โดยเข้าร่วมกับกลุ่มและองค์การ เป็นต้น

2. ความต้องการที่จะมีอำนาจ (Need for power) หรือแรงจูงใจใฝ่อำนาจ บุคคลที่มีความต้องการด้านนี้สูงจะแสวงหาและใช้อำนาจบังคับบัญชาเพื่อเข้าไปมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นและเอาชนะผู้อื่นด้วยการถกเถียง การขอการแข่งขันที่ตนสามารถชนะและไม่ชอบการพ่ายแพ้ ความเต็มใจที่จะนำหน้าผู้อื่น เป็นต้น

3. ความต้องการที่จะทำงานให้สำเร็จ (Need for achievement) หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นความต้องการที่จะทำบางสิ่งบางอย่างให้ดีและมีประสิทธิผลสูง ต้องการแก้ปัญหาและปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะมีคุณลักษณะอันได้แก่ การต้องการรับผิดชอบในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การมุ่งสู่เป้าหมายทำอะไรตามความสามารถความเป็นจริง และทำให้บรรลุเป้าหมาย การแสวงหาความท้าทายความเป็นเลิศและเฉพาะตัว การต้องการข้อมูลย้อนกลับที่ชัดเจนจากผลการปฏิบัติงาน การเต็มใจทำงานหนัก เป็นต้น

โฮโลเวย์ กล่าวว่าว่าวัตถุประสงค์และแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวเกิดจาก 3 สาเหตุหลัก ได้แก่ การท่องเที่ยวในวันหยุดพัก การท่องเที่ยวด้านธุรกิจ และการท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ (Holloway, 1983 อ้างในฐิติทิพย์ ชูชาติ, 2546: 3)

แรงจูงใจที่ปรับจากแนวคิดของมาสโลว์ ที่นำมาใช้ทางการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับความต้องการต่อไปนี้คือ (Beach & Ragheb, 1983 อ้างใน สุภลักษณ์ อัครางกูร, 2547: 44)

1. ความต้องการรู้จักตนเอง ทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ ค้นหา การใช้ความคิดและจินตนาการ

2. ความต้องการทางสังคม เช่นต้องการหาเพื่อน ต้องการเป็นที่ยอมรับ และต้องการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่นการเดินทางท่องเที่ยวเป็นการแสดงฐานะทางสังคมของนักท่องเที่ยว (Urry, 1990)

3. ความต้องการความสำเร็จ ต้องการบรรลุเป้าหมายตามความสามารถของตนเช่นการท่องเที่ยวแบบผจญภัย

4. ความต้องการปลีกตัว หลีกหนีสังคมในชีวิตประจำวันหรือต้องการพักผ่อน

#### ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการแสวงหาความเป็นจริง

การพัฒนาการท่องเที่ยวในยุคแรกๆ ของการท่องเที่ยวมวลชนในประเทศอังกฤษนั้น มีการโน้มน้าวนักท่องเที่ยวให้ไปสัมผัสและหาประสบการณ์ในสิ่งที่เป็นธรรมชาติ (Authenticity) ของสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีการโฆษณาเชิญชวนถึงบรรยากาศที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสในเมืองต่างๆ แต่บรูสตีนิ (Boostien, 1964 in Sharpley, 1994) เสนอแนวคิดที่ตรงกันข้ามว่า ในประเทศอเมริกาเป็นสังคมที่มีแต่ความไม่แน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงและสร้างขึ้นใหม่ตลอดเวลา นักท่องเที่ยวสมัยใหม่จึงมีความพอใจในอะไรๆ ที่ไม่จริง (Inauthentic) หรือพอใจในเหตุการณ์



จำลอง (Pseudo-event) ที่สะท้อนถึงวิถีการดำเนินชีวิตของคนยุคใหม่ แมคแคนเนล (MacCannell, 1978) ได้เสนอมุมมองใหม่ในเชิงบวกว่าในสังคมสมัยใหม่ที่เป็นสังคมแปลกแยก การที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ใดๆ ก็เพราะต้องการได้รับประสบการณ์ที่เป็นของดั้งเดิมหรือจริง นักท่องเที่ยวแสวงหาความหมายในความเป็นจริงของชีวิตจากผู้คนในสังคมอื่นแต่ก็ยอมรับเงื่อนไขของความไม่เป็นจริงของสังคมสมัยใหม่ของตนเองด้วย เขาสรุปว่านักท่องเที่ยวเดินทางเพราะต้องการเสาะแสวงหาความเป็นจริง (Search for authentic) และ โคเฮน (Cohen, 1988 in Sharpley, 1994) เพิ่มเติมแนวคิดดังกล่าวว่ายิ่งนักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสความเป็นจริงมากเท่าใดเขาก็ยิ่งสร้างกฎเกณฑ์เพื่อประเมินสิ่งที่เขาพบมากเท่านั้น ดังนั้นนักท่องเที่ยวสองคนที่มีความต้องการต่างกันจึงประเมินความเป็นจริงของสิ่งทีมองเห็นอย่างเดียวกันแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคาดหวัง และภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละคน

### พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

แมทธิสันและวอลล์ (Mathieson & Wall, 1982: 14) กล่าวว่า “กิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับการเดินทางจากที่อยู่และการทำงานปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว” Parker (1983) เห็นว่าการพักผ่อน (Leisure) การท่องเที่ยว (Tourism) และการทำงาน (Work) ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่างการพักผ่อน การท่องเที่ยว กับการทำงานนั้นแบ่งได้เป็น 3 แบบคือ การเดินทางท่องเที่ยวที่ตรงกันข้ามกับการทำงาน (Opposition pattern) การเดินทางการท่องเที่ยวกับการทำงานเป็นการเสริมกันและกัน (Extension pattern) การเดินทางท่องเที่ยวที่เป็นอิสระไม่ค่อยสัมพันธ์กันกับการทำงาน (Neutrality pattern) องค์การการท่องเที่ยวโลกสรุปว่า กิจกรรมและบริการสิ่งอำนวยความสะดวกในระหว่างการเดินทางสร้างขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ (UNWTO, 1996: 17)

วัลย์พร รั้วตระกูลไพบูลย์ (2551) ได้วิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอนาคตว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวมี 5 ปัจจัยหลักๆ คือ ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านชีววิทยา และปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยเหล่านี้ได้ส่งผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอนาคตในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะการซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยวที่ต้องการบริการที่สะดวก รวดเร็ว ด้วยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว ความต้องการแหล่งท่องเที่ยวที่มีรูปแบบที่น่าสนใจ และมีความปลอดภัยมากขึ้น ความต้องการบริการพิเศษ และความคาดหวังจากบริการที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอนาคตย่อมส่งผลให้ทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและสถาบันการศึกษาทางการท่องเที่ยวต้องปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว



พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของผู้คนในยุคปัจจุบันกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวมาก ในวงการธุรกิจจึงต้องทำการศึกษาหาความต้องการของคนในอนาคตเพื่อวางแผนการขายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

### ความต้องการนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน

กระแสการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) ทำให้พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวแตกต่างกันไปจากเดิมอย่างชัดเจนในเรื่องต่อไปนี้ (Rojek, 1995)

1. นักท่องเที่ยวต้องการเสรีภาพ (Freedom)
2. นักท่องเที่ยวต้องการที่จะเลือก (Choice)
3. นักท่องเที่ยวต้องการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-determination)
4. นักท่องเที่ยวต้องการหนีจากความจำเจ (Escape)
5. นักท่องเที่ยวต้องการสิ่งที่ทำให้ตนเองพอใจ (Life –satisfaction)

จากคุณสมบัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นความต้องการที่แฝงด้วยรสนิยมและความชอบส่วนตัวที่ปราศจากเหตุผล (Preference) อย่างชัดเจน เช่น นักท่องเที่ยวต้องการความแตกต่างของผลผลิตที่บ่งบอกว่าไม่ใช่ของโหลที่ผลิตครั้งละมากๆ (Non-mass ) หรือชอบของที่นำมาจากวัสดุธรรมชาติ (Natural Product) ความเปลี่ยนแปลงนี้ก่อให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวแบบใหม่ ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวที่มีการจัดการโดยชุมชน การท่องเที่ยวสีเขียว Homestay, Long stay ฯลฯ นักท่องเที่ยวไม่ยึดติดกับสถานที่ท่องเที่ยวเก่าๆเพียงแห่งเดียว แต่จะเสาะแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่หรือท่องเที่ยวไปในอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เวลาในการท่องเที่ยวเปลี่ยนจากการท่องเที่ยวประจำปีเป็นการท่องเที่ยวระหว่างสัปดาห์หรือระหว่างหยุดพักทำงานมากขึ้น เดินทางบ่อยครั้งขึ้น นักท่องเที่ยวไม่ยึดติดกับกฎเกณฑ์ต่างๆ เหมือนอดีต ดังนั้นอะไรที่เกินความเป็นจริงก็สามารถขายได้กับนักท่องเที่ยวยุคนี้ด้วย

นักวิเคราะห์การตลาดท่องเที่ยวขององค์การท่องเที่ยวโลกได้สำรวจคุณสมบัติของนักท่องเที่ยวสมัยโลกไร้พรมแดนว่า เป็นกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติและมีความต้องการ ดังนี้ (ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, ม.ป.ป.)

1. เมื่อไปเที่ยวยังท้องถิ่นใดแล้ว ประสงค์จะมีสัมพันธภาพร่วมกัน พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างมิตรร่วมกัน
2. เป็นผู้ที่ไม่รู้ ใฝ่เรียน ถือว่าคุณค่าของการเรียนรู้ช่วยเพิ่มพูนคุณภาพของชีวิต เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมของผู้คน มีความรู้ทางธรรมชาติวิทยาและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้น ๆ

3. มีความประทับใจและสุนทรียภาพ สนุกสนาน ตื่นเต้น ซาบซึ้ง แปลกใจและมีความทรงจำที่ดี กลุ่มที่ชอบวัฒนธรรมมีความสนใจเป็นพิเศษ อาทิ ชมโบราณสถาน การแสดงพื้นบ้าน คนตรีพื้นบ้าน เรียนรู้การทำอาหารประจำชาติ/ท้องถิ่น

4. มีความอดทน คำนึงถึงคุณภาพชีวิต สุขอนามัย ที่พักสะอาด อาหารมีคุณค่าทางโภชนาการ มีประโยชน์ต่อร่างกาย

5. มีอาชีพมั่นคง ต้องการความปลอดภัยในการเดินทาง มีการประกันชีวิตและทรัพย์สิน

6. มีความอ่อนไหว เปราะบาง มีจิตสำนึกต่อการรักษาคุณค่าคุณภาพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ห่วงใยต่อการเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม มีการเตรียมตัวเดินทาง มีการวางแผนการท่องเที่ยวที่ดี โดยหาข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวจาก หนังสือคู่มือท่องเที่ยว Internet, E-commerce และจองการเดินทางโดยตรงทางอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรสารมากขึ้น ใช้บริการของบริษัทนำเที่ยวน้อยลง

### ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2540) ให้ความหมาย ความพึงพอใจ ( Satisfaction) ว่าเป็นระดับความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ความหมายของความพึงพอใจในการบริการ สามารถจำแนกเป็น 2 ความหมาย คือ ความหมายที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้บริโภคหรือผู้รับบริการ (Consumer Satisfaction) และความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction) ของผู้ให้บริการ

ความหมายของความพึงพอใจของผู้รับบริการ ตามแนวคิดของนักการตลาดจะพบนิยามของความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็น 2 นัย ดังนี้

1. ความหมายที่ยึดสถานการณ์การซื้อเป็นหลัก ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจเป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการประเมินสิ่งที่ได้รับภายหลังสถานการณ์การซื้อสถานการณ์หนึ่ง มักพบใช้ในงานวิจัยการตลาดที่เน้นแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์

2. ความหมายที่ยึดประสบการณ์เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าเป็นหลัก ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ เป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการประเมินภาพรวมทั้งหมดของประสบการณ์หลาย ๆ อย่างที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หรือบริการในระยะเวลาหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ความพึงพอใจ หมายถึง การประเมินความสามารถของการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

ความพึงพอใจทั้งสองลักษณะข้างต้น มีความหมายเกี่ยวพันกับความพึงพอใจในการบริการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้รับบริการและผู้ให้บริการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในสถานการณ์การบริการให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ หากองค์การบริการสามารถสร้างความ

พึงพอใจในการบริการ โดยทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับการบริการมีความรู้สึกในทางบวก อันเป็นผลมาจากการประเมินเปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้รับจริงในระดับที่สอดคล้องหรือมากกว่าสิ่งที่คาดหวังไว้ในสถานการณ์การบริการที่เกิดขึ้น ย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อกิจการบริการนั้น

### การวางแผนและการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว

ในการวางแผนการตลาดเพื่อพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวนั้น ฉลองศรี พิมลสมพงษ์, 2546: 122-140) ได้สรุปว่า จะต้องประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ ได้แก่การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาดทั่วไป การวิเคราะห์ตลาดผลิตภัณฑ์ การแข่งขัน การจัดจำหน่ายและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด การวิเคราะห์ส่วนแบ่งการตลาดและกำหนดตลาดเป้าหมาย
2. การวางแผนการตลาด ได้แก่ จุดประสงค์ทางการตลาด กำหนดกลยุทธ์และกิจกรรมการตลาดโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาด (8Ps)
3. การส่งเสริมการขาย โดยพยายามสื่อสารกับลูกค้า ให้รายละเอียดผลิตภัณฑ์และกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างชัดเจน และมีเทคนิคการขาย
4. การปฏิบัติการทางการตลาด โดยต้องสอดคล้องวัตถุประสงค์ ใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม มีรายละเอียดและขั้นตอนชัดเจน
5. กำหนดงบประมาณที่เป็นจริง สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ แหล่งทุนและกิจกรรม
6. การควบคุมการตลาด ติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้

### รูปแบบการปรับตัวทางการท่องเที่ยว

ในการศึกษาผลกระทบทางสังคมที่มีต่อการท่องเที่ยว มีผู้ให้รูปแบบไว้หลายรูปแบบ เช่น Irridex Model (Doxey, 1985; Mathieson and Wall, 1982), Attitudinal Model, Adjustment Model เป็นต้น แต่ในการวิจัยเรื่องนี้จะขอใช้แนวคิด รูปแบบการปรับตัวทางการท่องเที่ยว (Adjustment Model) ของ ฮาตัน เซเฟอร์ โดแกน (Hasan Zafer Dogan, 1989) มาเป็นแนวทางการศึกษา

แนวความคิดเรื่องปฏิกิริยาของชุมชนท้องถิ่นที่ปรับตัวกับการท่องเที่ยว โดแกน (Dogan, 1989) ระบุว่ามิตั้งการต่อต้าน (Resistance) การถอยห่าง (Retreatism) การรักษาขอบเขต (Boundary maintenance) การฟื้นฟู (Revitalization) และการรับมาใช้ (Adoption) ซึ่งปฏิกิริยาดังกล่าวมีทั้งที่แสดงออกโดยตรงๆและแสดงออกมาโดยอ้อม

**การต่อต้าน (Resistance)** ปฏิกิริยาแบบนี้ชุมชนท้องถิ่นจะแสดงออกมาตรงๆ ค่อนข้างก้าวร้าวว่าต่อต้านการท่องเที่ยวและบางครั้งแสดงออกกับนักท่องเที่ยวด้วย การแสดงออกมีหลาย

รูปแบบมีทั้งแสดงออกอย่างชัดเจน การยกปิ่นอิงขู่ หรือแสดงออกทางอ้อม เช่น การปฏิเสธให้ความช่วยเหลือ การแก่งแย่งคำพูดของนักท่องเที่ยว หรือทำที่เป็นไม่ใจคำพูดทั้งที่ความจริงเข้าใจอยู่แล้ว การทำให้นักท่องเที่ยวยุติการเที่ยว การโองนักท่องเที่ยวในการซื้อขายสินค้า หรือแม้แต่การก่ออาชญากรรมต่อนักท่องเที่ยวยางกลุ่มที่คนท้องถิ่นไม่ชอบ

**การถอยห่าง (Retreatism)** ปฏิกริยาแบบนี้ชุมชนท้องถิ่นจะหลีกเลี่ยงการติดต่อกับการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว ซึ่งมักพบในชุมชนที่ต้องพึ่งพาการท่องเที่ยวแต่ยังไม่ยอมรับการท่องเที่ยว ในสถานการณ์ดังกล่าวชุมชนต้องการประโยชน์จากนักท่องเที่ยวด้านรายได้เป็นเหตุผลหลักแต่ชุมชนรักษาระยะห่างทางสังคมและมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการท่องเที่ยว ปฏิกริยาอาจออกมาในรูปของการใช้วัฒนธรรมประเพณีและจารีตของชุมชนเพื่อแยกตัวเองออกจากการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวอาจไม่ทันสังเกต

**การรักษาขอบเขต (Boundary maintenance)** ปฏิกริยาแบบนี้พบได้ในพื้นที่ที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา คนในชุมชนอาจชอบธุรกิจท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวแต่สมาชิกของชุมชนก็ยังคงรักษาระยะห่างกับนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว เป็นการแสดงปฏิกริยาผ่านการใช่วิถีประเพณี (norm) และกิจกรรมของสังคม ซึ่งอาจพบได้ในชนกลุ่มน้อยที่มีความเชื่อแตกต่างกันไป เช่น ใช้ ภาษา พฤติกรรมและเครื่องแต่งกายเป็นการรักษาขอบเขตของวัฒนธรรมของตนเองกับนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว

**การฟื้นฟู (Revitalization)** ในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งชุมชนท้องถิ่นมีความรู้สึกที่ดีต่อการท่องเที่ยวว่ามีผลดีต่อจารีตและประเพณีของท้องถิ่น ดังนั้นพิธีกรรมทางศาสนา เทศกาล งานประเพณีต่างๆ จะกลายเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวและเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมซึ่งพื้นที่สถาปัตยกรรมเก่าๆ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ในหลายแห่งจะได้รับการอนุรักษ์เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว กลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการอนุรักษ์มีทั้งกลยุทธ์ทางตรงและทางอ้อมเช่นรายได้และเงินจากนักท่องเที่ยวจะนำไปใช้ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู แต่ก็ยังมีการรักษาขอบเขตทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว

**การรับมาใช้ (Adoption)** ปฏิกริยาแบบนี้คือคนในชุมชนหันไปรับเอาวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวมาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของตนเอง ทำให้พื้นที่นั้นกลายเป็น “เมืองท่องเที่ยว” และมีแบบแผนการดำเนินชีวิตแตกต่างกันไปตาม “ฤดูกาล” ทางการท่องเที่ยวด้วย กลยุทธ์ที่นำมาใช้ในพื้นที่จึงเป็นกลยุทธ์เชิงบวกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเช่น การส่งเสริมเทศกาล งานประเพณี หรือสินค้าท้องถิ่นที่ผลิตขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวโดยตรง

### การจัดฉากเพื่อการท่องเที่ยว

จากการที่นักท่องเที่ยวต้องการค้นหาความเป็นของจริง (Authentic) แต่ความรู้สึกลึกลับว่าสิ่งที่นักท่องเที่ยวเห็นเป็นของจริงหรือไม่เป็นกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับผลผลิตทางวัฒนธรรมนั้นๆ ดังนั้นความเป็นของจริงจึงสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ตามเวลาที่ผ่านไป โคเฮนจึงกล่าวว่าสิ่งที่ เป็นของจริงไม่ได้เป็นสิ่งคงที่ (Static) ความเป็นจริงอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ (Emergent authenticity) ได้ในภายหลัง (Cohen, 1988 in Sharpley, 1994)

รูปแบบการนำเสนอของความเป็นของจริง เสนอโดยแมคเคนเนล (MacCannell 1976) โดยเขาพัฒนาแนวคิดนี้ต่อจาก ก๊อฟมัน (Goffman, 1959 in Sharpley, 1994) ที่สนใจปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมและแบ่งโครงสร้างของสังคมออกเป็นสองส่วนคือ เหมือนโรงละครคือมีฉากหน้า (Front region) เป็นพื้นที่จัดให้กับบุคคลภายนอกใช้แสดงตัวตนที่ต้องการนำเสนอกับผู้ชมกับฉากหลัง (Back region) พื้นที่ที่จัดไว้เฉพาะคนภายในเท่านั้น เป็นตัวตนที่ซ่อนเอาไว้อยู่ในแมคเคนเนล แบ่งได้เรียกพื้นที่เหล่านี้ว่า ฉากสำหรับนักท่องเที่ยว (Tourist Setting) และแบ่งฉากนี้เป็นหกตอน (Stage) ดังที่รู้จักกันในชื่อ Staged authenticity คือ

ตอนที่ 1 คือฉากหน้าของก๊อฟมันที่นักท่องเที่ยวพยายามเข้าไปยึดครอง

ตอนที่ 2 คือฉากหน้าแต่มีการจัดฉากบางอย่างให้ดูเหมือนเป็นฉากหลังด้วย เช่น ห้องอาหารที่มีเครื่องครัว/เครื่องเทศโชว์ให้เห็น เป็นการสร้างบรรยากาศเพื่อนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 คือฉากหน้าแต่จัดสถานที่จำลองเหมือนเป็นฉากหลังทั้งหมด เป็นห้องโชว์ที่จัดไว้สำหรับนักท่องเที่ยวชมเป็นการเฉพาะ

ตอนที่ 4 เป็นฉากหลังที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชมได้ เช่นการเข้าชมโรงงานผลิตชม พื้นที่การเกษตรของคนท้องถิ่น ซึ่งไม่ใช่เขตหวงห้ามสำหรับคนภายนอก

ตอนที่ 5 คือพื้นที่ฉากหลังที่มีการจัดระเบียบและอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชมได้เป็นครั้งคราว เช่น ห้องนอนของชาวเขา ห้องครัวของสายการบิน

ตอนที่ 6 คือพื้นที่ฉากหลัง เป็นส่วนที่นักท่องเที่ยวไม่ค่อยมีโอกาสเข้าไปเพราะเป็นพื้นที่ทางสังคมของคนท้องถิ่น แต่เป็นความหวังอันสูงสุดของนักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปชมให้ได้ เช่น สถานที่ประกอบพิธีของชนพื้นเมือง

จากการที่นักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ ต้องการรับรู้สิ่งใหม่และอยากทำความเข้าใจในสิ่งนั้นๆ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความกระหายที่จะเข้าไปในทุกๆ ที่ที่เจ้าของบ้านอนุญาตที่ละตอน แมคเคนเนลจึงบอกว่านักท่องเที่ยวต้องการเสาะหาความเป็นของจริง ซึ่งฟริดเจน (Fridgen, 1991) อธิบายว่าการที่นักท่องเที่ยวอยากเข้าไปในพื้นที่ที่เป็นฉากหลังเพราะนักท่องเที่ยวต้องการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในชีวิตจริงกับผู้คนในสถานที่ๆ ที่เขาเข้าไปเยี่ยมชมนั่นเอง

สภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อความเป็นของจริงในเชิงสังคมและจิตวิทยา เพราะความสวยงามของสภาพแวดล้อมจะช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวสร้างความหมายโดยตีความจาก เหตุการณ์ สถานที่ เครื่องแต่งกายและกิจกรรมของผู้คน ทำให้ภาพของความเป็นของจริงเป็นสิ่งที่รู้สึกและสัมผัสได้ นักท่องเที่ยวแต่ละคนรู้สึกชอบ ไม่ชอบ แตกต่างกันไปเช่นบางคนรู้ว่าสิ่งที่เห็นไม่จริงเป็นการผลิตซ้ำแต่ก็ชอบ บางคนชื่นชมว่ามีโอกาสได้ชมเหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีต การใช้พื้นที่ทั้งหมดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปดูรายละเอียดภายใน ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าได้อยู่ในเหตุการณ์จริง ได้ค้นพบหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นๆ

### การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ศาสนาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาตั้งแต่อดีต ดังจะเห็นได้ว่าการเดินทางไปดินแดนต่างถิ่นในสมัยโบราณและสมัยกลางเป็นการเดินทางเพื่อจาริกแสวงบุญทางศาสนา และผู้เดินทางในระยะแรกๆที่ยังไม่มีที่พักโรงแรมก็ต้องนอนพักค้างคืนที่วัดหรือศาสนสถาน โดยมีผู้ดูแลศาสนสถานนั้นเป็นผู้ให้บริการอาหารและเครื่องดื่มด้วย

ดูไคม์ (Durkheim) อธิบายว่า ที่จริงแล้วศาสนาเป็นการจำลอง (transfiguration) สังคมออกมา ศาสนาจึงเป็นสิ่งประดิษฐ์ทางสังคม ดูไคม์บอกว่าตามความเชื่อดั้งเดิมศาสนามีหน้าที่ 4 ประการ คือ สร้างระเบียบวินัย สร้างความสามัคคี หน้าที่สองประการนี้ปรากฏอยู่ในพิธีกรรมเป็นพลังชีวิต ปรากฏอยู่ที่การมีส่วนร่วมของสมาชิกหรือผู้นับถือศาสนา และทำให้อิ่มเอิบเพราะผู้นับถือได้ทำในสิ่งที่ตนเองศรัทธา (อ้างใน สุรางค์ จันทวานิช, 2552) อภิญญาสรุปว่าศาสนาเป็นความเชื่อและเป็นประสบการณ์ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์ หรือความเป็นจริงที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ ทั่วไป (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, 2543)

หลักคำสอนทางพุทธศาสนา นำไปสู่การปฏิบัติแบบค่อยเป็นค่อยไปให้มีผลข้างเคียงที่สำคัญคือเกิดจารีตการทำบุญมากกว่าการวิปัสสนาทำให้การทำบุญกลายเป็นกิจกรรมหลักของศาสนา เพราะงานบุญคือการกระชับแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม และมั่นใจว่าการทำกรรมดีในปัจจุบันส่งผลแน่นอน นอกจากนี้งานบุญใหญ่ยังแสดงถึงฐานอำนาจทางสังคมและเศรษฐกิจด้วย

กิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นจำนวนมากได้พัฒนามาจากประเพณีทางศาสนาและกลายเป็นส่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวสำหรับชาวต่างชาติ เช่นในประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ในปัจจุบันหมายถึงการเดินทางเพื่อทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา สังคมของชีวิต มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเช่น การสวดมนต์ การสมาธิ เป็นต้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวโดยนำเอาประเพณีทางศาสนามาบรรจุไว้ในเทศกาลท่องเที่ยว นอกจากนี้มีกิจกรรม ฝึกปฏิบัติธรรมในหลายจังหวัด และมีแหล่งท่องเที่ยวแนะนำที่เกี่ยวข้องกับศาสนาด้วย

### โครงการอิมบวญ์สักการะพระธาตุ 9 จอม

โครงการอิมบวญ์สักการะพระธาตุ 9 จอม จ.เชียงรายได้เริ่มจัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2547 เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช 2547 โดย เทศบาลนครเชียงราย ร่วมกับสมาคมท่องเที่ยวเชียงราย ชมรมผู้ประกอบการเข้าเชียงราย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 2 สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย คณะสงฆ์จังหวัดเชียงรายและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนอื่นๆ อีกจำนวนมาก

โครงการอิมบวญ์สักการะพระธาตุ 9 จอม ในหนึ่งวันเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรมได้เริ่มครั้งแรกในวันเข้าพรรษา วันที่ 1 เดือนสิงหาคม 2547 มีรถเข้าร่วมขบวนคาราวานมากถึง 76 คันจากเดิมที่ตั้งเป้าหมายไว้ 30 คันและจัดเป็นประจำทุกเดือนติดต่อกัน

พระธรรมราชานุวัตร เจ้าอาวาสวัดพระแก้ว รองเจ้าคณะภาค 6\* อนุโมทนาว่า

“พระธาตุเก้าจอม เป็นความวิริยะอุตสาหะของบรรพชนเราทั้งหลายในการแสดง ศรัทธาปสาทะในบวรพระพุทธศาสนาช่วยกันสร้างพระธาตุไว้บนยอดจอมดอยต่างๆ ที่มีขีดความสามารถจำกัด เช่น พาหนะขึ้นลงก็ไม่มี ใช้การเดินเท้าเป็นหลัก ช่างฝีมือและอุปกรณ์จำกัด จำเจีย แต่บรรพชนท่านก็ใช้ความพยายามสร้างเพื่อให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่ลูกหลาน และเพื่อประกาศความเป็นชาวพุทธและประกาศว่าพื้นที่ภูมิประเทศแห่งนี้เป็นแดนดินถิ่นของพระพุทธศาสนา

หากท่านผู้ใดไปนมัสการพระธาตุเก้าจอมแล้ว ย่อมได้รับอานิสงส์ คือ

1. ได้รู้จักภูมิประเทศสถานที่ตั้งพระธาตุที่สำคัญ
2. ได้รู้จักเจดีย์สถานที่บรรพชนได้สร้างเป็นมรดกฝากฝังไว้
3. ได้รู้จักฝีมือในการก่อสร้างพระธาตุตามรูปแบบต่างๆ ตามคติความเชื่อและฝีมือของชาวบ้านในยุคต่างๆ

\* ตำแหน่งในขณะนั้น



4. ได้รู้จักว่าจังหวัดเชียงรายเป็นสถานที่ที่มีพระพุทธศาสนามาตั้งแต่โบราณกาล เป็นอยู่อารยธรรมของประเทศ คือเป็นต้นประวัติศาสตร์ ต้นอารยธรรม และต้นการประกาศพระพุทธศาสนา
5. จอม แปลว่า ยอดท่านได้ไปนมัสการพระธาตุเก้าจอมในหนึ่งวัน นับว่าก่อให้เกิดเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัวเป็นที่ยิ่ง”

พระราชสิทธินายก เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย อนุโมทนา\* ว่า คำว่า “จอม แปลว่า ยอดของพระธาตุอันศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นผู้ที่จะไปสักการะหากสำรวมกาย วาจา ใจให้เรียบร้อยดีงามก็จะได้แต่บุญกุศล”

การดำเนินงานตามโครงการได้มีหน่วยงานต่างๆให้ความสนใจจัดกิจกรรมโครงการไหว้พระธาตุเก้าจอมเป็นอันมาก และสายการบินแอร์เอเชียร่วมกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสมาคมท่องเที่ยวเชียงรายได้จัดแพ็คเกจ 3 วัน 2 คืน “บินลัดฟ้า อิ่มบุญสักการะพระธาตุ 9 จอม” เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวด้วย

โครงการ อิ่มบุญสักการะพระธาตุ 9 จอมในหนึ่งวัน ก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายหลายประการคือ (สมาคมท่องเที่ยวเชียงราย 2548)

1. การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวกลุ่มลูกค้าเฉพาะ (กลุ่มพุทธศาสนิกชน) ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่และขยายวงเชื่อมโยงไปยังกลุ่มลูกหลานเป็นวงกว้างและส่งเสริมครอบครัวให้เกิดความอบอุ่นด้วย ผู้ที่เคยมาเที่ยวเชียงรายแล้วก็ยังมาเที่ยวซ้ำได้อีกเพราะเป็นกิจการที่ริเริ่มขึ้นมาใหม่ของจังหวัด
2. การเพิ่มขึ้นของเวลาพำนักในจังหวัดเชียงราย เนื่องจากกิจกรรมการสักการะพระธาตุเก้าจอมนั้นนักท่องเที่ยวต้องใช้เวลาหนึ่งวันเต็ม ทำให้ต้องพักค้างคืนในจังหวัดเชียงราย
3. การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวและเพิ่มวันพักเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับธุรกิจท่องเที่ยวสาขาอื่นๆเช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของ ฯลฯ ทั้งที่เป็นรายได้ทางตรงและรายได้ทางอ้อม

การท่องเที่ยวทางศาสนาในต่างประเทศ ส่วนมาก พบในทวีปเอเชีย เช่น ตามรอยพุทธประวัติเที่ยวสังเวชนียสถาน 4 ตำบล ในประเทศอินเดีย-เนปาล เที่ยวเจดีย์ชะเวดากอง เจดีย์เมืองพุกามและไหว้พระธาตุนิรันธร์เขเวนใน สหภาพพม่า ทำบุญตักบาตรข้าวเหนียวและเที่ยววัดเชียงทองในหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือแม้แต่ในประเทศญี่ปุ่นวัดก็เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวจำนวนมาก ในประเทศตะวันตกเช่นสหรัฐอเมริกา การจัดงานการท่องเที่ยวเชิงศาสนามีขึ้นเป็นครั้งแรกที่ Orlando สหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 29 ตุลาคมถึง 1 พฤศจิกายนปี 2550 โดยงานจะแบ่งเป็นสองส่วนคือ ส่วนแสดงสินค้าและบริการเพื่อเป็นการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการมีความสามารถที่จะพัฒนาและขยายขอบเขตการบริการ รวมทั้งมีงาน



ประชุมด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อเพิ่มเติมความรู้ในการท่องเที่ยวด้านนี้แก่ผู้ประกอบการต่างๆ อีกทั้งการจัดงานครั้งนั้นจะเป็นการเสนอแนวทางการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่เป็นทางเลือกต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอีกด้วย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เคยจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา สำหรับประเทศไทย ในปีพ.ศ. 2548 เพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ ที่ต้องการเสริมสร้างความเจริญทางจิตใจ และความเป็นมงคลให้กับชีวิต โดยจัดทำหนังสือ เยือนแดนพุทธศิลป์ เทวถิ่นพระพุทธรูปไสยาสน์ ในรูปคู่มือท่องเที่ยวบูชาพระพุทธรูปไสยาสน์ในเขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและสุพรรณบุรี ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา และสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีหลักฐานความรุ่งเรืองของศาสนาพุทธต่อเนื่องมายาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี กับทั้งได้มีการรวบรวมข้อมูลประวัติวัด และพระพุทธรูปสำคัญที่มีเรื่องราว และพุทธศิลป์ที่น่าสนใจเป็นเอกลักษณ์ โดยรวบรวมเป็นเส้นทางท่องเที่ยวบูชาพระพุทธรูปไสยาสน์จำนวน 10 เส้นทาง เกือบ 40 แห่ง จัดพิมพ์เป็นภาพประกอบสีที่สวยงาม พร้อมให้ข้อมูลการเดินทางอย่างครบถ้วน โดยจัดแบ่งเป็นเส้นทางทั้งแบบวันเดียวและค้างคืน รวมทั้งแผนที่เดินทางที่ชัดเจน ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง แหล่งกินแหล่งเที่ยวตลอดเส้นทาง สำหรับผู้ที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ได้เรียนรู้และมีความเข้าใจในประวัติของพุทธศาสนา หรือพุทธประวัติ เพลิดเพลินกับการเที่ยววัดในมุมมองใหม่ พร้อมกับสัมผัสกับความงดงามทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมในวัด โดยเฉพาะพระพุทธรูปไสยาสน์ ซึ่งแต่ละวัดมีความน่าสนใจที่แตกต่างกัน ทั้งประวัติความเป็นมา และลักษณะทางพุทธศิลป์ที่งดงาม เพื่อให้รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้เป็นที่รับรู้แพร่หลาย และพระสงฆ์ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ได้มีส่วนร่วม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังได้จัดโครงการถวายความรู้แด่พระสงฆ์ ขึ้นในวันที่ 25 มีนาคม 2548 ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยเชิญตัวแทนพระสงฆ์และคณะกรรมการบริหารวัดที่จำพรรษาอยู่ในวัดต่าง ๆ ในเส้นทางท่องเที่ยวเขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและสุพรรณบุรีข้างต้นจำนวน 80 รูป มาร่วมรับฟังการบรรยายจากวิทยากรในหัวข้อต่าง ๆ อาทิ เรื่องการจัดการวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาให้สอดคล้องประสานกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบซึ่งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมดังกล่าว นอกจากจะเอื้อประโยชน์ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมแล้ว ยังจะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทางศาสนา รวมทั้งเสริมสร้างสินค้าใหม่ทางการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมอีกด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เปิดแคมเปญใหม่ ท่องเที่ยวเชิงศาสนา เน้นพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการเรียนรู้ [http://www.guidescenter.com/anouncement.php?ano\\_id=3999](http://www.guidescenter.com/anouncement.php?ano_id=3999))

ปี พ.ศ. 2550 นับได้ว่าเป็นปีมหามงคลเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุครบ 80 พรรษา จึงถือเป็นโอกาสอันเหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี อันเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ลงตัว เหมาะสม ไม่ต้องใช้ ค่าใช้จ่ายที่สูงมาก แต่ให้ทั้งความสุขและความสบายใจ อีกทั้งประเทศไทยเป็นชาติที่มี ประวัติศาสตร์สืบเนื่องมายาวนาน และมีแหล่งท่องเที่ยวอันเปี่ยมคุณค่าทางประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมประเพณีมากมายที่สมควรสร้างการรับรู้ เพื่อสืบทอดเป็นมรดกสู่คนรุ่นต่อไป ซึ่งนำมา สู่วัตถุประสงค์ของการจัดทำโครงการ “เที่ยวทั่วไทย สุขใจเสริมมงคล” เพื่อที่จะปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในเชิงศาสนา วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม มอบความสุขกายสบายใจจาก การเดินทางในปีมหามงคล และเป็นการร่วมสร้างสังคมที่ดี ตามแนวคิด “คุณธรรมนำสังคม” อีกทั้งกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่เกิดการตื่นตัวต่อการเห็นความสำคัญของรากฐานทางวัฒนธรรมภายใน ชาติ นอกเหนือไปจากการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดการหมุนเวียน กระจายรายได้สู่ ท้องถิ่นทั่วทุกภูมิภาค

โครงการ “เที่ยวทั่วไทย สุขใจเสริมมงคล” นอกจากกระตุ้นการท่องเที่ยวในช่วงที่มีการ ท่องเที่ยวน้อยให้เกิดการเดินทางมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมสร้างความศรัทธาให้กับ การท่องเที่ยวภายในประเทศโดยรวม โดยเฉพาะด้านศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และขยายตลาด การท่องเที่ยวเชิงศาสนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภายใต้แคมเปญ “เที่ยวไทยให้สนุก เดิม ความสุขให้ชีวิต” โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เชิญคณา ชินบัญชากร นักพยากรณ์ผู้มีความ เชี่ยวชาญด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมเป็นพิธีเซ็นเตอร์ของ โครงการนี้ทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ สถานที่ท่องเที่ยว และพาไปชมแหล่งวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงต่างๆ รวมทั้งร่วมประกอบกิจกรรม ทางศาสนาในแหล่งท่องเที่ยว 4 ภาค ทั่วประเทศไทย เพื่อเติมความสุขและเสริมมงคลให้แก่ชีวิต ([http://travel.sanook.com/news/news\\_09231.php](http://travel.sanook.com/news/news_09231.php))

นายสุรพล เสวตเสรณี รองผู้ว่าการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย<sup>†</sup> ด้านสื่อสารการตลาด กล่าวเกี่ยวกับโครงการ “เที่ยวทั่วไทย สุขใจเสริมมงคล” ว่า “นับเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของ นักท่องเที่ยวที่จะได้วางแผนการเดินทางท่องเที่ยวในช่วงเวลานอกฤดูการท่องเที่ยวให้ลึกซึ้ง ต่อเนื่อง ซึ่งแนวคิดในลักษณะนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการส่งเสริม การท่องเที่ยว เชิงศาสนาตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เช่น โครงการอุทยานยามมหามงคล โครงการท่องเที่ยว ธรรมะ 1 หัวพระ 9 วัด โครงการท่องเที่ยวกราบรอยพระแก้วมรกต และโครงการสุขใจล่องใต้กิน เจ ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมทางการตลาดแบบเจาะกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขยายฐานนักท่องเที่ยว ที่มี ความสนใจเฉพาะในแง่ประเภทประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การท่องเที่ยวที่มีเรื่องราว อีกทั้ง

<sup>†</sup> ตำแหน่งปัจจุบันคือผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

รูปแบบการท่องเที่ยววิถีพุทธ จะก่อให้เกิดจิตใจที่เบิกบาน ควบคู่ไปกับความรู้ที่ได้จากการเดินทางท่องเที่ยว”

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสุขครบคือ “ความสุขในแบบที่เรียกกันว่า สุขนิยม ทั้ง 6 ประการ อันได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และใจ ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดพลังแห่งความสุขที่แท้จริงขึ้นภายในศูนย์กลางของจิตใจ และสลายพิษร้ายของความแค้นเคียดที่มีจากการดำเนินชีวิตประจำวัน สร้างความพร้อมที่จะกลับมาเผชิญโลกที่ยุ่งเหยิงได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข”(คชา ชินบัญญัติ อ่างใน

[http://travel.sanook.com/news/news\\_09231.php](http://travel.sanook.com/news/news_09231.php))

### จุกจุก

จุกจุก คือ คำเรียกการทอดกฐินที่ต้องทำด้วยความรีบด่วน โดยต้องอาศัยความสามัคคีของผู้ศรัทธาจำนวนมาก เพื่อผลิตผ้าไตรจีวรให้สำเร็จด้วยมือภายในวันเดียว กล่าวคือ ต้องเริ่มตั้งแต่เก็บฝ้าย ตัดเย็บ ย้อม และถวายเป็นพระสงฆ์ กรานกฐินให้เสร็จภายในเวลาเช้าวันหนึ่งจนถึงย่ำรุ่งของอีกวันหนึ่ง ดังนั้น โบราณจึงนับถือกันว่าการทำจุกจุกมีอานิสงส์มาก เพราะต้องใช้ความอดสาหัส พยายามมากกว่ากฐินแบบธรรมดา (มหากฐิน) ภายในระยะเวลาอันจำกัด โดยจุกจุกนี้ปัจจุบันมักจัดเป็นงานใหญ่ มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก

ประเพณีการทอดจุกจุกนี้เป็นประเพณีที่พบเฉพาะในประเทศไทยและสปป.ลาว ไม่ปรากฏประเพณีการทอดกฐินชนิดนี้ในประเทศพุทธเถรวาทประเทศอื่น สำหรับประเทศไทยมีหลักฐานว่ามีการทอดจุกจุกมาแล้วตั้งแต่สมัยอยุธยา ดังปรากฏในหนังสือคำให้การชาวกรุงเก่า หน้า 268 ว่า "ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12) โปรดให้ทำจุกจุก" ปัจจุบันประเพณีการทำจุกจุกนิยมทำกันเฉพาะชุมชนทางภาคเหนือและอีสานเท่านั้น โดยอีสานจะเรียกกฐินชนิดนี้ว่า "กฐินเล่น" (จุกจุกไม่ใช่ศัพท์ที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก)

### ความเป็นมาของจุกจุก

เค้ามูลของการทำจีวรให้เสร็จในวันเดียว ปรากฏหลักฐานในคัมภีร์อรรถกถา กล่าวถึงเรื่องที่พระพุทธเจ้ารับสั่งในขณะสงฆ์ในวัดพระเชตุวัน ร่วมมือกันทำผ้าไตรจีวรเพื่อถวายแก่พระอนุรุทธะผู้มีจีวรเก่าใช้การเกือบไม่ได้แล้ว โดยในครั้งนั้นเป็นงานใหญ่ ซึ่งพระพุทธเจ้าเสด็จมาทรงช่วยการทำไตรจีวรด้วย โดยทรงรับหน้าที่สนเข็มในการทำจีวรครั้งนั้นด้วย

ภิกษุชาวเมืองปาไลฐรัฐ 30 รูป ได้เดินทางเพื่อมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ณ วัดเชตุวันมหาวิหาร เมืองสาวัตถี แต่ยังไม่ทันถึงเมืองสาวัตถี ก็ถึงวันเข้าพรรษาเสียก่อน พระสงฆ์ทั้ง 30 รูป จึงต้องจำพรรษา ณ เมืองสาเกตุนิระหว่างทาง พอออกพรรษาแล้ว ภิกษุเหล่านั้นจึงได้ออกเดินทาง

มาเข้าเฝ้าพระศาสดาด้วยความยากลำบากเพราะฝนยังตกชุกอยู่ เมื่อเดินทางถึงวัดพระเชตุวัน พระพุทธเจ้าได้ตรัสถามถึงความเป็นอยู่และการเดินทาง เมื่อทราบความลำบากนั้นจึงทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้จำพรรษาครบถ้วนไตรมาสสามารถรับผ้ากฐินได้ และภิกษุผู้ได้กรานกฐินได้อานิสงส์ 5 ประการ ภายในเวลาอานิสงส์กฐิน (นับจากวันที่รับกฐินจนถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 4) (th.wikipedia. org) คือ

1. ไปไหนไม่ต้องบอกลา
2. ไม่ต้องถือไตรจีวรไปครบสำหรับสามคืน
3. นั่งคณะโภชนาได้ (ล้อมวงกันฉันภัตตาหารได้)
4. เก็บอธิเรกจีวรไว้ได้โดยที่ยังมิได้วิกัปป์ และอธิษฐาน โดยไม่ต้องอาบัติ
5. จีวรลาภอันเกิดขึ้น จักได้แก่ภิกษุผู้ได้กรานกฐินแล้ว

สาเหตุประการหนึ่งที่มีการทำจุลกฐิน เนื่องมาจากกำหนดการกรานกฐินนั้นมีระยะเวลาจำกัด และพระสงฆ์ไม่สามารถขนขวายดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งผ้ากฐินเองได้ เพราะจะทำให้กฐินเคาะ (สังฆกรรมเสีย) จึงอาจมีบางวัดที่ใกล้กำหนดหมดฤดูกฐินแต่ยังไม่มีผู้นำผ้ากฐินมาถวาย ทำให้ในสมัยก่อนเมื่อใกล้เดือน 12 (หมดฤดูกฐิน) มักจะมีผู้ศรัทธาตระเวนไปตามวัดต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้รับถวายผ้ากฐิน จึงชักชวนกันจัดหาฝ้ายอย่างเร่งรีบเพื่อให้เสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งบางครั้งอาจเหลือเวลาแค่วันเดียวจึงต้องอาศัยความร่วมมือของคนทั้งชุมชนในการร่วมกันจัดทำผ้าไตรจีวรให้สำเร็จก่อนหมดฤดูกฐิน เพราะสมัยก่อนไม่มีผ้าไตรจีวรสำเร็จรูปสำหรับขาย จำเป็นต้องจัดหาฝ้ายมาปั่น กรอ ทอ และตัดเย็บและย้อม กันเอง จนเป็นผ้าใช้สำหรับทอดถวายเป็นผ้ากฐินได้ในหนึ่งวัน จึงมีการเรียกผู้จุลกฐินว่า “ผ้าทันใจ” การร่วมมือกันจัดทำจุลกฐินดังกล่าวจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

การทอผ้าทันใจนั้น นพรัตน์ ละมุล (ม.ป.ป. : 44-45 ) อธิบายว่าเกิดขึ้นเมื่อผู้คนในหมู่บ้านอยากจะทำ “เป็นการทอผ้าให้แก่พระสงฆ์ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งวัน โดยเริ่มจากการปลุกฝ้าย เก็บดอกฝ้าย จากนั้นก็ทำห้ำดั่งไฟเพื่ออย่างดวงฝ้ายให้ร้อน เมื่อดวงฝ้ายร้อนก็ดึงออกมาเป็นเส้น เรียกการดึงเส้นนี้ว่าการอีดฝ้าย แล้วนำมาย้อมฝ้ายโดยการทำเป็นวงลอนกับไม้เพื่อปั่นให้เป็นเส้น และนำมาเป็ฝ้าย จากนั้นนำฝ้ายที่ได้ไปทอกับน้ำ จากนั้นนำฝ้ายจากชาวบ้านคนละ 5-10 ปีป (กำ) มารวมกัน แล้วนำมาฆ่าฝ้าย (การนำฝ้ายมานวดกับข้าวสวย) นำฝ้ายที่ฆ่าเสร็จไปใส่หลอด ใส่อ่างจิ้งได้จิน หูกไปทอผ้า โดยใช้กีมือทอจนเสร็จ จากนั้นนำผ้าที่ทอเสร็จแล้วไปย้อมด้วยขมิ้น นำผ้าที่ย้อมเสร็จไปตากแดดเมื่อแห้งก็นำผ้ามาตัดเป็นจีวรถวายทานแก่พระสงฆ์ ซึ่งกระบวนการทอผ้าต้องทำเสร็จภายในหนึ่งวัน”

นอกจากนี้มีความเชื่อเกี่ยวกับการทอผ้าพันใจอีกว่า ถ้ามีการทอผ้าพันใจแล้วต้องทอติดต่อกัน 3 ปี ไม่อย่างนั้นจะเกิดเรื่องไม่ดีไม่งามภายในหมู่บ้าน ถ้าครบ 3 ปีแล้วชาวบ้านอยากทอผ้าพันใจต่อไปอีกก็ไม่ได้ต้องเว้นว่างไปอีก 3 ปี จึงจะทอผ้าพันใจได้อีก (นพรัตน์ ละมุล. ม.ป.ป.: 45) เดือนและวันที่ชาวบ้านนิยมทำคือ เดือนเก็ง เดือน 3 เดือน 4 และทำก่อนวันขึ้น 8 ค่ำหรือขึ้น 15 ค่ำ โดยเริ่มตั้งแต่เที่ยววันของขึ้น 7 ค่ำหรือขึ้น 14 ค่ำไปจนสุดเที่ยววันของวันขึ้น 8 ค่ำหรือ 15 ค่ำ โดยไม่มีการหยุดพัก ตอนบ่ายจึงนำผ้าพันใจไปถวายพระสงฆ์

การทอผ้าพันใจนี้ทำให้เห็นว่าการทอผ้าฝ้ายไม่ได้เป็นเพียงเครื่องนุ่งห่มเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงความเคารพในธรรมชาติและศาสนาด้วย ซึ่งสะท้อนออกมาจากลายผ้าต่างๆ ที่สำคัญคือเป็นการทอผ้าที่ต้องร่วมแรงร่วมใจของคนทั้งชุมชนในทุกกระบวนการ การทอผ้าพันใจจึงเป็นมากกว่าศรัทธาในพุทธศาสนาแต่เป็นการทำให้ความสัมพันธ์ของชุมชนแนบแน่นกันมากยิ่งขึ้นผ่านกระบวนการทอผ้าและแสดงบทบาทสำคัญของผู้หญิงในพระพุทธศาสนาด้วย (นพรัตน์ ละมุล (ม.ป.ป. : 77)

กระบวนการทอผ้าพันใจมีลำดับ ดังนี้คือ เก็บฝ้าย ย่างดวงฝ้าย อัดฝ้าย (ดึงออกมาเป็นเส้น) ยิงฝ้าย เป็ฝ้าย ฆ่าฝ้าย ใส่หลอดใส่จ่า ทอผ้า

#### ข้อกำหนดของการทอดกฐิน

1. จำนวนพระสงฆ์ในวัดที่จะทอดกฐิน สงฆ์ผู้จะให้ผ้ากฐินนั้น จะต้องมียาจำนวนอย่างน้อย 5 รูป เพราะจะต้องจัดเป็นผู้รับผ้ากฐิน 1 รูป เหลืออีก 4 รูปจะได้เข้าเป็นองค์คณะ (สงฆ์) มากกว่า 5 รูปขึ้นไปใช้ได้ แต่น้อยกว่า 4 รูปใช้ไม่ได้
2. คุณสมบัติของพระสงฆ์ที่มีสิทธิรับกฐิน คือพระสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดนั้นครบ 3 เดือน ปัญหาที่เกิดขึ้นมีอยู่ว่าจะนำพระสงฆ์จากวัดอื่นมาสมทบ จะใช้ได้หรือไม่ คำตอบคือ ได้ แต่พระรูปที่มาสมทบจะไม่มีสิทธิในการรับผ้าและไม่มีสิทธิออกเสียงว่าจะถวายผ้าให้กับรูปใด (เป็นเพียงแต่มาร่วมให้ครบองค์สงฆ์เท่านั้น) แต่คณะทายก ทายิกา อาจถวายของสิ่งอื่นได้
3. กำหนดกาลที่จะทอดกฐิน การทอดกฐินนั้นทำได้ภายในเวลากำหนด คือ ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ก่อนหรือหลังจากนั้น ไม่นับเป็นกฐิน
4. กฐินไม่เป็นอันทอดหรือเป็น โมฆะ การที่พระในวัดเที่ยวขอโดยตรงหรือโดยอ้อม ด้วยวาจาบ้าง ด้วยหนังสือบ้าง เชิญชวนให้ไปทอดกฐินในวัดของตน การทำเช่นนั้นผิดพระวินัย กฐินไม่เป็นอันกราน นับเป็น โมฆะ การทอดก็ไม่ใช่ทอด พระผู้รับก็ไม่ได้อันสงฆ์

### การทอดกฐิน

การทอดกฐินที่ปฏิบัติกันในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแยกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภทคือ กฐินหลวง และ กฐินราษฎร์

#### กฐินหลวง

เมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามายังสุวรรณภูมิและประดิษฐานอยู่บนผืนแผ่นดินนี้อย่างมั่นคง ประชาชนไทยได้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ การทอดกฐินก็ได้กลายเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมา พระเจ้าแผ่นดินผู้ครองแผ่นดินสยามได้ทรงรับเรื่องกฐินนี้ขึ้นเป็นพระราชพิธีอย่างหนึ่ง การที่พระเจ้าแผ่นดินทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเกี่ยวกับกฐินเป็นพระราชพิธี ทำให้เรียกกฐินนี้ว่า กฐินหลวง วัดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นวัดราษฎร์หรือวัดหลวง หากพระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปทรงถวายผ้าพระกฐินแล้วจะเรียกว่ากฐินหลวงทั้งสิ้น

ในสมัยต่อๆ มาเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น ประชาชนมีศรัทธาเจริญรอยตามพระราชศรัทธาของพระเจ้าแผ่นดิน ได้รับพระมหากรุณาให้ถวายผ้าพระกฐินได้ตามสมควรแก่ฐานะ เป็นเหตุให้แบ่งแยกกฐินหลวงออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธี กฐินต้น และกฐินพระราชทาน

#### กฐินราษฎร์

กฐินราษฎร์ เป็นกฐินที่ประชาชนหรือราษฎรที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามีกำลังศรัทธานำผ้ากฐินของตนเองไปทอดถวาย ณ วัดต่างๆ (เว้นไว้แต่วัดหลวงที่กล่าวมาแล้วในกฐินหลวง) การทอดกฐินของราษฎรตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีการเรียกชื่อแตกต่างกันออกไปตามลักษณะวิธีการทอดถึง 4 รูปแบบคือ กฐิน หรือมหากฐิน จุลกฐินหรือกฐินเล่น กฐินสามัคคี และ กฐินตกค้าง

#### กฐิน หรือ มหากฐิน

เป็นกฐินที่ราษฎรนำไปทอด ณ วัดใดวัดหนึ่ง ซึ่งตนมีศรัทธาเป็นการเฉพาะ กล่าวคือ ท่านผู้ใดมีศรัทธาจะทอดกฐิน ณ วัดใด ก็ให้ทำใบปวารณาของกฐินติดใบบอกไว้ ณ เขตวัดนั้นๆ เมื่อถึงเวลากำหนดก็นำผ้ากฐิน บางครั้งเรียกว่า ผ้าที่เป็นองค์กฐิน ซึ่งจะเป็นผืนเดียวก็ได้ หลายผืนก็ได้ เป็นผ้าขาวซึ่งยังมีได้ตัด ก็ตัดออกเป็นชิ้นๆ พอที่จะประกอบเข้าเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ ทำเสร็จแล้วยังมิได้ข้อมหรือข้อมแล้วก็ได้ อย่างใดอย่างหนึ่งจัดเป็นองค์กฐิน นำไปทอด ณ วัดที่ได้จองไว้

นอกจากองค์กฐินแล้ว เจ้าภาพบางรายอาจศรัทธาถวายของอื่นๆ ไปพร้อมกับองค์กฐิน เรียกว่า บริวารกฐิน ตามที่นิยมกันประกอบด้วยปัจจัย 4 คือ

1. เครื่องอาศัยของพระภิกษุสามเณร มี ไตร จีวร บริวารอื่นๆ ที่จำเป็น
2. เครื่องใช้ประจำปี มีมุ้ง หมอน กลด เตียง ตั่ง โต๊ะ เก้าอี้ โองังน้ำ กระจก กระตะ กระจ โถง เตา ภาชนะสำหรับใส่อาหารคาวหวาน
3. เครื่องซ่อมเสนาสนะ มี มีด ขวาน สิว เลื่อย ไม้กวาด จอบ เสียม
4. เครื่องคิลานเภสัช มียารักษาโรค ยาสีฟัน แปรงสีฟัน อุปกรณ์ซักล้าง เป็นต้น

หรือจะมีอย่างอื่นนอกจากที่กล่าวมานี้ก็ได้ ขอให้เป็นที่สมควรแก่พระภิกษุ สามเณร จะใช้อุปโภคบริโภคเท่านั้น หากจะมีของที่ระลึกสำหรับแจกจ่ายแก่คนที่อยู่ในวัดหรือคนที่มาร่วมงานกฐินด้วยก็ได้สุดแต่กำลังศรัทธาและอหยาศัยไมตรีของเจ้าภาพ

นอกจากนั้นยังมีธรรมเนียมที่เจ้าภาพผู้ทอดกฐินจะต้องมี ผ้าห่มพระประธานอีกหนึ่งผืน เทียนสำหรับจุดในเวลาที่จะพระภิกษุสวดปาติโมกข์ ที่เรียกสั้นๆ ว่า เทียนปาติโมกข์ จำนวน 24 เล่ม และมีธงผ้าขาวเขียนรูปจระเข้ หรือสัตว์น้ำอย่างอื่น เช่น ปลา นางเงือก สำหรับปักหน้าวัดที่อยู่ตามริมน้ำ เมื่อทอดกฐินเสร็จแล้ว (ถ้าเป็นวัดที่อยู่ไกลแม่น้ำให้มีธงผ้าขาวเขียนรูปตะขาบปักไว้หน้าวัดแทนรูปสัตว์น้ำ) การปักธงนี้เป็นเครื่องหมายให้ทราบว่าเป็นวัดนั้นๆ ได้รับกฐินแล้ว และอนุโมทนาร่วมกุศลด้วยได้

ปัญหาที่ว่าเพราะเหตุไรจึงมีธงจระเข้ปักขึ้นในวัดที่ทอดกฐินแล้ว ยังไม่ปรากฏหลักฐาน และข้อวิจารณ์ อันสมบูรณ์ เท่าที่รู้จักมี 2 มติ คือ

1. ในโบราณสมัย การจะเดินทางต้องอาศัยดาวช่วยประกอบเหมือน เช่น การยกทัพเคลื่อน ขบวนในตอนจวนจะสว่าง จะต้องอาศัยดาวจระเข้ขึ้น เพราะดาวจระเข้ขึ้นขึ้นในจวนจะสว่าง การทอดกฐิน มีภาระมาก บางที่ต้องไปทอด ณ วัดซึ่งอยู่ไกลบ้าน ฉะนั้น การดูเวลาจึงต้องอาศัยดาวพอดาวจระเข้ขึ้น ก็เคลื่อนองค์กฐินไปสว่างเอาที่วัดพอดี และต่อมาก็คงมีผู้คิดทำธงในงานกฐินในชั้นต้น ก็คงทำธงทิวประดับประดาให้สวยงามทั้งที่องค์กฐิน ทั้งที่บริเวณวัดและภายหลัง คงหวังจะให้เป็นที่หมายเนื่องด้วยการกฐิน จึงคิดทำธงรูปจระเข้ ประกาศให้รู้ว่าทอดกฐินแล้ว

2. อีกมติหนึ่งเล่าเป็นนิทานโบราณว่า ในการแห่กฐินในทางเรือของอุบาสกผู้หนึ่ง มีจระเข้ตัวหนึ่งอยากได้บุญจึงอุตสาหักว่ายตามเรือไปด้วย แต่ยังไม่ทันถึงวัดก็หมดกำลังว่ายตามต่อไปอีกไม่ไหว จึงร้องบอกอุบาสกว่า เหนื่อยนักแล้ว ไม่สามารถจะว่ายตามไปร่วมกองการกุศล วานท่านเมตตาช่วยเขียนรูปข้าพเจ้า เพื่อเป็นสักขีพยานว่าได้ไปร่วมการกุศลด้วยเถิด อุบาสกผู้นั้นจึงได้เขียนรูปจระเข้ปักเป็นธงขึ้นในวัดเป็นปฐม และสืบเนื่องมาจนบัดนี้



นอกจากนี้แล้วยังมีประเพณีนิยมอีกอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเวลาของการทอดกฐิน ถ้าเป็น เวลาเช้าจะมีการทำบุญถวายอาหารเพลแก่พระภิกษุ สามเณร ในวัดด้วย

กฐินที่ราษฎรเป็นเจ้าของกฐินและบริวารกฐิน ไปทอดยังวัดต่างๆ นี้เรียกว่า กฐิน หรือ มหากฐิน เหตุที่เรียกว่ามหากฐินอาจเป็นเพราะจะให้เห็นความแตกต่างจากจุลกฐิน

### **จุลกฐิน**

เป็นกฐินที่ต้องอาศัยความร่วมมือของคนหมู่มากต้องเร่งรีบทำให้เสร็จจึงเรียกว่ากฐินเล่น (ความหมายคือเร่งรีบ ฟ้าว ต้องเล่น (วิ่ง) จึงจะเสร็จทันกาล) เจ้าภาพผู้ที่จะจัดทำจุลกฐินเพื่อทอด ถวาย ณ วัดใดวัดหนึ่งจะต้องมีบารมี มีพวกพ้องคอยช่วยเหลือ เพราะต้องเริ่มจากการนำฝ้ายที่แก่ ใช้ได้แล้วแต่ยังอยู่ในฝัก มีปริมาณมากพอที่จะทำเป็นจิวรฝืนไคฝืนหนึ่งได้แล้ว ทำพิธีสมมติว่า ฝ้ายจำนวนนั้นได้มีการหว่านแตกออก ออกต้น เติบโต ผลิดอก ออกฝักแก่สุก แล้วเก็บมาอ้าวเอา เมล็ดออก คัดเป็นปุย ทำเป็นเส้นด้าย เบียดออกเป็นใจ กรอออกเป็นเช็ด แล้วฆ่าด้วยน้ำข้าว ตากให้ แห้ง ใส่กบปั่นเส้นหลอดใส่กระสวยหรือแล้วทอเป็นแผ่นผ้าตามขนาดที่ต้องการนำไปทอดเป็น ฝักกฐิน

เมื่อพระสงฆ์รับฝ้านั้นแล้ว มอบแก่พระภิกษุผู้เป็นองค์ครอง ซึ่งพระภิกษุองค์ครองจะ จัดการต่อไปตามพระวินัย หลังจากนั้นผู้ทอดต้องช่วยทำต่อ คือ นำฝ้านั้นมาขยำ ทูบ ซัก แล้วไป ตากให้แห้ง นำมาตัดเป็นจิวรฝืนไคฝืนหนึ่ง แล้วเย็บซ่อม ตากแห้ง พับ ทับรัดเสร็จเรียบร้อยนำไป ถวายพระภิกษุองค์ครองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ท่านทำพินทุอริชฐาน เสร็จการพินทุอริชฐานแล้วจะ มีการประชุมสงฆ์ แจ่งให้ทราบ พระภิกษุสงฆ์ทั้งหมดจะอนุโมทนาเป็นเสร็จพิธีจุลกฐิน

แต่กรณีที่ผู้ทอดกฐินไม่มีกำลังมากพออาจจะตัดวิธีการในตอนต้นๆ ออกเสียก็ได้โดยเริ่ม ตั้งแต่การนำเอาผ้าขาวฝืนใหญ่มากะประมาณให้พอที่จะตัดเป็นจิวรฝืนไคฝืนหนึ่ง แล้วนำไปทอด เมื่อพระภิกษุสงฆ์ท่านนำไปดำเนินการตามพระวินัยแล้ว ก็ช่วยทำต่อจากท่าน คือ ซัก กะ ตัด เย็บ ซ่อมให้เสร็จ แล้วนำกลับไปถวายพระภิกษุองค์ครองเพื่อพินทุ อริชฐานต่อไปเหมือนวิธีทำที่ กล่าวมาแล้วในการทำจุลกฐินเต็มรูปแบบ

ส่วนบริวารของจุลกฐิน ผ้าห่มพระประธาน และเทียนปาติโมกษ์ ตลอดจนธงจระเข้ ตะขบ ก็เหมือนบริวารของกฐินหรือมหากฐิน

### **กฐินสามัคคี**

เป็นกฐินที่มีเจ้าภาพหลายคนร่วมกันบริจาคมากน้อยอย่างไรไม่กำหนด เพื่อไม่ให้เกิด ความยุ่งยากในการดำเนินการก็มักจะตั้งคณะทำงานขึ้นมาคณะหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ ตั้งแต่มี หนังสือบอกบุญไปยังผู้อื่น เมื่อได้ปัจจัยมาก็นำมาจัดหาผ้าอันเป็นองค์กฐินรวมทั้งบริวารต่างๆ



เมื่อมีปัจจัยเหลือก็นำถวายวัดเพื่อช่วยเป็นค่าใช้จ่ายในการบูรณปฏิสังขรณ์ กุฏิ โบสถ์ เจดีย์ เป็นต้น กฐินสามัคคีนี้มักจะนำไปทอดยังวัดที่กำลังมีการก่อสร้างหรือปฏิสังขรณ์ เพื่อเป็นการสมทบทุนให้สิ่งอันพึงประสงค์ของวัดให้สำเร็จเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว

กฐินสามัคคีเป็นที่นิยมแพร่หลายกันมาก เพราะนอกจากจะถือกันว่าเป็นบุญเป็นกุศลแล้ว ยังเป็นการช่วยทำนุบำรุงวัด ตลอดจนเป็นการสร้างความสามัคคีของชุมชน ให้มีความรัก มั่นกลมเกลียวอันเนื่องมาจากอานิสงส์ของกฐินสามัคคีนั่นเอง

### กฐินตกค้าง

กฐินประเภทนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กฐินตก กฐินโจร ศาสตราจารย์พระยาอนูมาน ราชชนได้กล่าวถึงเหตุผลที่เกิดกฐินชนิดนี้ ตลอดจนชื่อเรียกที่ต่างกันออกไปว่า "...แต่ที่ทำกัน เช่นนี้ ทำกันอยู่ในท้องถิ่นที่มีวัดตกค้างไม่มีใครทอดก็ได้ จึงมักมีผู้ศรัทธาไปสืบเสาะหาวัดอย่างนี้เพื่อทอดกฐินตามปกติในวันใกล้ๆ จะสิ้นหน้าทอดกฐินหรือในวันสุดท้ายของกาลกฐิน (คือวันก่อนวันแรม 1 ค่ำ เดือน 12) การทอดกฐินอย่างนี้เรียกว่า กฐินตกค้าง หรือเรียกว่า กฐินตก บางถิ่นก็เรียก กฐินโจร เพราะกิริยาอาการที่ไปทอดอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว จู่ๆ ก็ไปทอด ไม่บอกกล่าวแล้วสืบล่วงหน้าให้วัดรู้ เพื่อเตรียมตัวกันได้พร้อมและเรียบร้อย การทอดกฐินตกถือว่าได้บุญอานิสงส์แรงกว่าทอดกฐินตามธรรมดา บางคนเตรียมข้าวของไปทอดกฐินหลายๆ วัด แต่ได้ทอดน้อยวัด เครื่องไทยธรรมที่ตระเตรียมเอาไปทอดยังมีเหลืออยู่ หรือบางวัดทอดไม่ได้ (อาจเป็นที่ไม่ครบองค์สงฆ์) ก็เอาเครื่องไทยธรรมเหล่านั้นจัดทำเป็นผ้าป่าเรียกกันว่า "ผ้าป่าแถมกฐิน"

องค์กฐิน บริวารกฐินของกฐินตกค้างยังคงเหมือนกับกฐินอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว ส่วนข้อแตกต่างที่ชัดเจนคือ ไม่มีการจองวัดล่วงหน้า การทอดก็ทอดได้เฉพาะวัดที่ยังไม่มีใครทอด และเจ้าภาพเดียวอาจจะทอดหลายวัดก็ได้ ตลอดจนสามารถนำเอาของไทยธรรมที่เหลือทำการบุญชนิดหนึ่งที่เรียกว่า "ผ้าป่าแถมกฐิน" ได้อีก

### ภารกิจของผู้ประสงค์จะทอดกฐิน

#### การจองกฐิน

การจองกฐิน ก็คือ การแจ้งล่วงหน้าให้ทางวัดและประชาชนได้ทราบว่าวัดนั้นๆ มีผู้ศรัทธาทอดกฐินกันเป็นจำนวนมากถ้าไม่จองไว้ก่อนอาจไม่มีโอกาส จึงเกิดเป็นธรรมเนียมขึ้นว่าจะทอดกฐินต้องจองล่วงหน้า เพื่อให้มีโอกาสดูและเพื่อไม่ให้เกิดการทอดซ้ำ วัดหนึ่งวัดปีหนึ่งทอดกฐินได้ครั้งเดียว และในเวลาจำกัด คือหลังจากออกพรรษาแล้วเพียงเดือนเดียว

### การทอดกฐิน

การทอดกฐินเกี่ยวเนื่องด้วยกาลเวลาจัดเป็นสังฆทานพิเศษประการหนึ่งจึงมีข้อกำหนดที่จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระวินัย 2 ประการ (การทอ่งเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551) คือ

1. กำหนดด้วยกาลเวลาหรือระยะเวลา ตามพระวินัยกำหนดระยะเวลาให้ประกอบกฐินกรรมได้เพียง 1 เดือน
2. กำหนดด้วยจำนวนของภิกษุสงฆ์ การกรานกฐินเป็นพุทธบัญญัติสำหรับพระสงฆ์โดยตรงสำหรับพระภิกษุที่มีมากเกินกว่า 5 รูปขึ้นไป ถ้ามีน้อยกว่า 5 รูปใช้ไม่ได้

### ขั้นตอนการทอดถวายผ้าจุลกฐิน

ในการทอดถวายผ้าจุลกฐินนั้น นิยมทอดกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 โดยถือตามเหตุแห่งการทอดจุลกฐินที่มีมาแต่โบราณคือเป็นวันสุดท้ายของเขตกฐินมีเวลาเหลือเพียงวันเดียวเมื่อมีผ้าครบแล้วก็ชวนกันมาที่วัดและรวมกล่าวคำถวายท่ามกลางสงฆ์ พระสงฆ์อุปโลกนัรับผ้าแล้วอนุโมทนา กรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศลแล้วเป็นเสร็จพิธีทอดกฐิน หากมีบริวารกฐินต่างๆก็ถวายพร้อมกันกับถวายผ้า ในงานทอดกฐินบางแห่งนิยมให้มีการนำเอามหรสพต่างมาแสดงให้ผู้ร่วมงานได้ชมและได้รับความสนุกสนานด้วย

การถวายกฐินนั้นมีข้อจำกัดหลายอย่าง ซึ่งทำให้การถวายกฐินมีความพิเศษแตกต่างจากทานอย่างอื่นดังนี้ (th.wikipedia.org)

1. จำกัดประเภททาน คือ ต้องถวายเป็นสังฆทานเท่านั้น จะถวายเฉพาะเจาะจงภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเหมือนทานอย่างอื่นไม่ได้
2. จำกัดเวลา คือ กฐินเป็นกาลทานอย่างหนึ่ง (ตามพระบรมพุทธานุญาต) ดังนั้นจึงจำกัดเวลาว่าต้องถวายภายในระยะเวลา 1 เดือน นับแต่วันออกพรรษา เป็นต้นไป
3. จำกัดงาน คือ พระภิกษุที่กรานกฐินต้องตัด เย็บ ย้อม และครองให้เสร็จภายในวันที่กรานกฐิน
4. จำกัดไทยธรรม คือ ผ้าที่ถวายต้องถูกต้องตามลักษณะที่พระวินัยกำหนดไว้
5. จำกัดผู้รับ คือ พระภิกษุผู้รับกฐิน ต้องเป็นผู้ที่จำพรรษาในวัดนั้น โดยไม่ขาดพรรษา และจำนวนไม่น้อยกว่า 5 รูป
6. จำกัดคราว คือ วัด ๆ หนึ่งรับกฐินได้เพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น

7. เป็นพระบรมพุทธานุญาต ทานอย่างอื่นทายกทูลขอให้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอนุญาต เช่น มหาอุบาสิกาวิสาขาทูลขออนุญาตผ้าอาบน้ำฝน แต่ผ้ากฐินนี้พระองค์ทรงอนุญาตเอง นับเป็นพระประสงค์โดยตรง

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2530 จังหวัดเชียงราย ทำการศึกษาและจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายขึ้น ผลการศึกษารายงานไว้ว่า เชียงรายมีแหล่งท่องเที่ยวที่ครบทุกประเภททั้งประเภทธรรมชาติ ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา และประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม และมีแหล่งท่องเที่ยวมากถึง 202 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอแม่สายและอำเภอเชียงแสน (สำนักงานจังหวัดเชียงราย, 2530) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้ทำการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ พ.ศ. 2540 รายงานว่าแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่มีความสำคัญในระดับปานกลางที่ต้องมีการติดตามสภาพทุก 2-3 ปี ขณะที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญมาก เช่น พระธาตุดอยตุง วัดที่สำคัญในอำเภอเชียงแสน จะต้องติดตามสภาพทุกปี ยิ่งไปกว่านั้นผลการศึกษาวิจัยว่าแม้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายร้อยละ 60 จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้วิกฤตแต่ก็ไม่พบแหล่งท่องเที่ยวที่วิกฤตในจังหวัดเชียงราย การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของเชียงรายโดยสถาบันราชภัฏเชียงราย ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำรวจในปี พ.ศ. 2541 พบว่าแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งร้างนักท่องเที่ยวคงมีแหล่งท่องเที่ยวเหลือ 122 แห่ง แบ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 58 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ 46 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม 18 แห่ง ซึ่งในแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความสำคัญทางการท่องเที่ยวระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ยังมีสภาพดีไม่พบว่ามีวิกฤต

เพทาย บำรุงจิตต์ (2549) ศึกษาศักยภาพและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาในจังหวัดเชียงราย พบว่าจุดแข็งของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในจังหวัดเชียงรายคือวัดต่างๆ มีชื่อเสียงมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและยังคงสภาพสมบูรณ์ มีคุณค่าการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์โดยเฉพาะวัดในอำเภอเชียงแสน แต่จุดอ่อนคือการจัดงานเทศกาลประเพณีต่างๆ ยังไม่สามารถสร้างความสนใจหรือดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากนักเนื่องจากขาดการวางแผนงานร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน นอกจากนี้สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญมีการกระจายตัวอยู่ห่างไกลกันมากนักท่องเที่ยวต้องใช้เวลาในการเดินทางและเกิดความเมื่อยล้าในการเดินทาง ด้านโอกาสคือการเป็นเมืองชายแดนและชื่อเสียงของสามเหลี่ยมทองคำตลอดจนความ

เป็นมิตรต่อนักท่องเที่ยวของชาวเชียงรายเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวในจังหวัด ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือการจัดกิจกรรมงานประเพณีเน้นการหารายได้มากกว่าการเน้นการแสดงออกทางวัฒนธรรม

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ (<http://www.stou.ac.th>) ศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า การจัดรายการท่องเที่ยวเส้นทางสถาปัตยกรรมนั้นจำเป็นต้องมีสิ่งดึงดูดใจอื่นๆเช่นเทศกาลกิจกรรมของเมืองในรอบปี ขนบธรรมเนียมประเพณี สามารถสรุปข้อมูลตามเส้นทางสำรวจเพื่อสร้างความดึงดูดใจให้แก่สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมต่างๆที่จัดนอกจากความสวยงามแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาคุณค่าความเป็นของเดิมเอาไว้ด้วย

ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เสงี่ยม บุญพัฒนา (2545) ศึกษาความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย นักท่องเที่ยวคาดหวังมากที่สุดในเรื่องของความต้องการชมทัศนียภาพที่สวยงาม รองลงมา คือ คาดหวังว่าจะได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ส่วนความประทับใจภายหลังการท่องเที่ยว นั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจมากที่สุด คือ การได้ลิ้มลองรสชาติอาหารและผลไม้ท้องถิ่น รองลงมา คือ การได้พักผ่อน โดยเห็นว่าเชียงรายเป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การพักผ่อน การศึกษาพบอีกว่าระยะเวลาในการพักในจังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย โดยนักท่องเที่ยวที่มีวันพักนานจะมีความประทับใจต่อผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีวันพักน้อย

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นกรวิจัยผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

#### การเลือกพื้นที่ที่ศึกษา

ผู้วิจัยเลือกศึกษาพื้นที่บ้านสบคำ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสนเนื่องจากเป็นที่ตั้งของวัดพระธาตุผางาที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย มีการจัดงานบุญจตุลฐินมาแล้ว 11 ครั้ง ประกอบกับปี 2551 ที่ผ่านมามีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพในการจัดงานจตุลฐินวัดพระธาตุผางา ได้ ทำการประชาสัมพันธ์งานจตุลฐินและมีการถ่ายทำรายการโทรทัศน์เผยแพร่ไปทั่วประเทศในรายการ กบนอกกะลา ทำให้งานจตุลฐินเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวชาวไทยและของชาวต่างประเทศมากขึ้น

#### การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลก่อนลงเก็บข้อมูลภาคสนามดังนี้

1. การติดตามการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานการท่องเที่ยว เชียงราย และสื่อต่างๆ จากเว็บไซต์
2. การศึกษาจากสื่อโทรทัศน์รายการกบนอกกะลา เกี่ยวกับจตุลฐินวัดพระธาตุผางาปี 2551
3. การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดงานจตุลฐินวัดพระธาตุผางา ตั้งแต่ครั้งที่ 1-11
4. การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับจตุลฐินจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง
5. การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีทางการท่องเที่ยว

#### ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร มี 3 กลุ่ม ได้แก่

คณะกรรมการจัดงาน ที่มีส่วนจัดงานจตุลฐิน ได้แก่ พระสงฆ์แม่ชี ผู้นำชุมชน และส่วนราชการ

ประชาชนทั่วไปที่มีความรู้เรื่องจตุลฐินหรือเคยร่วมงานจตุลฐินของวัดพระธาตุผางา ครั้งที่ 1-12

นักท่องเที่ยวยุวชนชาวไทยและผู้มีจิตศรัทธาที่เดินทางมาร่วมงานจุลกฐินวัดพระธาตุผาเงา ปี พ.ศ. 2552

### วิธีการเลือกตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจากประชาชนทั่วไปในการสัมภาษณ์ เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 20 คน

กลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็นจำนวน 200 คน

### ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยข้อมูลต่อไปนี้

- 5.1 ประวัติความเป็นมาของการจัดงานจุลกฐินวัดพระธาตุผาเงาและวิธีการจัดการ
- 5.2 พัฒนาการของการจัดงาน ในด้านองค์การที่เกี่ยวข้อง รูปแบบและการปรับเปลี่ยน

กระบวนการทำงาน

- 5.3 เทศกาลท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดงานบุญจุลกฐินของวัดพระธาตุผาเงา
- 5.4 ผลกระทบที่เกิดกับชุมชน นักท่องเที่ยวและต่อ ความเชื่อศรัทธาทางพระพุทธศาสนา
- 5.5 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาจากกรณีศึกษาวัดพระธาตุผาเงา

### เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปใช้

แบบสอบถาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากชุมชนใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับประชาชนทั่วไปและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคณะกรรมการจัดงาน

### วิธีการสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามกำหนดตัวแปรที่ศึกษาและรวบรวมประเด็นคำถามโดยทำการสุ่มถามผู้ที่เคยท่องเที่ยววัดจำนวน 30 คนเพื่อนำคำตอบที่ได้มาจัดทำเป็นข้อคำถาม
2. นำข้อคำถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมตรวจสอบเนื้อหาและความถูกต้องของข้อคำถาม และให้เจ้าอาวาสวัดพระธาตุผาเงาตรวจความเหมาะสมของแบบสอบถาม
3. ปรับปรุงข้อคำถามและเตรียมจัดทำแบบสอบถาม
4. ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตและข้อคำถามความคิดเห็นของประชาชนและผู้เฝ้าตามประเด็นที่กำหนดโดยให้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่ศึกษาในบทที่ 2 เป็นแนวทาง

## วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการ 4 ขั้นตอนคือ

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการสัมภาษณ์ผู้นำและพระสงฆ์ และผู้รับผิดชอบก่อนวันงานและหลังจากการจัดงาน โดยคณะผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
2. การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการสัมภาษณ์ในวันที่จัดงานและหลังจากการจัดงานภายใน 1 เดือนหลังวันงาน
2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยทำการบันทึกข้อมูลตามแบบสังเกตที่จัดเตรียมไว้ ก่อนวันงาน ในระหว่างงานและหลังเลิกทำงานของแต่ละวัน
4. การเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป เก็บข้อมูลวันที่ 31 ตุลาคม – 1 พฤศจิกายน 2552 โดยนักศึกษาวิชาเอกอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำนวน 8 คน และนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย 4 คน

## การตรวจสอบข้อมูล

ใช้การตรวจสอบสามเส้า คือข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตและการสอบถามโดยใช้แบบสอบถาม

การเทียบเคียงเนื้อหาและระยะเวลาจากผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละท่าน และตรวจสอบสัมภาษณ์ซ้ำกรณีที่คำตอบมีความแตกต่างกัน

ข้อมูลที่เรียบเรียงแล้ว ได้จะถูกส่งให้ผู้สัมภาษณ์สำคัญและที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

## การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา วิเคราะห์โดยการตีความตามรูปแบบ (Theme & pattern) ที่กำหนด
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความแตกต่างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยใช้ค่าที (t-test) และ F-test

แบ่งผลการวิเคราะห์เป็น 5 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
- ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) หาค่าร้อยละ (Percentage Distribution) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย
- ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการร่วมงานจุลกฐิน

การวิเคราะห์ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลการหาร้อยละ (P) ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาจัดอันดับ โดยถือเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00	อยู่ในเกณฑ์	พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50	อยู่ในเกณฑ์	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50	อยู่ในเกณฑ์	พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50	อยู่ในเกณฑ์	พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50	อยู่ในเกณฑ์	พึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวดังกล่าวโดยใช้ค่าที (t-test) และความแปรปรวน

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นอื่นๆ ของนักท่องเที่ยวดังกล่าว วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่



## บทที่ 4

### การวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้ขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งผลการวิเคราะห์เป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 รูปแบบและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานบุญจตุลกัน วัดพระธาตุผาเงา

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรม ความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานจตุลกัน วัดพระธาตุผาเงา

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนางานบุญจตุลกันเพื่อการท่องเที่ยว

#### ตอนที่ 1 รูปแบบและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานบุญจตุลกัน วัดพระธาตุผาเงา

##### ประวัติความเป็นมา

เมืองเชียงแสน หรือเมืองหิรัญนครเงินยาง เป็นเมืองหนึ่งของอาณาจักรล้านนา มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และพระพุทธศาสนา ต่อเมื่อถึงปีพุทธศักราช 2347 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดให้กรมหลวงเทพหริรักษ์และพระยายมราชยกทัพมาตีเมืองเชียงแสนและกวาดต้อนผู้คนลงไปแบ่งไว้ยังเมืองเชียงใหม่ส่วนหนึ่ง เมื่อน่านส่วนหนึ่ง เมืองลำปางส่วนหนึ่ง เมืองเวียงจันทน์ส่วนหนึ่ง ส่วนที่เหลือไปยังกรุงเทพฯ โดยให้ไปอยู่ที่เมืองราชบุรีและสระบุรี และเมื่อคนเชียงแสนไปอยู่ที่ใดก็ได้ให้นำเอาเอกลักษณ์ศิลปะผ้าทอเชียงแสนที่มีลวดลายสีสันทที่เป็นรูปแบบเฉพาะมาแต่โบราณไปเผยแพร่ที่เมืองนั้นๆ ด้วย การแต่งกายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาของผู้คนในท้องถิ่น อันเป็นรากฐานส่วนหนึ่งของชีวิตและมีบทบาทต่อสังคมทั้งด้านการปกครองและเศรษฐกิจตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ชาวล้านนาเป็นเผ่าไทยกลุ่มหนึ่งที่มีเอกลักษณ์การแต่งกาย ด้วยความตระหนักถึงความสูญเสียวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวล้านนา การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการแต่งกายไปเป็นสากลนิยม รวมไปถึงการนำเอาเครื่องแต่งกายของชนกลุ่มต่าง ๆ มาแต่งปนเปกัน โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม หรือบางทีก็อ้างว่าเป็นการแต่งกายแบบล้านนาโบราณ สถาบันอุดมศึกษา 19 แห่งในภาคเหนือ จึงได้จัดสัมมนาเรื่องเครื่องแต่งกายพื้นเมืองภาคเหนือขึ้น เพื่อให้บุคคลโดยทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ผ้าและเครื่องแต่งกายพื้นเมืองสามารถนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม และบอกกล่าวถึงสิ่งที่ไม่ควรทำในการแต่งกายแบบล้านนา เป็นต้นว่า ใช้ผ้าโพกศีรษะ (หากไม่ใช่ชุดแบบไทยลื้อ ไทยจีน ไทยใหญ่) เสียบดอกไม้

ใหว่สวมเต็มศีรษะ ใช้ผ้าพาดบ่าลากหางยาวหรือพาดแล้วใช้เข็มขัดรัดทับ (ผ้าพาดบ่าเป็นผ้าสำหรับสุภาพบุรุษเท่านั้น) ซึ่งลายทางตั้งเป็นผ้าชิ้นแบบลาวไม่ใช่แบบล้านนาไม่ควรนำมาต่อกับชิ้นตีนจกไทยวน การใช้ผ้าผาดที่ประยุกต์มาจากผ้าชิ้นและผ้าถุง

ท่านเจ้าอาวาสวัดพระธาตุผาเงาได้กรุณาเล่าประวัติของการจัดงานจุกจุกเริ่มจากการจัดตั้งกลุ่มทอผ้าในหมู่บ้านเพื่อสร้างอาชีพเสริมให้ประชาชน ซึ่งชาวบ้านสนใจการจัดตั้งกลุ่มทอผ้า ประกอบกับท่านเจ้าอาวาสท่านมีความสนใจเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ท่านได้พบว่าผ้าตีนจกของเชียงใหม่มีความงดงามเหนือกว่าผ้าจากที่อื่นๆ และยังแฝงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไว้ด้วย ศูนย์ผ้าทอเริ่มแรกใช้ชื่อว่าผ้าทอไทลื้อเชียงใหม่ และเปลี่ยนเป็นผ้าทอลานนาภายหลัง เหตุที่ที่ตั้งศูนย์ผ้าทอไม่ตั้งอยู่ในโรงเรียนแต่มาตั้งอยู่ในวัดเนื่องจากโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยกว่าวัด

เอกสารที่ระลึกในวันเปิดพิพิธภัณฑ์ผ้าทอระบุว่า “ทางวัดพระธาตุผาเงา อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย โดยการนำของพระครูไพศาลพัฒนภริต\* และคณะศรัทธาทั้งหลายได้เล็งเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ จึงได้จัดให้มีการส่งเสริมการทอผ้าลายพื้นเมืองเชียงใหม่ให้คงไว้เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้าน ด้วยเห็นว่าเป็นการส่งเสริมชาวบ้านให้มีงานทำเป็นเหตุให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำนาทำไร่ ที่สำคัญคือเป็นการสืบทอดให้เยาวชนได้ศึกษาถึงความสำคัญและความงดงาม เป็นเอกลักษณ์ของล้านนาเชียงใหม่ที่สืบทอดมาแต่โบราณ จึงได้ร่วมกันจัดตั้ง “พิพิธภัณฑ์ผ้าทอลานนา เชียงแสน” ขึ้นเป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2539 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ผ้าทอโบราณ ส่งเสริมการทอผ้าแบบโบราณเพื่อเป็นการส่งเสริมและมีรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และเพื่อส่งเสริมการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว อาคารพิพิธภัณฑ์เป็นเรือนไม้สองชั้นใต้ถุนโล่ง ชั้นบนจัดแสดง ผ้าทอลวดลายแบบต่าง ๆ ที่รวบรวมได้จากคนเชียงใหม่ (ไทยโยนก หรือไทยวน หรือยวนที่ได้อพยพตั้งเมืองเชียงใหม่ไปกว่า 200 ปี) เช่น ผ้าลายน้ำไหล ผ้าลายดอกผักแว่น ผ้าลายขวางคำแดง ก็ทอผ้าที่ใช้ในสมัยโบราณเป็นที่ทอมือ 4 ไม้ ผ้าปักพระเวศสันดร ที่นอนของชาวไทยวน “ตุ่ง” เครื่องใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา ห้องสาริตการอยู่ไฟหลังคลอด ครัวไฟที่ใช้ประกอบอาหารของชาวล้านนา ฯลฯ นอกจากนี้ทางพิพิธภัณฑ์ยังได้ส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านสบคำมาทอผ้าพื้นเมือง โดยใช้พื้นที่ใต้ถุนอาคารพิพิธภัณฑ์เป็นโรงทอผ้า และมีอาคารแสดงผลงานของกลุ่มทอผ้าซึ่งอยู่ติดกันอีกหลังหนึ่ง (พิพิธภัณฑ์ผ้าทอล้านนาเชียงใหม่,

<http://www4.sac.or.th/museumdatabase> และ ประเสริฐ อำพรไพโร, 2539)

หลังจากนั้นกลุ่มแม่บ้านได้ไปดูงานการทอผ้าในแหล่งต่างๆ ที่ อ. หนองบัวและท่าวังผา

\* ตำแหน่งในขณะนั้น

จ.น่าน จ.แพร่ และ บ้านช้างเค็้ง อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ หลังจากกลับมาสืบประวัติผ้าทอเชียงใหม่ พบว่า ที่ บ้านยาง อ.เสาให้ จ.สระบุรี มีชมรมไทยวนที่อพยพไปจากเชียงใหม่และมีพิพิธภัณฑ์ไทยวน หลังจากสอบถามถึงเหตุผลการตั้งกลุ่มไทยวนก็ทราบว่า ผู้ก่อตั้งเป็นห่วงคนรุ่นหลังว่าจะไม่รู้พื้นเพเดิมของตนและไม่กล้าพูดภาษาเหนือ ทางวัดจึงได้เชิญช่างทอผ้าจากสระบุรีมาสอนและประยุกต์สร้างลายเชียงใหม่เพื่อสร้างเอกลักษณ์และทำได้รวดเร็วขึ้น ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าต้นเหตุของงานจลลจลินเริ่มจากการสร้างอาชีพ และสร้าง “พิพิธภัณฑ์ผ้าทอลานนาเชียงใหม่” ให้ผู้สนใจมาศึกษาเรียนรู้

### การจัดงานจลลจลินของวัดพระธาตุผาเงาครั้งแรก

การจัดงานจลลจลินครั้งแรกในปีพ.ศ.2541 นั้นท่านเจ้าอาวาสกล่าวว่าเป็นการประยุกต์การทอผ้าให้มีความสุขและเป็นการชักชวนคนมาเที่ยวที่วัดพระธาตุผาเงา ท่านได้มีโอกาสไปเห็นภาพเขียนลายทอผ้าที่วัดท่ากระชาย ต.ฟ้าฮ่าม จ.เชียงใหม่ เมื่อสอบถามก็พบว่าผู้เขียนภาพ คือ สล่าองค์ จากบ้านไม้ลุงชน อ.แม่สาย ทางวัดจึงได้ติดต่อขอทำการสัมภาษณ์และได้เริ่มจัดงานจลลจลิน สล่าองค์เป็นผู้มีประสบการณ์จัดขบวนแห่ที่เชียงใหม่ได้มาช่วยจัดงานในปีแรกด้วย โดยมีท่านผู้หญิงอุสนา ปราโมชเป็นประธานการจัดงาน ตอนแรกที่จัดงานทางวัดคิดว่าจัดงานจลลจลิน 3 ปี ตามความเชื่อของชาวบ้านว่าการจัดงานจลลจลินต้องทำติดต่อกัน 3 ปีจึงจะได้นุญ

### รูปแบบการจัดงาน ระหว่างปี 2541-2550

อาจารย์ชลนทร กัลยาณมิตร ได้ให้สัมภาษณ์ว่าการจัดงานจลลจลินที่วัดพระธาตุผาเงามีพัฒนาการมาดังนี้

ก่อนจัดงานจลลจลิน (ปี 2540) เป็นการจัดงานทอดกฐินของอำเภอเชียงใหม่โดยนายปริญญา ปานทองนายอำเภอขณะนั้นได้จัดงานเลี้ยงขันโตกให้แก่คณะเจ้าภาพที่มาจากกรุงเทพฯ มีการจัดงานแสงสีเสียงเรื่องตำนานเชียงใหม่แบบพื้นบ้านเพื่อสมโภชองค์กฐิน เป็นการจัดแบบประหยัด

ปี 2541 ท่านเจ้าอาวาสมีดำริจัดงานอีก อาจารย์จึงได้เสนอว่าวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงมีสิ่งที่น่าสนใจหลายอย่าง เช่น ตักบาตรเป็งปุด และการทอผ้าพระเจ้าทันใจ (ไม่ใช่คำว่าจลลจลินเพราะเป็นคำที่ใช้ในภาคกลาง) จึงน่าจะให้ชาวบ้านช่วยกันทอผ้าแล้วนำมารวมกันให้ได้ผ้าจิว 1 ชุดตั้งคู่กับผ้ากฐิน หากมีเหลือก็จะนำไปพันองค์พระเจดีย์ ท่านเจ้าอาวาสท่านตัดสินใจว่าเพื่อให้ได้นุญ

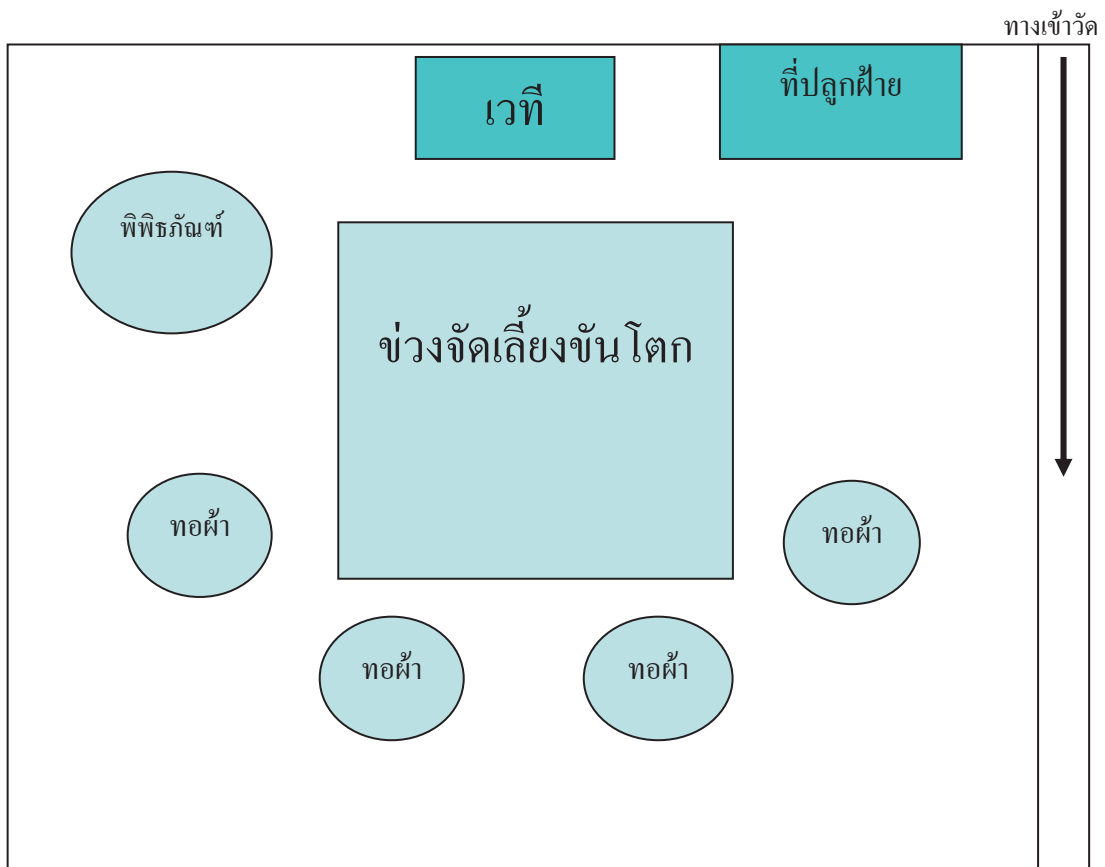
มากจึงจัดเป็นงานจุกจุกชื่อ “ปั้นฝ้าย สายบุญ จุกจุก ฝางา” ในการจัดงานเริ่มมีการใช้เทคนิคแสงสีเสียงในการจัดงานติดต่อกันสองปี

ในการจัดงานครั้งที่ 1 เป็นการจัดงานที่อาจารย์ชเลนทรกล่าวว่าเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมที่บริสุทธิ์มาก กล่าวคือมีการเชื้อเชิญชาวไทลื้อที่เมืองเชียงตุง เชียงห่อน เมืองหงสา เมืองสิง และชาวไทลื้อจากอำเภอแม่สาย วัดหลวงพ่อบ้านสันทรายท่าจี้เหล็กและบ้านไม้ลุงชน มาช่วยจัดผาม (ราชวัตร) เป็นการเชิญคนเฒ่าคนแก่มาบอกเพื่อการเรียนรู้ใน ปีแรกจึงมีลักษณะการจัดงานภายในไม่มีการประกาศเชิญชวนคนภายนอกให้มาร่วมงานจุกจุก

ผู้ที่เชิญแขกต่างเมืองคือพระสงฆ์เป็นผู้บอกไปยังศรัทธาของวัดต่างๆ เนื่องจากในอดีตมีประเพณีการเดินทางขึ้นพระธาตุคดยุง คนเฒ่าคนแก่ “มานอนเสมขึ้นพระธาตุ” กันประมาณ 3-4 คืน มาอยู่แล้ว การเชิญมาร่วมงานจุกจุกจึงไม่ยาก

สถานที่จัดงานเป็นดังนี้

ภาพที่ 1 แผนผังการจัดงานปีที่ 1

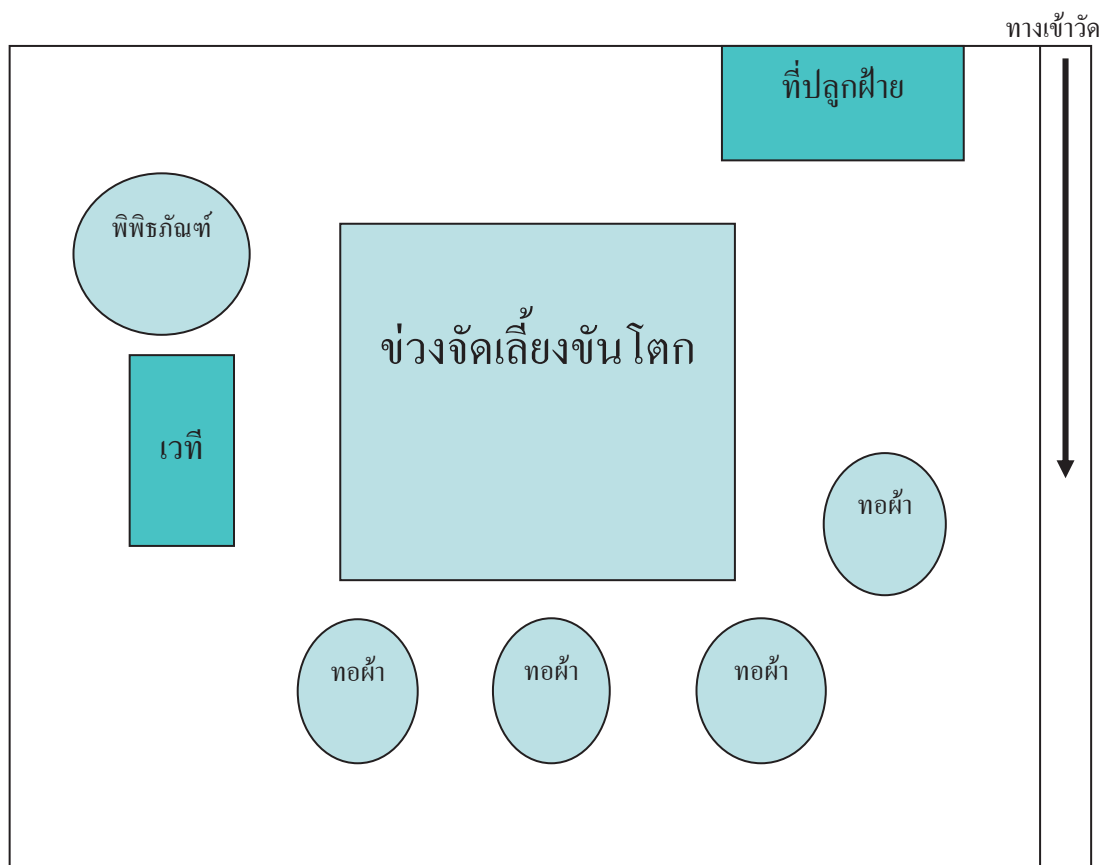


การเลี้ยงขันโตกจัดโดยชุมชน เช่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มแม่บ้าน ช่วยกันจัดซึ่งไม่ยุ่งยากเพราะมีแขกมาร่วมงานไม่มาก

ในปีแรกนี้มีการแสดงแสงสีเสียง เรื่องพระเจ้าพรหมมหาราช ประมาณ 1 ชั่วโมง โดยก่อนแสดงแสงสีเสียงเป็นการแสดงทางวัฒนธรรมของแต่ละเมืองก่อน เมื่อการแสดงบนเวทีจบประมาณ สามทุ่มครึ่ง ได้มีการเชิญแขกต่างเมืองขึ้นไปสัมภาษณ์และสืบทาสกุลกันจนถึงตี 4 ทำให้ผู้มาร่วมงาน ได้รู้จักญาติพี่น้องของตนเอง ระหว่างนั้นผู้เฒ่าผู้แก่ทำหน้าที่ทอผ้าและบางครั้งก็ออกไปร้องรำบนเวทีด้วย การร้องเพลงของคนเฒ่าคนแก่หรือคนอื่นๆในงานเป็นการอยู่เป็นเพื่อนคนทอผ้า

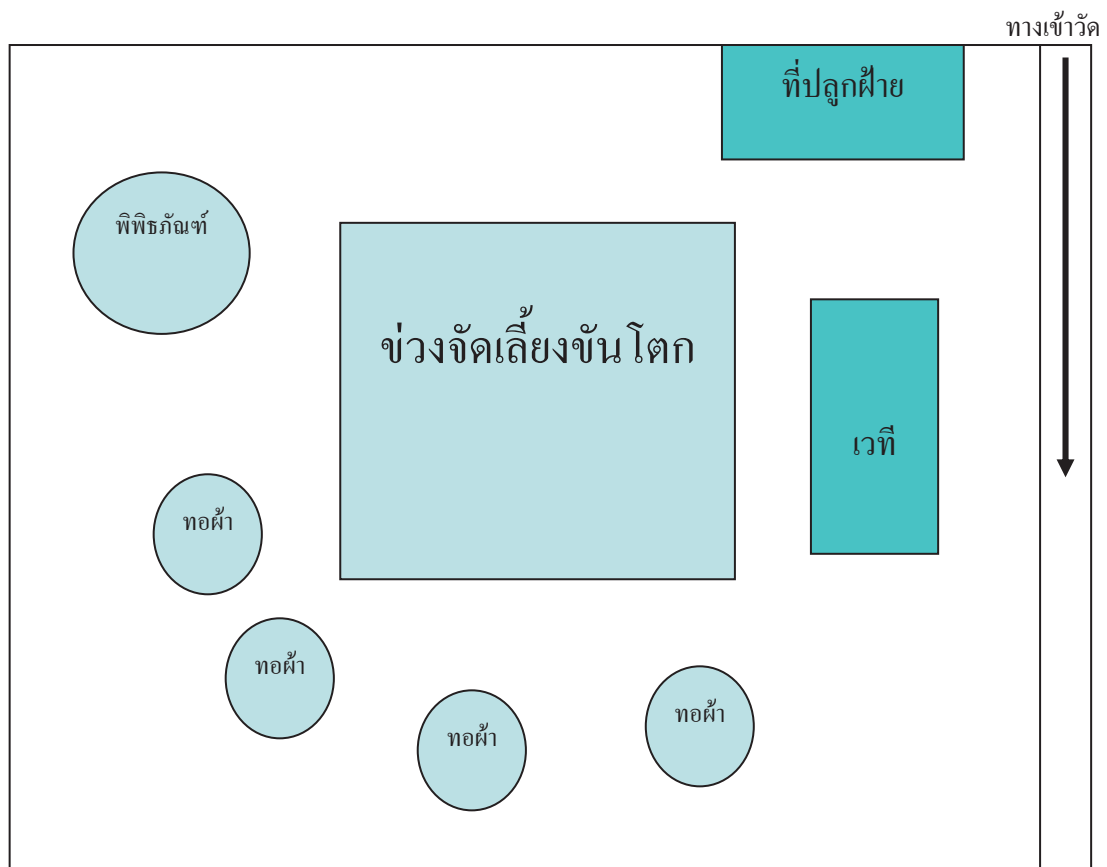
การจัดงานจุลกฐินปีที่ 2 เป็นการจัดงานขนาดเล็กเนื่องจากทางวัดเป็นเจ้าภาพ แนวคิดการจัดงานเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากครั้งแรก มีการแสดงเรื่อง ตำนานวัดพระธาตุผางา สถานที่จัดงานคล้ายปีแรกแต่ย้ายเวที มาอยู่ด้านพิพิธภัณฑสถานผ้า ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนผังการจัดงานปีที่ 2



การจัดงานจุลกฐินปีที่ 3 มีเจ้าภาพจากการท่าเรือ กรุงเทพฯ นำดารานักแสดงมาโชว์งาน ปีนี้มีการประยุกต์มากขึ้น ชาวบ้านเป็นผู้จัดสถานที่ ฉาก และจัดอาหาร มีการใช้แสงไฟมาก ระบบเสียงดีขึ้น การร้องเพลงและโชว์ขึ้นทำให้งานดีกว่าเดิมแต่มีปัญหาเรื่องความพร้อมบ้าง ปีนี้มีการแสดงเรื่องพระเจ้าพรหมมหาราชเป็นครั้งที่ 2 โดยย้ายเวทีไปอยู่ด้านริมถนนดังนี้

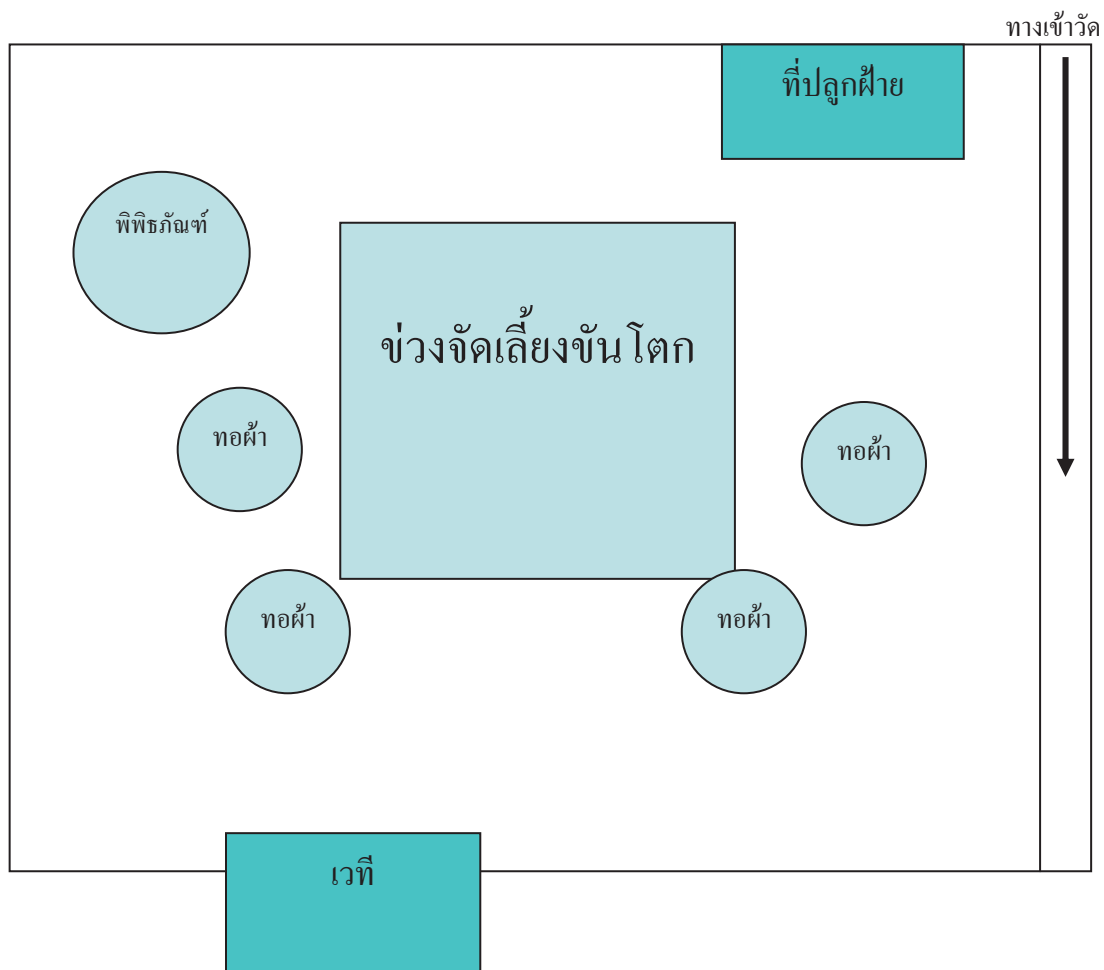
ภาพที่ 3 แผนผังการจัดงานปีที่ 3



การจัดงานจุลกฐินปีที่ 4 มีการจัดงานใหญ่ขึ้นเนื่องจากประชาชนจากต่างอำเภอได้ข่าว เริ่มสนใจมาร่วมงานจุลกฐิน แต่ยังไม่ถือเป็นการท่องเที่ยว ในปีนี้การจัดงานมีความรัดกุมขึ้น กว่าเดิม เช่นการจัดช่วงลานขันโตกดีขึ้นปีนี้มีการแสดงเรื่อง ตำนานเมืองโยนก กัปตันโอภาสเริ่มเข้ามาช่วยเหลือในปีนี้ การจัดสถานที่ย้ายเวทีไปอยู่ที่หน้าหอกลองเหมือนปีที่ 1

การจัดงานปีที่ 5-7 เป็นการจัดงานเล็กลง จัดโดยชาวบ้านและโรงเรียนจัดการแสดง มาร่วม ไม่มีการแสดงแสง สี เสียง รูปแบบงานยังคงเดิมแต่เริ่มมีการสร้างเวทีถาวรที่ใช้กันมาถึง ปัจจุบัน ดังนี้

ภาพที่ 4 แผนผังการจัดงานครั้งที่ 5-7



การจัดงานจุลกฐินครั้งที่ 8 เจ้าภาพคือกระทรวงศึกษาธิการ โดยคุณหญิงกษมา วรวรรณ การจัดการแสดง โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคมรับผิดชอบและการแสดงอื่นๆ ให้เขตการศึกษาแต่ละเขตจัดการแสดงมาร่วมจึงพบว่ามี การนำการแสดงสละสล้อซอซึ่งมาร่วมงานมากกว่า 10 วง และมีความวุ่นวายในการแย่งคิวกันแสดง และแย่งที่ตั้งป้ายโชว์ ในครั้งนี้เริ่มมีจุลกฐินพาโชค

การจัดงานจุลกฐินครั้งที่ 9 กรมประชาสัมพันธ์และบริษัทการบินไทยเป็นเจ้าภาพ มีการจัดแสดงแสงสีเสียงเรื่อง ประวัติวัดพระธาตุผาเงา ในครั้งนี้ศรัทธาจากต่างจังหวัดเริ่มจัดอาหารมาร่วมจัดโรงทานจากเดิมที่จัดโดยกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งรูปแบบและคณะที่นำอาหารมาร่วมส่วนใหญ่มามากจากสมุทรปราการเป็นศรัทธาชุดเดียวกันกับการจัดงานบุญที่วัดอนาลโย

การจัดงานจุลกฐินครั้งที่ 10 เหมือนครั้งที่ 9

## รูปแบบการจัดงาน

**เจ้าภาพและรูปแบบการจัดงาน** เดิมงานจุลกฐินเป็นงานของวัดร่วมจัดกับหมู่บ้าน รูปแบบการจัดงานจึงเป็นงานที่เน้นวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างแท้จริง ตั้งแต่ปีที่ 4 รูปแบบการจัดงานเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามความประสงค์เจ้าภาพ โดยเฉพาะข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จากกรุงเทพฯ ให้ความสนใจขอเป็นเจ้าภาพจัดงาน เช่น ประธานกองทัพเรือ ผู้อำนวยการ ขสมก. กระทรวงศึกษาธิการ ฯลฯ เป็นต้น

## การจัดการ สถานที่

การจัดสถานที่เน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น นำไม้ไผ่ของวัดมาจัดทำเป็นช่วงราววัด โดยแบ่งงานเป็นเขต 11 เขตเท่ากับ 11 ซอยของหมู่บ้านและแบ่งเวรเปลี่ยนกันมาทำงานวันละ 1 เขต ชุ่มต่างๆ ใช้หญ้าคาทำเป็นกาแล เสาตุงทำจากต้นไผ่สูง 20 เมตรเพราะตุงมีความยาว 20 เมตร โคมเป็นโคมแขวน จัดทำโดยกลุ่มผู้สูงอายุของหมู่บ้านที่มีประมาณ 30 คน

การจัดการด้านอาหาร เดิมไม่ยุ่งยากเพราะเป็นงานไม่ใหญ่ เลี้ยงขันโตกประมาณ 50 โตกๆละ 5 คน แต่หลังจากจัดได้ 5-6 ปีงานเริ่มใหญ่ขึ้นมีผู้มาร่วมงานขันโตกมากกว่าพันคน การจัดจึงปรับปรุงเป็นระบบขึ้น

การจัดการทอดผ้าทุกชั้นตอน เป็นการยังจัดรวมๆกัน ไม่มีการแยกเป็นหมวดหมู่ชัดเจน

## กิจกรรม

มีการพัฒนากิจกรรมจากเดิมเพิ่มขึ้น โดยเริ่มจากการทอดผ้าจุลกฐิน การเลี้ยงขันโตก การแสดง การจัดโรงทานและกิจกรรมจุลกฐินพาโชค ตามลำดับ

## ความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการจัดงาน ตั้งแต่ปี 2551

**เจ้าภาพและรูปแบบการจัดงาน** ปี พ.ศ. 2551 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพในงานจุลกฐินปี 2551 ซึ่งทำให้งานจุลกฐินมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปดังนี้

วัตถุประสงค์ นอกจากการทำบุญแล้วยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย

การประชาสัมพันธ์ มีการจัดงานแถลงข่าวอย่างเป็นทางการ

การจัดพื้นที่ มีการจัดระเบียบพื้นที่ คือแบ่งพื้นที่ตามกิจกรรมการทอดผ้า พื้นที่แต่ละส่วน มีป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งหมด 12 ป้าย

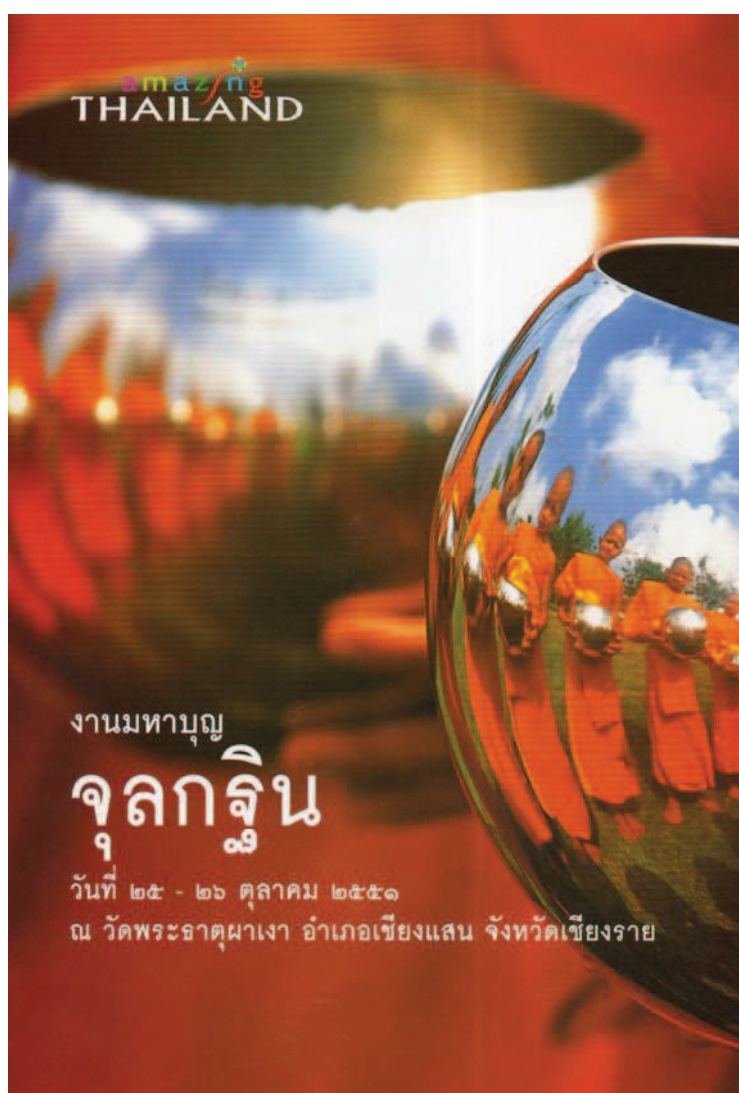


การทอผ้าเริ่มมีการเตรียมวิธีการทอผ้า กระบวนการ ตั้งแต่การปลูกฝ้าย จนถึงการตัดเย็บ เป็นขั้นตอนชัดเจน และมีอุปกรณ์ตกแต่งพื้นที่ให้สวยงามน่าดูขึ้น รวมถึงการแต่งกายของกลุ่ม แม่บ้าน เช่นปี 2551 แต่งแบบไทลื้อ ปี 2552 แต่งแบบล้านนา

การจัดทำสื่อ มีเอกสารคู่มือ ชื่อ “งานมหานุญ จุลกฐิน” แจก และมีการถ่ายทำสารคดีงาน จุลกฐินออกรายการโทรทัศน์ รายการ “กบนอกกะลา” ด้วย

การแสดง มีการแสดง แสงสีเสียงและการแสดงจากภาคต่างๆ ตลอดคืน

ภาพที่ 5 เอกสารคู่มือ



ภาพที่ 6 ชุดภาพงานแถลงข่าวการจัดงานจุลกฐินครั้งที่ 11











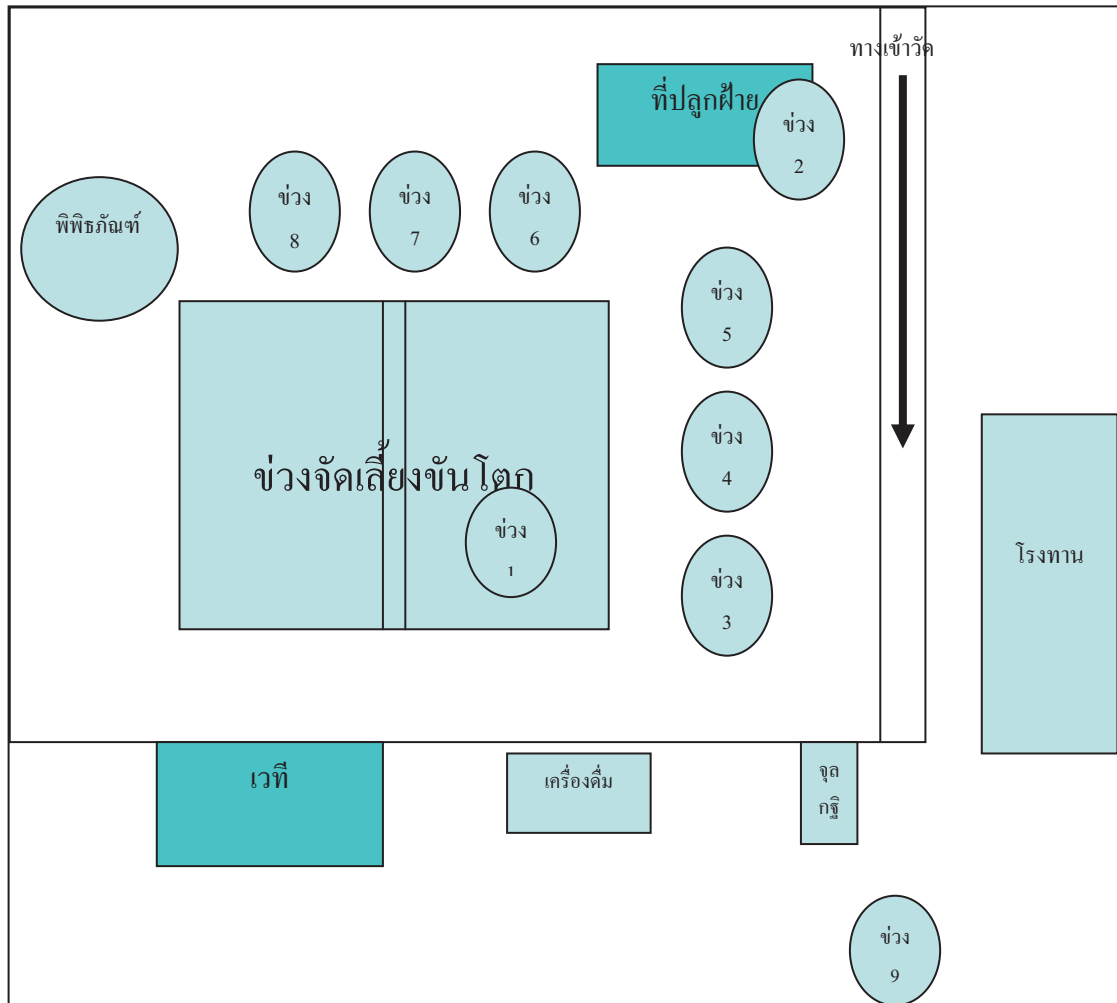
การจัดงานจุลกฐินครั้งที่ 12 มีกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเจ้าภาพ การแสดงส่วนใหญ่จึงมาจากโรงเรียนในเขตการศึกษาต่างๆ รูปแบบการจัดงานโดยทั่วไปคล้ายกับครั้งที่ 11 แต่ไม่สวยงามและคึกคักเท่าปีที่ 11 สิ่งที่เพิ่มขึ้นคือมีการจัดเยาวชนเข้ามาช่วยนักท่องเที่ยวในการปล่อยโคมลอยด้วย การเตรียมงาน ได้มีการแบ่งฝ่ายต่างๆ ในการทำงานเป็น 12 คณะ คือ

1. คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการแบ่งเป็นฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายฆราวาส
  2. คณะกรรมการฝ่ายพิธีการและการต้อนรับ
  3. คณะกรรมการฝ่ายสถานที่
  4. คณะกรรมการฝ่ายไฟฟ้าและแสงสว่าง
  5. คณะกรรมการฝ่ายจัดกิจกรรม
  6. คณะกรรมการฝ่ายผ้าจุลกฐิน
  7. คณะกรรมการฝ่ายศาสนพิธีถวายผ้าจุลกฐิน
  8. คณะกรรมการฝ่ายรับบริจาค
  9. คณะกรรมการฝ่ายปลูกม
  10. คณะกรรมการฝ่ายจัดเตรียมโรงทาน
  11. คณะกรรมการฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อยและการจราจร
  12. คณะกรรมการฝ่ายปฐมพยาบาล
- ดังรายละเอียดในภาคผนวก

ภาพที่ 7 ป้ายประชาสัมพันธ์



ภาพที่ 8 แผนผังการจัดงานปีที่ 12



รูปแบบการจัดแสดงกระบวนการทอผ้าแบ่งเป็น 9 ช่อง (ลาน) ดังนี้



ภาพที่ 9 กระบวนการทอผ้าและการจัดช่วง



ช่วงที่ 1 ราตรีล้านนา เป็นพื้นที่เลี้ยงขันโตก สำหรับแขก 250 คน



ช่วงที่ 2 ช่วงกอบฝ้าย ..สายบุญ เป็นการเก็บฝ้าย



ช่วงที่ 3 ช่วงอัดฝ้าย...สายธารธรรม เป็นการคัดแยกเมล็ดออกจากฝ้ายโดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่าอ้วฝ้าย หรืออัดฝ้าย



ช่วงที่ 4 ช่วงคิดฝ้าย...สายศรัทธา เป็นการคิดฝ้ายให้เป็นปุยละเอียด แล้วปั่นให้เป็นเส้นฝ้าย ทำ เป็นใจแล้วนำไปย้อมหรือนวดกับแป้งข้าวเจ้าเพื่อทำเป็นด้ายยืน



ช่วงที่ 5 ช่วงกรักฝ้าย ...สายใยบุญ เป็นการนำเส้นฝ้ายที่ย้อมแล้วมากรอเป็นหลอดเล็กๆเป็นกระสวยตัวพุ่ง



ช่วงที่ 6 ช่วงที่ 6 ต้มหูก...ผูกสายธรรมชาติ เป็นกรรมวิธีการทอผ้าจากด้ายย้อมและด้ายพุ่งที่เตรียมไว้



ช่วงที่ 7 ช่วงตัดเย็บ...เก็บสายใย เป็นการตัดและเย็บจิ๋วตามแบบอย่างโบราณ คือตัดเป็นผ้าฝืนเล็กๆ มาเย็บต่อกัน



ช่วงที่ 8 ช่วงย้อมด้าย...สายพระธรรม เป็นการย้อมผ้าที่ตัดเย็บแล้วโดยใช้น้ำย้อมจากเปลือกไม้ ใบไม้ ดอกไม้และผลไม้ แล้วย่างให้แห้งและรีดให้เรียบ





ช่วงที่ 9 ช่วงมหา...บุญจุกฐิน เป็นการจัดแสดงเครื่องอัฐบริวารซึ่งเป็นเครื่องใช้สอยของ พระภิกษุ 8 อย่าง และของใช้จำเป็นอื่นๆพร้อมเครื่องสักการะแบบล้านนา 5 อย่าง

กระบวนการขั้นที่ 1- 8 ใช้เวลาทำตลอดทั้งคืน โดยทั่วไปจะเสร็จประมาณ 05.30 น ซึ่ง ก่อน เวลา 6.00 น ตามกำหนดการ ฝ้ายที่ใช้ได้มาจากการบริจาคและการซื้อ ปริมาณประมาณ 40-45 กิโลกรัม ประชานการทอผ้าระบุงปัญหาของการทอผ้าคือ 1) ฝ้ายที่มีผู้นำมาบริจาคมีคุณภาพ ต่างกันเมื่อนำมาผสมกันมักมีปัญหาในการทอ คือฝ้ายใหญ่ได้เนื้อมากแต่ตีไม่ค่อยแตก ทำยาก กว่าฝ้ายน้อย 2) การที่คนมาช่วยกันปั่นฝ้ายหลายคนทำให้ได้เส้นด้ายที่มีขนาดไม่เสมอกันทำให้ ทอยาก 3) เส้นด้ายขาดบ่อยทำให้เสียเวลาต่อด้าย 4) บางครั้งนักทอเองก็ทอทำไม่เป็นทำให้ด้าย ขาดทำให้เสียเวลาซ่อม 5) นอกจากนี้บางครั้งก็มมีปัญหาฝนตก หรือไฟฟ้าดับ ทำให้การทอผ้า ล่าช้า ต้องรอกการแก้ปัญหาเรื่องไฟฟ้า 6) และปัญหาเรื่องการเคลื่อนย้ายก็ มีผลทำให้รางกระสวย ตกรางบ่อยแต่กลุ่มแม่บ้านก็ยินดีแก้ไขปัญห เพราะอยากให้แขกที่มาร่วมงาน ได้มีส่วนร่วมทำบุญ ตามความตั้งใจทุกคน

สำหรับงานจุกฐินครั้งที่ 12 พบว่ารูปแบบงานมีลักษณะของกิจกรรมสาธิตขั้นตอนการ ทอผ้ามากกว่าเน้นการช่วยกันทอผ้าเพื่อนำมาตัดเย็บเป็นผ้าจีวร ดังจะเห็นได้ว่าเริ่มมีการข้อมผ้า และตัดเย็บผ้าไตรจีวรตั้งแต่วเวลา 5 ทุ่มเพื่อสาธิตแก่นักท่องเที่ยว

ภาพที่ 10 ภาพ กิจกรรมในงาน



ทางเข้างาน



เจ้าอาวาสให้สัมภาษณ์ออกอากาศ ในวันงาน







นางพญาฝ้าย









กรรมวิธีการทอผ้าและตัดเย็บ

ภาพที่ 11 กิจกรรมของนักท่องเที่ยว





ภาพที่ 12 กิจกรรมถวายผ้าจุลกฐิน



โรงทานภาคเช้า



ในอุโบสถ

ขบวนแห่ผ้าจุลกฐิน





ภาพที่ 13 พิธีสืบชะตาแบบล้านนา



### ความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการจัดงาน

ตั้งแต่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพและปรับปรุงรูปแบบการจัดงานในปี พ.ศ. 2551 ทำให้งานบุญจตุลฐินของวัดพระธาตุผางาเปลี่ยนแปลงไปดังนี้

#### รูปแบบ

1. วัตถุประสงค์ของการจัดเน้นการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวเพิ่มเติมจากการทำบุญเพียงอย่างเดียว
2. มีการจัดเป็นงานใหญ่และประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง
3. มีการปรับการใช้พื้นที่จากเดิมที่การบวนการการทอผ้าจตุลฐินทั้งหมดรวมอยู่ที่เดียว ไม่มีแบ่งเป็นช่วง ทำให้นักท่องเที่ยวแยกขั้นตอนการทอผ้าไม่ออก มีการแบ่งออกเป็น 9 ช่วงมีขั้นตอนชัดเจน สะดวกในการติดตามทำความเข้าใจของนักท่องเที่ยว



4. การจัดช่วงยังคงใช้วัสดุพื้นบ้านแต่มีการตกแต่งให้สวยงามและมีป้ายสื่อความหมายทุกช่วง
5. การแต่งกายของช่างทอผ้าและผู้ให้การต้อนรับในการเลี้ยงขันโตกมีการแต่งกายแบบล้านนาแบบเดียวกันนอกจากดูสวยงามแล้วยังช่วยให้นักท่องเที่ยวจำแนกได้ว่าใครคือเจ้าของบ้านใครคือนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเน้นให้ช่างทอผ้าทุกคนทอผ้าป้องกันเส้นผมกล่นไปในผ้ามงคลด้วย
6. การแสดง มีการนำนักเรียนและเยาวชนมาร่วมด้วย การพื่อนนำขบวนแห่ผ้าจุกจลินผู้พื่อนเป็นเยาวชนเพื่อความสวยงาม เปลี่ยนจากเดิมที่ร้องเพลงลูกทุ่งกรรมมะนำขบวน โดยกลุ่มแม่ชี
7. การแสดงภาคกลางคืนยังคงเป็นไปตามความต้องการของเจ้าภาพเหมือนเดิม บางปีมีการแสดงแสง สี เสียงเรื่องตำนานต่างๆด้วย

### การจัดการ

จากการที่ขนาดของงานใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ วัดและชุมชนจึงต้องเตรียมการมากขึ้นดังนี้

1. คณะกรรมการจัดงานมีฝ่ายต่างๆและมีหน่วยงานภายนอกมาร่วมจัดมากขึ้น ดังรายละเอียดในภาคผนวก และมีคำสั่งสองชุดสำหรับฝ่ายสงฆ์โดยเฉพาะเพิ่มเติมอีก 1 ชุด
2. ระยะเวลาเตรียมการจากเดิมที่ใช้เวลาเตรียมการไม่มาก ปัจจุบันต้องเตรียมการนานถึง 7-8 เดือน
3. การแบ่งงานของชุมชนบ้านสบคำมีการแบ่งงานชัดเจนเสมอกันเพื่อไม่ให้ชุมชนเดือดร้อนในการมาช่วยเตรียมการเป็นเวลานานซึ่งจะกระทบต่อเวลาทำมาหากินของชุมชน นอกจากทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมแล้วยังพบว่าวัดยังประหยัดค่าใช้จ่ายได้ด้วยเช่น ฝ่ายจัดอาหารประหยัดค่าใช้จ่ายจ้างไปถึงหกพันบาท
4. ชุมชนมีการอบรมสมาชิกในเรื่องการแต่งกาย การต้อนรับ การพูดจาการวางตัวและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า รวมถึงภาษาพูดกับนักท่องเที่ยวด้วย
5. การจัดที่พักในวัดซึ่งไม่เพียงพอสำหรับศรัทธาจากต่างจังหวัดที่มาเพิ่มทุกปี ทางวัดได้ปรับสถานที่ปฏิบัติธรรมเป็นที่พักซึ่งสามารถรับแขกรวมทั้งหมด 7 อาคารและบ้านพักสำหรับแขก วิถี อีก 10หลัง ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถรับรองแขกได้ถึง 1,500 คน ซึ่งจะมีแขกที่มาขอที่พักโดยไม่แจ้งล่วงหน้าด้วย ใน ปีที่ผ่านมาวัดพระธาตุผาเงาต้องไปขอใช้ห้องพักของสถาบันฝีมือแรงงานนานาชาติเชียงใหม่เป็นที่พักเพิ่มเติมด้วย จากการที่มีผู้พักเป็นจำนวนมากวัดจึงต้องจัดพระและเณรเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลทรัพย์สิน ร่วมกับตำรวจ อปพร.และเยาวชนของวัด

6. การจัดโรงงาน เจ้าภาพนำอาหารมาให้ตามศรัทธา ซึ่งพบว่ายังขาดการจัดการในส่วนนี้ เช่น โรงงานแต่จะเจ้านำอาหารออกมาไม่พร้อมกัน บางเจ้านำมามาก บางเจ้านำมาน้อย ทำให้ประชาชนต้องไปเข้าคิวรออาหารยาวมาก และโรงงานหลายเจ้าไม่มีอาหารมีแต่ป้าย

### การประยุกต์

1. จากการที่ชุมชนบ้านสบคำส่วนใหญ่เป็นชาวไทลื้อ จึงมีการนำเอาวัฒนธรรมไทลื้อมาประยุกต์ในการจัดงาน เช่น การแต่งกายของช่างทอผ้าปี 2551 แต่งชุดไทลื้อ การจับทุ่ม-จับลื้อของชาวบ้านเพื่ออยู่เป็นเพื่อนช่างทอผ้าในช่วงเวลาศึก เป็นต้น

2. การจัดสถานที่ที่มีการนำเอาไม้ไผ่ ตุง โคม จ้อง (ร่ม) แบบดั้งเดิมมาทำช่วงและราชวัตร แต่เพิ่มรูปแบบการตกแต่งให้สวยงามด้วยการตัดกระดาษฉลุลายแบบล้านนา เพื่อสร้างบรรยากาศ

3. กระบวนการและขั้นตอนการทอผ้าแบบดั้งเดิมนอกจากแบ่งเป็นขั้นตอนชัดเจนแล้ว ยังมีการประยุกต์เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาด้วยเช่น การย้อมสี การอบผ้าให้แห้งแบบโบราณและใช้ไฟฟ้าในกรณีฝนตก การเย็บจักรแทนการเย็บมือ เป็นต้น

4. อาหาร เป็นการเลี้ยงขันโตก ชนิดของอาหารเน้นอาหารเหนือเช่น น้ำพริกหนุ่ม/อ่อน แคลหมู หมูทอด ต้มแซบ แกงฮังเล ฯลฯ ของหวานเป็นผลไม้ประเภทสาลี แอปเปิ้ล ทับทิมนำเข้ามาที่ทำเรือเชียงแสน

5. การแสดงบนเวที เป็นการผสมผสานการแสดงพื้นบ้านกับการแสดงสมัยใหม่เช่น การแสดงในช่วงงานเลี้ยงขันโตกสำหรับเขตต่างจังหวัดเป็นการแสดงพื้นเมือง เช่นการฟ้อนสาวไหม ฟ้อนตบมะผาบ ฟ้อนจ้อง การเต้นอาข่าคิสโก้ การแสดงหลังงานเลี้ยงขันโตกเน้นความสนุกสนานของผู้ชมที่เป็นชาวบ้านเป็นการร้องเพลงลูกทุ่งและการแสดงหางเครื่อง เป็นต้น

6. รูปแบบการถวายผ้าจุกฐินยังคงมีรูปแบบล้านนาสมบูรณ์ เช่น เครื่องสี่ชะตา เครื่องบายศรี การฟ้อนรำนางขบวน เน้นการแต่งกายแบบล้านนาประยุกต์ สมัยต้นรัตนโกสินทร์ด้วย

**สรุป** ความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนของการจัดงานบุญจุกฐินเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เกิดเมื่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้รับเป็นเจ้าภาพการจัดงาน ในปี 2551 การปรับตัวของวัดและชุมชนต่อนักท่องเที่ยวในระยะแรกอยู่ในขั้นฟื้นฟู (revitalization) ดังจะเห็นได้จากการหาความรู้จากผู้มีประสบการณ์ มีการจัดโดยยึดรูปแบบตามประเพณีดั้งเดิม แม้จะจัดเป็นงานภายใน แต่ก็เปิดโอกาสให้ผู้มีจิตศรัทธาจากภายนอกและนักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมงานและเป็นเจ้าภาพจัดงานทุกปีจนกลายเป็นงานประเพณีของวัดพระธาตุผาเงาทุกปี เมื่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้ามาช่วยปรับปรุงรูปแบบในงานจุกฐินครั้งที่ 11 พบว่าในการจัดครั้งที่ 12 ทางวัดและ

ชุมชนได้รับเอารูปแบบที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยปรับปรุงมาใช้(adoption) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมาเป็นรูปแบบของการจัดงาน ในปัจจุบันจึงกล่าวได้ว่าการปรับตัวของวัดพระธาตุผาเงาเป็นการผสมผสานกันระหว่างการฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมกับการรับรูปแบบการจัดการใหม่ๆ มาใช้ เพื่อส่งเสริมงานประเพณีและเพื่อการท่องเที่ยวของวัดด้วย

## ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานบุญจุลกฐิน

### วัดพระธาตุผาเงา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 2 แบ่งเป็น ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและความคิดเห็นอื่นๆ ดังนี้

### ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว แยกนักท่องเที่ยวที่มีถิ่นที่พักในจังหวัดเชียงราย กับนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างจังหวัด จำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพและระดับการศึกษา

### ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว

ข้อมูล	เชียงราย		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<b>เพศ</b>						
ชาย	43	40.9	35	36.5	78	38.8
หญิง	62	59.1	61	63.5	123	61.2
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.0</b>	<b>201</b>	<b>100.0</b>
<b>สถานภาพสมรส</b>						
โสด	52	49.5	34	35.4	86	42.8
สมรส	50	47.6	61	63.5	111	55.2
หม้าย/หย่าร้าง	3	2.9	1	1.0	4	2.0
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.0</b>	<b>201</b>	<b>100</b>
<b>อายุ</b>						
ต่ำกว่า 15 ปี	13	12.4	4	4.2	17	8.5
15-24 ปี	38	36.2	8	8.3	46	22.9
25 – 44 ปี	26	34.8	45	46.9	71	35.3
45 – 60 ปี	20	19.0	30	31.3	50	24.9
60 ปีขึ้นไป	8	7.6	9	9.4	17	8.5
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.0</b>	<b>201</b>	<b>100</b>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูล	เชียงราย		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<b>อาชีพ</b>						
เกษตรกร	8	7.6	1	1.0	9	4.5
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	17	16.2	12	12.5	29	13.4
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	12	11.4	30	31.3	42	20.9
เกษียณ	5	4.8	5	5.2	10	5.0
ธุรกิจส่วนตัว	12	11.4	29	30.2	41	20.5
พนักงานบริษัท	1	1.0	8	8.3	9	4.5
อื่นๆ	50	47.6	11	11.5	61	30.3
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.0</b>	<b>201</b>	<b>100</b>
<b>ระดับการศึกษา</b>						
ประถมศึกษา	24	22.9	16	16.7	40	19.9
มัธยมศึกษา	46	43.8	21	21.9	67	33.3
อนุปริญญา	16	15.2	16	16.7	32	14.9
ปริญญาตรี	13	12.4	29	30.2	42	20.9
สูงกว่าปริญญาตรี	4	3.8	12	12.5	16	7.5
อื่นๆ	2	1.9	2	2.1	4	3.5
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.0</b>	<b>201</b>	<b>100.0</b>

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวเชียงราย เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงและเป็นผู้สมรสแล้ว

อายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-44 ปี รองลงมาคือผู้มีอายุ 45-60 ปีและ 15-24 ปีตามลำดับ

อาชีพพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้มีอาชีพอื่นๆมากที่สุด รองลงมาคือผู้รับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจและ ประกอบธุรกิจส่วนตัวตามลำดับ

ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา รองลงมาคือปริญญาตรีและระดับประถมศึกษาตามลำดับ

สำหรับนักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดส่วนใหญ่มาจากกรุงเทพและปริมณฑล เช่น จังหวัด นนทบุรี สมุทรสาคร สมุทรปราการ นครปฐม ภาคกลางเช่นพิษณุโลก นครสวรรค์ สุพรรณบุรี อุทัยธานี ลพบุรี กำแพงเพชร ภาคตะวันออกเช่นระยอง ชลบุรี ภาคเหนือเช่น เชียงใหม่ ลำปาง น่าน พะเยา ภาคใต้เช่น ชุมพร นครศรีธรรมราช ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่น นครราชสีมา

### พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับจำนวนครั้งที่เคยร่วมงาน เหตุผล การตัดสินใจ บุคคลที่ร่วมเดินทาง ระยะเวลาที่อยู่ในงาน ที่พักแรมและแนวโน้มการมาร่วมงาน

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพการร่วมงานจุลกฐินของนักท่องเที่ยว

ประสิทธิภาพ	เชียงราย		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ครั้งแรก	47	44.8	63	65.6	110	54.7
1-2 ครั้ง	17	16.2	16	16.7	33	16.4
3 ครั้งขึ้นไป	41	39.0	17	17.7	58	28.9
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.0</b>	<b>201</b>	<b>100.0</b>
ไม่เคยไปที่อื่น	24	22.9	10	10.4	34	16.9
เคยไปที่อื่น	81	77.1	86	89.6	167	83.1
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.1</b>	<b>201</b>	<b>100.0</b>

จากตารางที่ 2 ด้านประสิทธิภาพมาร่วมงาน นักท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 50 ทั้งสองกลุ่มมาร่วมงานจุลกฐินที่วัดพระคูหาเงาเป็นครั้งแรก รองลงมาคือมากกว่า 3 ครั้ง และ มา 2-3 ครั้ง ตามลำดับ และส่วนใหญ่เคยไปร่วมงานจุลกฐินที่อื่นมาแล้ว

นักท่องเที่ยวเคยไปร่วมงานที่เชียงราย อุตรดิตถ์ ขอนแก่น ความแตกต่างกับที่อื่นๆ เช่น การแห่ขันโตก ความยิ่งใหญ่ จำนวนผู้ร่วมงาน บรรยากาศการแสดงและความสะอาด

ตารางที่ 3 วัตถุประสงค์ในการมาร่วมงานจุลกฐินของนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์	เชียงราย		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตั้งใจมาทำบุญ	68	64.8	85	88.5	153	76.1
ท่องเที่ยว	18	17.1	6	6.3	24	11.9
ติดต่อธุรกิจ	4	3.8	2	2.1	6	3.0
เยี่ยมญาติ	1	1.0	2	2.1	3	1.5
อื่น ๆ	14	13.3	1	1.0	15	7.5
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.0</b>	<b>201</b>	<b>100.0</b>

จากตารางที่ 3 พบว่าเหตุผลหลักของการมาร่วมงานของนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มคือ ตั้งใจมาทำบุญ รองลงมาคือการท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์ อื่นๆ เช่นเป็นผู้ปกครองของนักแสดง หรือมาเพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นต้น

ตารางที่ 4 ข้อมูลที่นักท่องเที่ยวใช้ในการตัดสินใจมาร่วมงานจุลกฐิน

ข้อมูล	เชียงราย		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หน่วยงานเป็นเจ้าภาพ	18	17.1	28	29.2	46	22.9
เป็นศรัทธา/ศิษย์ของวัด	36	34.3	15	15.6	51	25.4
เพื่อน/ญาติชักชวน	27	25.7	42	43.8	69	34.3
ข้อมูลจาก ททท.	7	6.7	0	0.0	7	3.5
อินเทอร์เน็ตทั่วไป	1	1.0	0	0.0	1	0.5
สื่อประชาสัมพันธ์	6	5.7	4	4.2	10	5.0
อื่น ๆ	10	9.5	7	7.3	17	8.5
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.0</b>	<b>201</b>	<b>100.0</b>

จากตารางที่ 4 พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเพราะการชักชวนของเพื่อนหรือญาติ เป็นศรัทธาวัดและมาเพราะหน่วยงานเป็นเจ้าภาพตามลำดับ

นักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ได้ข้อมูลจากการเป็นศรัทธา/ศิษย์ของวัดมากที่สุด รองลงมาคือการชักชวนของเพื่อน/ญาติ และเนื่องจากหน่วยงานเป็นเจ้าภาพตามลำดับ

นักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดได้ข้อมูลในการตัดสินใจมาจากการชักชวนของเพื่อนหรือญาติมากที่สุด รองลงมาคือหน่วยงานเป็นเจ้าภาพและเป็นศรัทธา/ศิษย์ของวัดตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผู้ที่เดินทางมากับนักท่องเที่ยว

ผู้ร่วมเดินทาง	เชียงราย		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มาคนเดียว	2	1.8	2	1.8	4	1.8
มากับเพื่อน	35	30.7	23	20.2	58	25.4
มากับบุคลากรในที่ทำงาน	14	12.3	26	22.8	40	17.5
มากับครอบครัว/ญาติ	54	47.4	57	50.0	111	48.7
อื่นๆ (ทัวร์)	9	7.9	6	5.3	15	6.6
<b>รวม</b>	<b>114</b>	<b>100.0</b>	<b>114</b>	<b>100.0</b>	<b>228</b>	<b>100.0</b>

จากตารางที่ 5 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่และนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายเดินทางมากับครอบครัว/ญาติมากที่สุด รองลงมา คือมากับเพื่อนและ บุคลากรในที่ทำงานตามลำดับ

นักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดเดินทางมากับครอบครัว/ญาติมากที่สุด รองลงมาคือบุคลากรในที่ทำงานและมากับเพื่อนตามลำดับ



ตารางที่ 6 ระยะเวลาที่อยู่ร่วมงานจุลกฐินของนักท่องเที่ยว

ระยะเวลา	เชียงราย		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-2 ชั่วโมง	7	6.7	6	6.3	13	6.5
3-4 ชั่วโมง	40	38.1	25	26.0	65	32.3
5-6 ชั่วโมง	24	22.9	17	17.7	41	20.4
มากกว่า 6 ชั่วโมง	34	32.4	48	50.0	82	40.8
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.0</b>	<b>201</b>	<b>100.0</b>

จากตารางที่ 6 พบว่า นักท่องเที่ยวโดยรวมและนักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดใช้เวลาอยู่ร่วมงานมากกว่า 6 ชั่วโมง รองลงมาคือ 3-4 ชั่วโมง และ 5-6 ชั่วโมงตามลำดับ

นักท่องเที่ยวจากจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ร่วมงาน 3-4 ชั่วโมง รองลงมาคือมากกว่า 6 ชั่วโมงและ 5-6 ชั่วโมงตามลำดับ

ตารางที่ 7 สถานที่พักแรมของนักท่องเที่ยว

ประเภท	เชียงราย		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โรงแรม/รีสอร์ท	3	2.9	21	21.9	24	11.9
วัดผางา	13	12.4	48	50.0	61	30.3
เกสต์เฮาส์	3	2.9	3	3.1	6	3.0
โฮมสเตย์	2	1.9	2	2.1	4	2.0
บ้านญาติ/เพื่อน	31	29.5	14	14.6	45	22.4
อื่น ๆ เช่นบ้านส่วนตัว	53	50.5	8	8.3	61	30.3
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.0</b>	<b>201</b>	<b>100.0</b>

จากตารางที่ 7 พบว่า นักท่องเที่ยวจากจังหวัดเชียงรายพักบ้านของตนเอง พักบ้านญาติหรือบ้านเพื่อนและพักวัดตามลำดับ

ส่วนนักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดส่วนใหญ่พักที่วัด รองลงมาคือพัก พักโรงแรมแฟล็ก บ้านญาติหรือบ้านเพื่อนตามลำดับ

ตารางที่ 8 การเข้าร่วมถวายผ้าจุลกฐินของนักท่องเที่ยว

รายการ	เชียงราย		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เข้าร่วม	42	40.0	78	81.3	120	59.7
ยังไม่แน่ใจ	51	48.6	15	15.6	66	32.8
ไม่เข้าร่วม	12	11.4	3	3.1	15	7.5
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.3</b>	<b>201</b>	<b>100.0</b>

จากตารางที่ 8 พบว่านักท่องเที่ยวจากจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจจะร่วมถวายผ้าจุลกฐินหรือไม่ ที่ตั้งใจเข้าร่วมแน่นอนมีร้อยละ 40

นักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดส่วนใหญ่ร้อยละ 59 ตั้งใจเข้าร่วมถวายผ้าจุลกฐิน รองลงมา ยังไม่แน่ใจ และไม่เข้าร่วมมีเพียงร้อยละ 3

ตารางที่ 9 การกลับมาร่วมงานจุลกฐินของนักท่องเที่ยวในปีต่อไป

การมาร่วมงานปีต่อไป	เชียงราย		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลับมา	62	59.0	56	58.3	118	59.0
ไม่แน่ใจ	42	40.0	40	41.7	82	40.5
ไม่กลับมา	1	1.0	0	0.0	1	0.5
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.0</b>	<b>201</b>	<b>100.0</b>

จากตารางที่ 9 พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 59 นักท่องเที่ยวร้อยละ 40 ยังไม่แน่ใจส่วนผู้ที่ตอบว่าจะไม่มาร่วมงานในปีต่อไปเพราะมีธุระไปที่อื่น

ตารางที่ 10 ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในการร่วมงานจุลกฐิน

ความคาดหวัง	เชียงราย		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความสนุกสนานเพลิดเพลิน	18	17.1	7	7.3	25	12.4
ความรู้เรื่องจุลกฐิน	21	20.0	18	18.8	39	19.4
ความตื่นตื้นกับสิ่งแปลกใหม่	8	7.6	7	7.3	15	7.5
อานิสงส์ผลบุญ	56	53.3	63	65.6	119	59.2
อื่น ๆ	2	1.9	1	1.0	3	1.5
<b>รวม</b>	<b>105</b>	<b>100.0</b>	<b>96</b>	<b>100.0</b>	<b>201</b>	<b>100.0</b>

จากตารางที่ 10 พบว่าสิ่งที่นักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มคาดหวังจากการร่วมงานจุลกฐินคือการได้รับอานิสงส์ผลบุญ รองลงมาคือความรู้เรื่องจุลกฐินและความสนุกสนานเพลิดเพลินตามลำดับ

#### ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการร่วมงานจุลกฐินต่อปัจจัยด้านต่างๆ แสดงในตารางที่ 11 ถึงตารางที่ 17

ตารางที่ 11 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในภาพรวม

ความพึงพอใจต่อปัจจัยด้าน ต่างๆ	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S)	ระดับความพอใจ
การส่งเสริมการท่องเที่ยว	4.28	0.588	มาก
กิจกรรม	4.24	0.575	มาก
สถานที่	4.19	0.558	มาก
การบริการอาหารและเครื่องดื่ม	4.04	0.666	มาก
สถานที่พักผ่อน	3.99	0.694	มาก
การเดินทางมาร่วมงาน	3.93	0.646	มาก
<b>รวม</b>	<b>4.16</b>	<b>0.505</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 11 พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านต่างๆในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าความพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม และด้านสถานที่

ตารางที่ 12 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยด้านสถานที่

ปัจจัยด้านสถานที่	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S)	ระดับความ พอใจ
1. บรรยากาศของสถานที่	4.41	0.646	มาก
2. ความสะอาด ความเป็นระเบียบของ สถานที่	4.16	0.742	มาก
3. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	4.10	0.734	มาก
4. บริการข้อมูลข่าวสารภายในงาน	3.99	0.828	มาก
5. ขนาดความกว้างของพื้นที่จัดงาน	4.26	0.755	มาก
<b>รวม</b>	<b>4.19</b>	<b>0.505</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 12 พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสถานที่ในระดับมากทุกรายการ รายการที่มีค่าความพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือ บรรยากาศ ขนาดของพื้นที่จัดงาน และความสะอาดความเป็นระเบียบของสถานที่

ตารางที่ 13 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยด้านการเดินทางมาร่วมงาน

ปัจจัยด้านการเดินทาง	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S)	ระดับความ พอใจ
1. ถนน ป้ายบอกทาง การคมนาคม	4.02	0.770	มาก
2. ความเพียงพอของระบบขนส่ง สาธารณะ	3.83	0.914	มาก
3. ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ	3.84	0.885	มาก
4. การบริการของพนักงาน/เจ้าหน้าที่	3.97	0.773	มาก
5. การประชาสัมพันธ์	4.01	0.823	มาก
<b>รวม</b>	<b>3.93</b>	<b>0.646</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 13 พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการเดินทางมาร่วมงานในระดับมากทุกรายการ รายการที่มีค่าความพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือ ถนนป้ายบอกทาง การประชาสัมพันธ์และการบริการของพนักงานเจ้าหน้าที่

ตารางที่ 14 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยด้านที่พักแรมในวัด

ปัจจัยด้านที่พักแรม	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S)	ระดับความพอใจ
1. ความสะอาดของสถานที่พักโดยรวม	4.14	0.796	มาก
2. การถ่ายเทอากาศของห้องพัก	4.02	0.842	มาก
3. ความสะอาดของเครื่องนอน/ ของใช้ในห้องพัก	3.98	0.772	มาก
4. ความสะอาดของห้องน้ำ	3.77	0.870	มาก
5. การบริการของเจ้าหน้าที่	4.02	0.820	มาก
<b>รวม</b>	<b>3.99</b>	<b>0.694</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 14 พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านที่พักแรมในระดับมาก  
ทุกรายการ รายการที่มีค่าความพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือ ความสะอาด การบริการของ  
เจ้าหน้าที่และการถ่ายเทอากาศของห้องพัก

**ตารางที่ 15** ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยด้านอาหารและเครื่องดื่ม

ปัจจัยด้านอาหารและเครื่องดื่ม	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S)	ระดับความ พอใจ
1. ความหลากหลายของอาหารและ เครื่องดื่ม	4.13	0.826	มาก
2. ความสะอาดและโภชนาการของ อาหารและเครื่องดื่ม	4.13	0.788	มาก
3. ความเพียงพอของปริมาณอาหาร และเครื่องดื่ม	4.00	0.835	มาก
4. รสชาติของอาหารและเครื่องดื่ม	3.98	0.716	มาก
5. ระยะเวลาในการบริการอาหาร และเครื่องดื่ม	3.96	0.803	มาก
<b>รวม</b>	<b>4.04</b>	<b>0.666</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 15 พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านอาหารและเครื่องดื่มใน  
ระดับมากทุกรายการ รายการที่มีค่าความพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือ ความสะอาดและ  
โภชนาการของอาหาร ความหลากหลายของอาหารและความเพียงพอของอาหาร

ตารางที่ 16 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยุโรปต่อปัจจัยด้านกิจกรรมภายในงาน

ปัจจัยด้านกิจกรรม	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S)	ระดับความ พอใจ
1. การเผยแพร่ความรู้เรื่องจุกจุก	4.20	0.775	มาก
2. การทอผ้าคงประเพณีดั้งเดิม	4.37	0.701	มาก
3. พิธีถวายผ้ากฐิน	4.32	0.778	มาก
4. การเปิดโอกาสให้ร่วมทำกิจกรรม	4.17	0.770	มาก
5. รูปแบบการจัด/กำหนดการ	4.12	0.781	มาก
6. การแสดงบนเวทีที่มีความเหมาะสม	4.24	0.671	มาก
<b>รวม</b>	<b>4.24</b>	<b>0.575</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 16 พบว่านักท่องเที่ยวยุโรปมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านกิจกรรมภายในงานในระดับมากทุกรายการ รายการที่มีค่าความพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือ การทอผ้าที่คงประเพณีแบบดั้งเดิม พิธีถวายผ้ากฐินและการเผยแพร่ความรู้เรื่องจุกจุก

ตารางที่ 17 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยุโรปต่อปัจจัยด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ปัจจัยด้านการส่งเสริม การท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S)	ระดับความพอใจ
1. การเน้นรักษาแบบแผนประเพณี ดั้งเดิม	4.46	0.702	มาก
2. การเน้นความสำคัญทางศาสนา	4.39	0.723	มาก
3. การเน้นความแปลกใหม่	4.06	0.857	มาก
4. การเน้นให้ความรู้เรื่องจุกจุก	4.29	0.741	มาก
5. การเน้นการต้อนรับ นักท่องเที่ยว	4.21	0.776	มาก
<b>รวม</b>	<b>4.28</b>	<b>0.588</b>	<b>มาก</b>



จากตารางที่ 17 พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับมากทุกรายการ รายการที่มีค่าความพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือ การรักษาประเพณีแบบดั้งเดิม การเน้นความสำคัญทางศาสนาและ การเน้นให้ความรู้เรื่องจลกลฐิน

### การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตามข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ตามแหล่งที่อยู่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนครั้งที่เข้าร่วมงาน ระยะเวลาที่อยู่ในงานและความคาดหวัง มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 18 ถึงตารางที่ 24

ตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยด้านต่างๆ ตาม เพศ สถานภาพ อายุ อาชีพและระดับการศึกษา

ปัจจัยด้านต่างๆ	Sig				
	เพศ	สถานภาพ	อายุ	อาชีพ	ระดับการศึกษา
สถานที่	.057	.872	.373	.022*	.211
การเดินทางมาร่วมงาน	.011*	.806	.176	.031*	.119
สถานที่พักผ่อน	.099	.178	.001**	.052	.188
การบริการอาหารและเครื่องดื่ม	.167	.422	.151	.288	.092
กิจกรรม	.108	.528	.345	.838	.324
การส่งเสริมการท่องเที่ยว	.026	.420	.510	.639	.075
<b>รวม</b>	<b>.181</b>	<b>.369</b>	<b>.016*</b>	<b>.023</b>	<b>.053</b>

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 18 พบว่า นักท่องเที่ยวที่เพศชายและเพศหญิง มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านต่างๆ แตกต่างกันเพียงด้านเดียวคือการเดินทางมาร่วมงาน โดยนักท่องเที่ยวเพศชายมีความพอใจด้านการเดินทางมาร่วมงาน มากกว่านักท่องเที่ยวเพศหญิง

นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านต่างๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

นักท่องเที่ยวนในกลุ่มอายุที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และมีความพึงพอใจด้านสถานที่พักผ่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่นๆ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นักท่องเที่ยงที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้านการจัดสถานที่ และการเดินทางมาร่วมงาน ส่วนด้านอื่นๆ พบว่าความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นักท่องเที่ยงที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านต่างๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

ตารางที่ 19 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจรายคู่ตามอายุด้านที่พักแรม โดยวิธีของ Scheffe

อายุ	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ต่ำกว่า 15 ปี	15 – 24 ปี	25 – 44 ปี	45 – 60 ปี
ต่ำกว่า 15 ปี	4.55				
15 – 24 ปี	3.83	.460			
25 – 44 ปี	3.58	.087	.925		
45 – 60 ปี	4.43	.998	.321	.005**	
60 ปีขึ้นไป	3.93	.640	.999	.809	.574

\*\* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 19 พบว่าความพึงพอใจด้านที่พักแรมของนักท่องเที่ยงที่มีอายุแตกต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกันระหว่างกลุ่มอายุ 25-44 ปี กับ กลุ่มอายุ 45-60 ปี ส่วนกลุ่มอายุอื่นๆ พบว่าความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจรายคู่ตามอาชีพด้านการจัดสถานที่ โดยวิธีของ Scheffe

อาชีพ	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	เกษตรกร	แม่บ้าน/ พ่อบ้าน	ราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษียณ	ธุรกิจ ส่วนตัว	พนักงาน
เกษตรกร	3.77						
แม่บ้าน/ พ่อบ้าน	4.14	.802					
ราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	4.24	.498	.997				
เกษียณ	4.64	.084	.454	.680			
ธุรกิจส่วนตัว	4.17	.691	1.000	.999	.491		
พนักงาน	3.82	1.000	.931	.748	.191	.878	
อื่นๆ	4.21	.557	1.000	1.000	.550	1.000	.800

จากตารางที่ 20 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ความพึงพอใจด้านการจัดสถานที่ของนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่างกัน พบว่าความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 21 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจรายคู่ตามอาชีพด้านการเดินทาง โดยวิธีของ Scheffe

อาชีพ	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	เกษตรกร	แม่บ้าน/ พ่อบ้าน	ราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษียณ	ธุรกิจ ส่วนตัว	พนักงาน
เกษตรกร	3.35						
แม่บ้าน/ พ่อบ้าน	3.95	.425					
ราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	3.92	.444	1.000				
เกษียณ	4.44	.043*	.655	.540			
ธุรกิจส่วนตัว	3.92	.448	1.000	1.000	.548		
พนักงาน	3.75	.948	.996	.998	.533	.998	
อื่นๆ	3.96	.304	1.000	1.000	.607	1.000	.992

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 21 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ความพึงพอใจด้านการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่าง พบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มเกษียณมีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มเกษตรกร นอกนั้น พึงพอใจต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 22 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยด้านต่างๆ ตาม จำนวนครั้งที่ร่วมงาน ระยะเวลา ความคาดหวัง แหล่งที่อยู่และวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านต่างๆ	Sig				
	จำนวนครั้ง	ระยะเวลา	ความคาดหวัง	แหล่งที่อยู่	วัตถุประสงค์
สถานที่	0.139	.917	.019*	.640	.210
การเดินทางมาร่วมงาน	0.463	.570	.656	.960	.047*
สถานที่พักแรม	0.773	.080	.631	.196	.188
การบริการอาหารและเครื่องดื่ม	0.936	.847	.217	.454	.089
กิจกรรม	0.966	.669	.512	.330	.190
การส่งเสริมการท่องเที่ยว	0.783	.502	.786	.085	.519
<b>รวม</b>	<b>0.386</b>	<b>.037*</b>	<b>.619</b>	<b>.878</b>	<b>.673</b>

จากตารางที่ 22 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีจำนวนครั้งมาร่วมงานจุลกฐินต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

นักท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาอยู่ร่วมงานต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกันในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาความพึงพอใจเป็นรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน

นักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการจัดสถานที่ ส่วนด้านอื่นๆความพึงพอใจไม่ต่างกัน

นักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ในการมาร่วมงานจุลกฐินต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติด้านการเดินทาง ส่วนด้านอื่นๆความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 23 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจรายคู่ตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวด้าน  
สถานที่โดยวิธีของ Scheffe

ความคาดหวัง	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ความ สนุกสนาน เพลิดเพลิน	ความรู้ เรื่องจุด กฐิน	ความ ตื่นเต้นกับ สิ่งแปลก ใหม่	อานิสงส์ ผลบุญ
ความสนุกสนานเพลิดเพลิน	4.08				
ความรู้เรื่องจุดกฐิน	4.24	.842			
ความตื่นเต้นกับสิ่งแปลกใหม่	3.84	.815	.271		
อานิสงส์ผลบุญ	4.24	.759	1.000	.188	
อื่น ๆ	3.53	.614	.319	.939	.296

จากตารางที่ 23 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ความพึงพอใจด้านสถานที่ ของนักท่องเที่ยวที่มีความ  
ความคาดหวังต่างกัน พบว่ามีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 24 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจรายคู่ตามวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวด้านการ  
เดินทาง โดยวิธีของ Scheffe

วัตถุประสงค์	ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ตั้งใจมา ทำบุญ	ท่องเที่ยว	ติดต่อ ธุรกิจ	เยี่ยมญาติ
ตั้งใจมาทำบุญ	4.001				
ท่องเที่ยว	3.817	.798			
ติดต่อธุรกิจ	3.533	.540	.917		
เยี่ยมญาติ	3.333	.521	.820	.995	
อื่น ๆ	3.680	.485	.980	.994	.946

จากตารางที่ 24 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ความพึงพอใจด้านสถานที่ ของนักท่องเที่ยวที่มี  
วัตถุประสงค์ต่างกัน พบว่ามีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ



### ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

จากการสอบถามนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการมาร่วมงานจุลกฐิน ว่านักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอย่างไรที่วัดได้จัดงานนี้ขึ้น นักท่องเที่ยวทุกคนมีความเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดีควรจัดต่อไปแต่ควรประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นและเน้นการอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมไว้ โดยนักท่องเที่ยวมีเหตุผลสนับสนุนแตกต่างกัน ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ความเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดงานจุลกฐิน

รายการ	ความถี่
1. เป็นการอนุรักษ์ประเพณีและการทอผ้า	37
2. เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว	29
3. เป็นการส่งเสริมให้คนทำบุญ	16
4. ได้เงินมาพัฒนาวัด	15
5. เป็นการให้ความรู้แก่ผู้มาร่วมงาน	7

จากตารางที่ 25 นักท่องเที่ยวเห็นว่าการจัดงานจุลกฐินเป็นการอนุรักษ์ประเพณีและการทอผ้ามากที่สุด รองลงมาคือการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการส่งเสริมคนให้มีโอกาสได้ทำบุญตามลำดับ

ตารางที่ 26 สิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความประทับใจในงานจุลกฐิน

รายการ	ความถี่
1. ประเพณีการทอผ้าจุลกฐิน เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	34
2. กิจกรรมและการแสดงพื้นบ้านหลากหลาย	32
3. ได้ทำบุญ สักการะหลวงพ่อดาเงา	20
4. การต้อนรับ	14
5. ความร่วมมือของคนจำนวนมาก	14
6. ความสวยงามของขบวนแห่	12
7. อาหาร	7
8. สถานที่สวยงาม	5

จากตารางที่ 26 พบว่าสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความประทับใจในงานจตุลฐินมากที่สุดคือ ประเพณีการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม รองลงมาคือกิจกรรมและการแสดงที่หลากหลายและการได้ทำบุญสักการะหลวงพ่อดำตามลำดับ

### ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนางานบุญจุกฐินเพื่อการท่องเที่ยว

#### ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการส่งเสริมงานบุญจุกฐินเพื่อการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ท่านเจ้าคณะจังหวัด ท่านเจ้าอาวาสวัดพระธาตุผางา ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและผู้เกี่ยวข้องทั้งนักวิชาการ ข้าราชการ และผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การส่งเสริมงานบุญจุกฐินเพื่อการท่องเที่ยวไม่มีผลเสีย เนื่องจากงานประเพณีช่วยให้คนเข้าวัดและประเพณีเป็นเครื่องบำรุงศาสนาให้คงอยู่ได้ ควรประนีประนอมระหว่างศาสนากับการท่องเที่ยว

2. หากชุมชนไม่มีความสามัคคีจะจัดงานจุกฐินไม่ได้ เนื่องจากต้องทอผ้าให้เสร็จในวันเดียว และเชื่อว่าได้บุญมาก วัดเป็นศูนย์กลางของความสามัคคีของชุมชน

3. วัดพระธาตุผางาเป็นวัดที่มีบรรยากาศที่สวยงาม มีกิจกรรมน่าสนใจและเป็นแหล่งท่องเที่ยว Amazing 1 ใน 7 แห่งของจังหวัดเชียงรายอยู่แล้วการส่งเสริมและโฆษณาประชาสัมพันธ์จึงทำได้ง่าย

4. งานจุกฐินมีความยิ่งใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากคนภายนอกให้ความสนใจปวารณาขอเป็นเจ้าภาพ แต่ผู้มาร่วมงานหลักยังเป็นกรรมการวัด ศรัทธาของวัดและสายบุญจากต่างจังหวัด

5. งานจุกฐินได้เพิ่มบทบาทจากการทำบุญเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม จะสามารถสร้างความยั่งยืนต่อไปได้

6. หากจะส่งเสริมงานจุกฐินเพื่อการท่องเที่ยวด้วย นักท่องเที่ยวควรมีวัตถุประสงค์ในการมาร่วมงานชัดเจนจึงจะได้บุญหรือได้ความรู้กลับไป ผู้ให้ข้อมูลอย่างถูกต้องจึงมีความสำคัญเพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจผิด

7. ปัญหาทางผลกระทบทางวัฒนธรรมอาจเกิดจากคนชอบทำบุญมีศรัทธาสูง แต่การที่คนทำบุญเอาของใหม่ๆ มาให้โดยไม่ได้คิดอาจเป็นการทำลายวัฒนธรรมโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

8. ผู้ประสานงาน/ประธานต้องเป็นผู้นำเชื่อถือและมีบารมีจึงสามารถประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ให้มาช่วยจัดงานได้

9. งานจุกฐินมีพัฒนาการจากงานเล็กๆ ที่ไม่มีการเตรียมการมาก มาเป็นงานใหญ่มีการเตรียมการล่วงหน้า 2-3 เดือนและบางฝ่ายวางแผนล่วงหน้า 7-8 เดือน การจัดงานมีการประยุกต์ให้มีความสนุกสนานเพื่อชักชวนให้คนมาเที่ยว นักท่องเที่ยวจึงมักกลับเมื่อการแสดงจบไม่อยู่ตลอดงาน

## การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและข้อจำกัด ของการจัดงานบุญจตุลฐิน ของวัด พระธาตุผาเงา

### จุดแข็ง

#### จุดแข็ง 1 สิ่งดึงดูดใจคือคุณค่าของจตุลฐิน

การถวายผ้าจตุลฐินเป็นทั้งพิธีกรรมในทางศาสนาพุทธและเป็นวัฒนธรรมชุมชนดั้งเดิมที่เก่าแก่ในสมัยก่อน เป็นสิ่งที่ทำได้ยากในสมัยปัจจุบัน การฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นความภาคภูมิใจของชุมชนและทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจ

1. จตุลฐินเป็นวัฒนธรรมที่มีมานานแล้วไม่ใช่สิ่งที่สร้างขึ้นใหม่
2. การทำผ้าจตุลฐินให้เสร็จภายในคืนเดียวเชื่อว่าได้บุญมาก
3. การทำจตุลฐินอาศัยความสามัคคีและความพร้อมใจของคน
4. ผู้มีส่วนร่วมเป็นผู้ที่มีความสนใจ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา เป็นผู้มีความตั้งใจสูง

เชื่อว่าการร่วมกิจกรรมได้บุญสูง

5. การทำจตุลฐินเป็นการรื้อฟื้นวัฒนธรรมดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ต่อไป เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี

#### จุดแข็ง 2 ความสามัคคีและความพร้อมของกรรมการจัดงาน

1. องค์กรที่เข้มแข็ง มี 3 ส่วนคือคณะกรรมการจัดงาน ชุมชนที่เป็นศรัทธาของวัด และสายบุญจากต่างจังหวัด

2. ความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาของชุมชนและลูกศิษย์ของหลวงปู่ ทำให้เกิดเป็นความสามัคคีและการเกิดสำนึกร่วมในการทำงานใหญ่ให้สำเร็จ เกิดเอกภาพในการทำงาน

3. การจัดงานทอดผ้าจตุลฐินของวัดพระธาตุผาเงา เริ่มจากการหาความรู้ และนำมาสู่การปฏิบัติซ้ำๆ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สั่งสมจน เกิดเป็นองค์ความรู้ที่ฝังแน่นในตัวบุคคล และพัฒนาไปสู่การถ่ายทอดความรู้สู่สาธารณะด้วยความภาคภูมิใจ

4. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดงานตามความรู้และความสามารถ มีการแบ่งงานอย่างยุติธรรม โดยไม่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง นอกจากศรัทธาความเชื่อที่ทำแล้วได้บุญ และถือเป็นหน้าที่ของชุมชน

5. ชุมชนมีการจัดระบบงานที่ตนเองรับผิดชอบได้ดี เช่นการแบ่งงานของกลุ่มพ่อบ้านและกลุ่มแม่บ้านที่เป็นระบบที่ชุมชนยอมรับว่ามีความยุติธรรมเสมอกัน

### จุดแข็ง 3 รูปแบบการจัดงานผสมผสานรูปแบบทางศาสนากับการท่องเที่ยว

จากการปรับปรุงแบบลองผิดลองถูกของวัดและชุมชนจนกระทั่งกิจกรรมและรูปแบบของงานเริ่มชัดเจน เมื่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เข้ามาช่วยปรับรูปแบบการนำเสนอให้เป็นสัดส่วนง่ายต่อการศึกษารเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวทำให้งานจุลกฐินเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้น

1. ประชาชนทุกคนรวมทั้งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมทอผ้าได้
2. กิจกรรมทอผ้าจุลกฐินเน้นการให้ความรู้ในสิ่งที่คนทั่วไปยังไม่รู้ กิจกรรมของแต่ละช่วงแบ่งเนื้อหาได้ชัดเจน เพื่อให้คนสนใจติดตามกระบวนการทำผ้าจุลกฐินได้ทุกขั้นตอน
3. มีการจัดพื้นที่และกิจกรรมสำหรับผู้ร่วมงานเพิ่มขึ้น เช่น การร่วมไหว้พระทำบุญ การบริจาคผ้า การทดลองทอผ้า การชมการสาธิตและซักถามความรู้ การจัด โรงทานและรับประทานอาหารจากโรงทาน การเลี้ยงขันโตก ชมขบวนแห่และชมการแสดง และการชิงโชค เป็นการเพิ่มสีสันให้กับงาน
4. มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่นการรักษาความปลอดภัย ที่พัก การต้อนรับนักท่องเที่ยว ห้องสุขา การปฐมพยาบาล ที่จอดรถ และการเลี้ยงขันโตก เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว ฯลฯ

### จุดแข็ง 4 องค์กร่วมจัดงาน

การจัดงานจุลกฐินของวัดพระธาตุผาเงาประกอบด้วยองค์หลักที่มีความเข้มแข็ง มี 2 ส่วนคือ

1. กรรมการวัด คือพระสงฆ์ แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา ประชาชนหมู่บ้านสบคำและหมู่บ้านชาวไทยลื้อใกล้เคียงที่เป็นเครือข่ายการทอผ้าของวัด และศรัทธาวัดที่มาจากต่างจังหวัด (สายบุญ) และส่วนราชการ สถานศึกษาที่ร่วมจัดกิจกรรมทุกปี
2. เจ้าภาพ การจัดงานทางวัดไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ แต่ขนาดของงานก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามกำลังของเจ้าภาพ ปีใดที่องค์กรขนาดใหญ่เป็นเจ้าภาพความยิ่งใหญ่ของงานก็จะเพิ่มขึ้นตามงบประมาณและการจัดการแสดง ที่ผ่านมาวัดพระธาตุผาเงาได้ผู้ใหญ่เช่นท่านผู้หญิงอุศนา ปราโมช และผู้อำนวยการขนส่งมวลชนเป็นประธาน จึงมีเจ้าภาพที่เป็นองค์กรใหญ่มาสสนับสนุนการจัดงานเนื่องจากประธานเป็นผู้มีกำลังบารมีทางสังคมสูง หรือการที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเข้ามาเป็นเจ้าภาพมีส่วนสำคัญในการประชาสัมพันธ์และปรับรูปแบบให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และชุมชนตื่นตาตื่นใจกับการแสดงจากต่างภูมิภาค เพราะเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับชุมชน

## จุดอ่อน

### จุดอ่อน 1 เข้าภาพเป็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน

1. นอกจากเป็นจุดแข็งแล้ว เข้าภาพยังเป็นจุดอ่อนของการจัดงานด้วย ดังจะเห็นได้ว่าการจัดการแสดงบนเวทีไม่ได้ยึดความต้องการของชุมชนท้องถิ่นแต่จัดเพื่อตามใจเจ้าภาพ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบางปีมีการจัดแสดงแสงสีเสียง และมีดารา นักร้องและหางเครื่องมาร่วมงานเกิดการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรม ชาวบ้านมีความพึงพอใจและติดตามติดตามใจในภาพที่เห็นจนคิดว่าการจัดงานประเพณีควรเป็นเช่นนั้น ซึ่งอาจเป็นการทำลายวัฒนธรรมชุมชนไปโดยไม่รู้ตัว
2. การจัดงานแบบตามใจเจ้าภาพเป็นการย้ายอำนาจการตัดสินใจจัดงานจากชุมชนไปไว้ที่เจ้าภาพด้วย ภาพลักษณ์ของงานจุลกฐินจึงไม่ใช่ภาพลักษณ์ที่แท้จริงของชุมชนทั้งหมด
3. เจ้าภาพที่เป็นส่วนราชการ ทำให้วัดต้องเพิ่มการจัดการ เช่นการจัดบ้านพัก การจัดการคิวการแสดง การจัดสถานที่โชว์ เพราะหน่วยราชการในท้องถิ่นเข้ามาต้อนรับเจ้านายของตนและแย่งชิงการนำเสนอผลงาน เช่นพบว่าเคยมีการย้ายป้ายนิทรรศการ การแย่งคิวการแสดงเพื่อโชว์ผลงาน สร้างความไม่พอใจให้กับคนอื่น ๆ ที่ถูกตัดคิว เป็นต้น
4. การจัดขันโตกสำหรับแขกวีไอพี ทำให้ชาวบ้านไม่กล้าเข้านั่งรับประทานขันโตก ชาวบ้านกลายเป็นคนนอก และแขกวีไอพีอยู่ร่วมงานไม่นาน
5. พิธีถวายผ้าจุลกฐินเป็นวาระของพิธีกรรมทางศาสนา การยกย่องชมเชยคณะกรรมการและเจ้าภาพละเอียดและนานมาก ลืมให้ความสำคัญว่าผู้อื่นๆ ที่มาร่วมงานว่ามีจุดประสงค์มาเพื่อทำบุญก็สำคัญเช่นเดียวกัน

### จุดอ่อน 2 ปัญหาการประสานงานและการสื่อสาร

ระบบการแบ่งงานกันทำโดยที่ทุกคนตั้งใจทำงานของตนให้แล้วเสร็จโดยไม่ทราบว่กำหนดการเป็นอย่างไร จุดหมายปลายทางคืออะไร และขาดผู้ประสานงานระหว่างฝ่ายอาจเกิดปัญหาได้ เช่น

1. การจัดงานจุลกฐินของวัดต่างๆ ภายในอำเภอเชียงแสนตรงกัน ทำให้กำลังแรงงานของช่างทอผ้าและผู้ร่วมงานถูกแบ่งไป ซึ่งรวมถึงการจัดงานลอยกระทงของอำเภอที่มีการแสดงดึงดูดผู้คนได้มากกว่างานทำบุญ
2. ฝ่ายจัดทำอาหารกับฝ่ายยกอาหารเข้าขบวนขันโตก ทำงานไม่สัมพันธ์กันทำให้มีอาหารตกค้างอยู่ในครัว
3. ฝ่ายพิธีกรบนเวที ไม่ได้ประสานกับกับฝ่ายจัดกิจกรรมด้านล่างเวที เช่นมีการจุด



โคมลอยก่อนพิธีเปิดงาน การจัดขบวนแห่หลายขบวน เช่นขบวนแห่ขันโตกก่อนขบวนนางพญาฝ้ายทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจผิดคิดว่านางพญาโตกเป็นนางพญาฝ้าย

4. เมื่อเสร็จงานเลี้ยงขันโตกมีการเก็บกวาดช่วงที่ใช้จัดเลี้ยงทันที แต่นักท่องเที่ยวบางส่วนยังชมการสาธิตการทอผ้าและตัดเย็บจีวรอยู่ในช่วงโดยรอบ ผู้คนละอองจากการเก็บกวาดเป็นการไล่นักท่องเที่ยวให้ออกจากพื้นที่ช่วงทอผ้าเร็วขึ้น

5. เครื่องเสียงจากจุลกฐินพาโซคดังมาก จึงไปรบกวนเสียงบนเวทีในขณะมีพิธีเปิดงาน

6. ขาดหน่วย/จุดที่ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกำหนดการและพิธีการต่างๆ

7. ผู้ที่พักในวัดจำนวนมากใช้น้ำพร้อมกันทำให้น้ำหยุดไหลในบางจุด บางเวลา

### จุดอ่อน 3 การรับรู้ของคนในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

แม้ว่าการจัดงานจุลกฐินของวัดพระธาตุผาเงาจัดติดต่อกันมาเป็นปีที่ 12 แต่การรับรู้ของคนในจังหวัดเชียงรายยังมีไม่มากแม้ทางวัดจะมีการประชาสัมพันธ์มากแล้วก็ตาม การประชาสัมพันธ์ยังเป็นแบบเดิมๆ ในแง่ของการส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงเป็นจุดอ่อนคือ

1. ขาดการยกระดับของงานให้เป็นงานระดับจังหวัดอย่างจริงจัง และ/หรือเป็นงานในระดับภูมิภาคเพราะเดิมงานจุลกฐินมีผู้ร่วมงานจากประเทศเพื่อนบ้านด้วย

2. ผู้ร่วมงานหลักทั้งในจังหวัดเชียงรายและต่างจังหวัดคือศรัทธาและศิษย์ของวัด หรือผู้มาร่วมงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ซึ่งถือว่ายั้งจัดในวงแคบ ผู้ที่มาตามการส่งเสริมการท่องเที่ยวยังมีน้อย

3. ชาวบ้านมาน้อยลงเนื่องจากสิ่งดึงดูดใจคือดนตรีและการแสดงของหมู่บ้านอื่นๆ และงานลอยกระทงของอำเภอได้ดึงดูดชาวบ้านไปจากวัด ความเชื่อและความต้องการมีส่วนร่วมในการทำบุญของประชาชนใกล้เคียงจึงยังไม่ชัดเจนจากการสำรวจครั้งนี้

### โอกาส

การจัดงานจุลกฐินมีปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสในการพัฒนาดังนี้

1. จังหวัดที่มีการรื้อฟื้นประเพณีการทอผ้าจุลกฐินและประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีน้อย และจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดแรกที่มีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสร้างการรับรู้การทอผ้าจุลกฐินสู่สาธารณะ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานเชียงรายเห็นว่ายังพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวอีก

2. แม้สายบุญต่างจังหวัดจะเป็นสายบุญเดิมแต่ก็พบว่ามี การชักชวนผู้มาร่วมงานใหม่

เพิ่มขึ้น

3. การทอผ้าจุกจุกเป็นกิจกรรมที่ทำอยู่ในกลุ่มไทลื้อมาก่อน และจังหวัดเชียงรายเป็นดินแดนที่มีชาวไทลื้ออาศัยอยู่และมีเครือข่ายที่กว้างไกลถึงต่างประเทศ

4. เชียงแสนเป็นดินแดนแห่งอารยธรรมล้านนาอยู่แล้ว การประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเชียงแสนและร่วมงานบุญจุกจุกด้วยเป็นสิ่งที่ไม่ได้ง่าย

### ข้อจำกัด

1. ระยะเวลาในการจัดงานจุกจุกมีความจำกัดด้านเวลาของการจัดงาน
2. ช่วงเวลาจุกจุกเป็นช่วงที่เป็นเทศกาลอื่นๆ ด้วย หากจัดงานตรงกันจะมีผลกระทบต่อการทำงานของคณะกรรมการและช่างทอผ้าที่ต้องแบ่งไปร่วมงานอื่น รวมถึงจำนวนนักท่องเที่ยวด้วย

### แนวทางพัฒนา

จากการทำการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้น พบว่าการส่งเสริมและพัฒนางานบุญจุกจุกเพื่อการท่องเที่ยว ควรใช้กลยุทธ์เชิงรุก ดังนี้

1. จัดระบบความคิดและรูปแบบของงานที่เอื้อต่อนักท่องเที่ยว และจัดเตรียมผู้ถ่ายทอดที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจุกจุกสำหรับนักท่องเที่ยว กิจกรรมที่เตรียมสำหรับนักท่องเที่ยวควรเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสด้วยตนเอง และส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. การสานต่อความคิดของจุกจุกไปสู่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่อง โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ เช่นการรื้อฟื้นการจับทุ่ม-จับลื้อที่กำลังจะเลือนหายไป
3. สร้างการรับรู้เพิ่มให้ประชาชนในจังหวัดมากขึ้น เช่นประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้คนทั้งจังหวัดมีส่วนร่วมในการร่วมบริจาคฝ้ายในลักษณะต่างๆ
4. จัดทำปฏิทินงานจุกจุกของจังหวัดเชียงราย เพื่อให้กลุ่มทอผ้าได้หมุนเวียนไปช่วยกันทอผ้าจุกจุก และเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทราบกำหนดการล่วงหน้าด้วยการที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีโครงการจัดทำเป็นโครงการ “มหานบุญจุกจุก” ของจังหวัดเชียงรายในหลายๆพื้นที่ โดยจัดทำกำหนดการจัดงานจุกจุกของวัดต่างๆในจังหวัดเชียงรายเพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบวันเวลาและสถานที่ล่วงหน้า ให้เป็นงานประเพณีของจังหวัดที่เชิญชวนคนในจังหวัด ต่างจังหวัดและประเทศเพื่อนบ้านมาร่วมงาน

5. ใช้ประเด็นที่นักท่องเที่ยวประทับใจและพึงพอใจเป็นจุดขายของการประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว ได้แก่การเน้นรูปแบบประเพณีดั้งเดิมของการทอผ้าให้นักท่องเที่ยวสัมผัสถึงบรรยากาศของการอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิม (Authentic) การสร้างอานิสงส์แห่งการร่วมทำบุญทางศาสนา การสร้างบรรยากาศในงานให้สวยงามน่าดึงดูดใจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทำการส่งเสริมการตลาดเพิ่ม โดยการเชิญชวนให้บริษัทนำเที่ยว และ โรงแรมต่างๆ นำนักท่องเที่ยวนำนักท่องเที่ยวมาร่วมงานเพิ่มเติมจากศรัทธาของวัด

6. รูปแบบการประชาสัมพันธ์นอกจากป้ายประชาสัมพันธ์ และสื่อมวลชนแล้ว ยังมีวิธีการอื่นๆที่มีผู้นำเสนอดังนี้

6.1 เชิญสมเด็จพระสังฆราชเสด็จเป็นองค์ประธานในงาน

6.2 ประชาสัมพันธ์ไปตามความจริง

6.3 สร้างพลังศรัทธา โดยใช้ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นตัวขับเคลื่อน

6.4 การจัดขบวนแห่ที่ยิ่งใหญ่ในเขตเมือง/อำเภอเพื่อดึงความสนใจของประชาชน

6.5 ย้ายงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ลุ่มแม่น้ำโขง ไปจัดที่อำเภอเชียงแสนและจัดเชื่อมโยงกับงานจุลกฐินเพื่อให้ประชาชนประเทศเพื่อนบ้านมีโอกาสร่วมงานจุลกฐินด้วย

7. แก้ไขปัญหาและปรับปรุงการประสานงานระหว่าง กรรมการฝ่ายต่างๆ

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบและการปรับงานบุญจุกจุกเงินเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษารูปแบบและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานจุกจุกเงิน วัดพระธาตุดาเวา เปรียบเทียบความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานบุญจุกจุกเงิน วัดพระธาตุดาเวา และ เสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนางานบุญจุกจุกเงินเพื่อการท่องเที่ยว ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว จำนวนสามกลุ่มคือผู้ร่วมจัดงาน ประชาชนทั่วไป และนักท่องเที่ยว ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ร่วมจัดงานและประชาชนทั่วไป การสอบถามนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถาม ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามประเด็นเนื้อหาและข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

#### สรุปผลการวิจัย

##### 1. รูปแบบและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานจุกจุกเงิน วัดพระธาตุดาเวา

งานจุกจุกเงินของวัดพระธาตุดาเวา ได้เปลี่ยนจากงานขนาดเล็กจัดภายในชุมชนและสายบุญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการฟื้นฟู (revitalization) ประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยเริ่มจากการหาความรู้จากผู้มีความรู้มาช่วยสอนและช่วยจัดงานในตอนแรกตั้งใจจัดเพียง 3 ปีเพื่อให้ได้อานิสงส์ผลบุญตามความเชื่อเดิม รูปแบบของงานเป็นงานขนาดใหญ่ขึ้นมีโครงการการทำงานที่ชัดเจนเป็นระบบเพราะมีการจัดต่อเนื่องทุกปี เมื่อหน่วยงานภายนอกพิจารณาขอเป็นเจ้าภาพจึงมีการประยุกต์ด้านการแสดง แสง สีเสียง และการเลี้ยงต้อนรับเจ้าภาพ เมื่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้รับเป็นเจ้าภาพการจัดงาน ในปี 2551 การท่องเที่ยวฯ ได้เข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์และปรับรูปแบบของงานใช้มีความชัดเจนในเรื่องขั้นตอนการทอผ้า และความสวยงามของการจัดสถานที่ และการจัดขบวนแห่ผ้าจุกจุกเงิน รูปแบบดังกล่าวเอื้อให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมมากขึ้น ในการจัดงานครั้งที่ 12 ทางวัดและชุมชนได้รับเอารูปแบบที่ การท่องเที่ยวฯ ปรับปรุงมาใช้ (adoption) มาเป็นรูปแบบของการจัดงาน จึงสรุปได้ว่าการปรับตัวของวัดพระธาตุดาเวาเป็นการผสมผสานกันระหว่างการฟื้นฟูและการรับมาใช้ เพื่อส่งเสริมงานประเพณีและเพื่อการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

## 2. ผลการศึกษาพฤติกรรม ความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานบุญจุกฐิน วัดพระธาตุผาเงา

2.1 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวเชียงราย เป็นผู้สมรสแล้ว มีอายุระหว่าง 25-60 ปี เป็นผู้มีอาชีพอื่นๆ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาถึงระดับปริญญาตรี

2.2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นผู้ที่มีประสบการณ์มาร่วมงานจุกฐินเป็นครั้งแรกมากกว่าผู้มาซ้ำเป็นครั้งที่ 2 และ 3 รวมกัน นักท่องเที่ยวตั้งใจมาร่วมงานเพื่อทำบุญ โดยการชักชวนของเพื่อนหรือญาติ ส่วนใหญ่เดินทางมากับครอบครัวและเพื่อน ใช้เวลาร่วมงานมากกว่า 6 ชั่วโมง นักท่องเที่ยวต่างจังหวัดพักที่วัด นักท่องเที่ยวในจังหวัดพักบ้านส่วนตัว

2.3 นักท่องเที่ยวตั้งใจร่วมถวายผ้าจุกฐิน โดยคาดหวังจะได้รับอานิสงส์บุญมากที่สุดและตั้งใจจะกลับมาร่วมงานอีกในปีต่อไป

2.4 ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับคือการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมภายในงาน ด้านการจัดสถานที่ ด้านบริการอาหารและเครื่องดื่ม ด้านที่พักและด้านการเดินทาง รายการที่นักท่องเที่ยวพอใจสูงสุดสามลำดับแรกคือการรักษาแบบแผนประเพณี บรรยากาศของสถานที่และการเน้นความสำคัญทางศาสนา รายการที่พื่อน้อยที่สุดสามรายการคือความสะอาดของห้องน้ำในที่พัก ระบบขนส่งสาธารณะและความเพียงพอของที่จอดรถ

2.5 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจตามลักษณะทางประชากรศาสตร์พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงพอใจในการเดินทางมาร่วมงานต่างกัน นักท่องเที่ยวกลุ่มอายุ 25-44 ปีพอใจในที่พักแรมน้อยกว่ากลุ่มอายุ 45-60 ปี นักท่องเที่ยวกลุ่มเกษียณอายุพอใจเรื่องการเดินทางมากกว่ากลุ่มเกษตรกร และกลุ่มอาชีพต่างกันพอใจในสถานที่แตกต่างกัน

นักท่องเที่ยวที่ใช้เวลาอยู่ในงานต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกัน นักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังต่างกันพอใจในสถานที่ต่างกัน และนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ต่างกันมีความพึงพอใจในการเดินทางมาร่วมงานจุกฐินแตกต่างกัน

2.6 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดงานจุกฐินเห็นว่าเป็นการอนุรักษ์ประเพณีและการทอผ้า ส่งเสริมการท่องเที่ยว และส่งเสริมให้คนทำบุญ สิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจคือการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การแสดงพื้นบ้านที่หลากหลายและการได้ทำบุญ

### 3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนางานบุญจุกฐินเพื่อการท่องเที่ยว

การจัดงานบุญจุกฐินของวัดพระธาตุผาเงามีจุดแข็งที่คุณค่าของจุกฐิน ความสามัคคี และความพร้อมของคณะกรรมการจัดงาน การผสมผสานรูปแบบทางศาสนากับการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและองค์การร่วมจัดงานมีศักยภาพสูง จุดอ่อนคือการเน้นความสำคัญของเจ้าภาพมากเกินไป ปัญหาการสื่อสารและประสานงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และคนในจังหวัดยังรับรู้ไม่มาก โอกาสคือเชียงรายเป็นต้นแบบของการจัดงานจุกฐินและมีเครือข่ายกว้างไกล และข้อจำกัดมีเพียงเรื่องระยะเวลาเท่านั้น

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความเห็นว่าการส่งเสริมงานจุกฐินเพื่อการท่องเที่ยวด้วยเป็นเรื่องที่ดีแต่จะต้องรักษาเอกลักษณ์และรูปแบบดั้งเดิมและความสามัคคีของคนในชุมชนไว้ แนวทางการส่งเสริมและพัฒนางานบุญจุกฐินเพื่อการท่องเที่ยว ได้แก่การจัดระบบความคิดและรูปแบบของงาน การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว การเตรียมบุคลากรที่เป็นผู้ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว การจัดโครงการมหาบุญจุกฐินของจังหวัดเชียงราย และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้ของประชาชน

#### อภิปรายผล

1. การปรับรูปแบบของการจัดงานจุกฐินจากการจัดเป็นงานเล็กๆภายในชุมชนไปเป็นงานขนาดใหญ่และเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยนั้น สามารถอภิปรายได้ว่าวัดพระธาตุผาเงามีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว (มนัส สุวรรณ, 2538) ทั้งด้านกายภาพ ด้านสังคมและด้านสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ นอกจากนี้สารูป (Image) ของวัดพระธาตุผาเงาที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงคืออยู่แล้ว บวกกับความแปลกใหม่ของประเพณีจุกฐินที่ทางวัดรื้อฟื้นขึ้นมาทำให้มีผู้สนใจเพิ่มขึ้น เจ้าภาพนอกจากจะมีส่วนสนับสนุนด้านงบประมาณจัดงานและการแสดงแล้ว เจ้าภาพยังเป็นผู้ชักนำบุคคลจากแหล่งต่างๆมาร่วมงานเพิ่มขึ้นด้วย

ด้านการปรับตัวของวัดและชุมชนเอง ปัจจัยที่ทำให้งานดำเนินติดต่อกันได้อย่างยาวนานสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเกิดจากวัตถุประสงค์เดิมชัดเจนว่าจะรื้อฟื้นประเพณีที่ดึกดำบรรพ์ขึ้นมาและสอดคล้องกับกิจกรรมการตั้งศูนย์ทอผ้าของวัด ทำให้การศึกษาหาความรู้จากผู้รู้ก่อนตั้งนั้นการปรับตัว (Dogan, 1989) ของวัดและชุมชนจึงไม่มีการต่อต้านถอยห่าง หรือรักษาขอบเขต แต่กิจกรรมเริ่มจากการฟื้นฟูจารีตประเพณีที่ดึกดำบรรพ์ และเมื่อการท่องเที่ยวได้ปรับปรุงรูปแบบการจัดงานให้ก็ไม่ได้ปรับลดคุณค่าเดิมหากแต่เป็นการทำให้ชัดเจนและเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้ามามีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมประเพณีเพื่อการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง รูปแบบของการจัดงานจึงเป็นการผสมผสานประโยชน์ทางศาสนากับประโยชน์ทางการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

2. ด้านรูปแบบของการนำเสนอ แม้มีการจัดฉากเพื่อนักท่องเที่ยวอยู่บ้างแต่ก็เพื่อความเรียบร้อยสวยงาม ความชัดเจนในการให้ความรู้ รูปแบบการจัดงานทางวัดได้นำเอาฉากหลังทั้งหมดของการทอผ้ามาเสนอเป็นฉากหน้าในสถานที่แห่งเดียวกัน จัดเป็น Stage ที่ 6 ตามแนวคิดของ MacCannell (1976) ดังนั้นการที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสชมและทดลองปฏิบัติด้วยตนเองด้วย จึงทำให้นักท่องเที่ยวเชื่อว่ากิจกรรมนี้เป็นเรื่องที่เป็นจริง (Authentic) จึงมีความพึงพอใจและประทับใจในกิจกรรมที่จัดขึ้นว่าเป็นการอนุรักษ์ประเพณีและเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ตนเองมีส่วนได้เรียนรู้และสืบทอด

นอกจากนี้พบว่าการที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้อยู่ในวัยกลางคนขึ้นไปและมาด้วยความเชื่อและศรัทธาในการทำบุญ คาดหวังอานิสงส์ผลบุญมากกว่าสิ่งอื่นใด ทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่ใช่นักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียกรถบริการที่เป็นเลิศเหมือนนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ความพึงพอใจในปัจจัยด้านต่างๆทางการท่องเที่ยวจึงอยู่ในระดับพึงพอใจมากทุกด้าน โดยเฉพาะปัจจัยด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่นการรักษาแบบแผนประเพณีดั้งเดิม การเน้นความสำคัญทางศาสนา ให้ความรู้ด้านจุลกลฐินและการต้อนรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนความพึงพอใจที่แตกต่างกันนั้นเป็นสิ่งยืนยันได้ว่าผู้สูงอายุและ/หรือผู้ที่คาดหวังเรื่องอานิสงส์ผลบุญ และกลุ่มอาชีพมีความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างไปเพราะเป็นผู้ที่ไม่ได้คาดหวังความสะดวกสบายหรือความสนุกสนานจากการมาร่วมงานจึงสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องแรงจูงใจและความต้องการที่มีผลทางบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

3. ด้านแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวขึ้น พบว่ามีความเป็นไปได้มากและเป็นโอกาสอย่างมากที่จังหวัดเชียงรายจะชิงความได้เปรียบในประชาสัมพันธ์เพิ่มการรับรู้ของประชาชนมาจัดเป็นงานบุญของจังหวัด ทั้งนี้จะต้องรักษาแนวคิดเรื่องศาสนาและแบบแผนประเพณีดั้งเดิมเป็นจุดขายสำคัญเพื่อให้เกิดความยั่งยืน แก่ไขจุดอ่อนภายในองค์กรเพื่อรองรับงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้นซึ่งแน่นอนว่าเจ้าภาพจะต้องมาจากภายนอกจึงจำเป็นต้องวางแผนงานร่วมกันทุกฝ่าย (เพทาย บำรุงจิตร์, 2549) และสิ่งหนึ่งที่คณะกรรมการจัดงานจุลกลฐินควรต้องระมัดระวังคือเป้าหมายของการจัดงานว่าจะจัดเพื่อใครเพื่อไม่ให้มีคำถามดังที่นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536) เคยตั้งคำถามเกี่ยวกับงานบุญบั้งไฟของจังหวัดยโสธรมาแล้วในการศึกษาชื่อ “ท่องเที่ยวบุญบั้งไฟในอีสาน: บุญบั้งไฟต้องรับใช้ชายโสธร ไม่ใช่ชายโสธรรับใช้บุญบั้งไฟ”



## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เน้นไปในเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื้อหาเกี่ยวกับจัดการของชุมชนและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาจากวิจัยครั้งนี้จึงมีความจำกัดและนำไปใช้ได้กับการจัดงานของวัดพระธาตุผาเงาเท่านั้น ไม่สามารถนำอ้างอิงไปยังกิจกรรมทางศาสนาอื่นๆที่จัดเพื่อการท่องเที่ยวได้
2. ผลการวิจัยนี้มีคำตอบชัดเจนว่าคุณค่าของจุลกลินในความคิดเห็นของชุมชนและผู้ร่วมจัด และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวสอดคล้องกัน เป็นการยืนยันว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนสามารถนำเอาแนวคิดเรื่องการสร้างคุณค่า (Value creation) โดยใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมไปสร้างสรรค์จุดขายทางการท่องเที่ยวได้
3. สักยภาพทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเรื่องสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวในความเป็นจริงที่หาดูยาก (Authentic) และการจัดฉากเพื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวยุคหลังสมัยใหม่ต้องการ ผลของการวิจัยครั้งนี้ยืนยันจากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและความยั่งยืนของการจัดงานที่ชุมชนมีส่วนร่วม ดังนั้นปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดงานจึงมีหลายองค์ประกอบ

### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของการจัดงานจุลกลินต่อชุมชนบ้านสบคำ
2. การถอดบทเรียนแห่งความสำเร็จของการรื้อฟื้นประเพณีจุลกลินของวัดพระธาตุผาเงา
3. พิธีกรรม ความหมายและการสืบทอดคุณค่าทางวัฒนธรรมผ่านงานบุญจุลกลิน
4. การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดงานมหาบุญจุลกลินเป็นเทศกาลทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
5. ข้อจำกัดและโอกาสของการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางศาสนาในถิ่นล้านนา

## บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. ความรู้เรื่องกฐิน. [http://www.dra.go.th/main.php? filename=index](http://www.dra.go.th/main.php?filename=index)
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 4. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์, 2546.
- นพรัตน์ ละมุล. จากสิบสองปีนมาถึงห้าร้อย หาดทรายทอง. เชียงราย: กลุ่มรักษ์เชียงใหม่ ม.ป.ป.
- นธิ เอียวศรีวงศ์. ท่องเที่ยวบุญบั้งไฟในอีสาน: บุญบั้งไฟต้องรับใช้ชาวยโสธรไม่ใช่ชาวยโสธรรับใช้บุญบั้งไฟ. กรุงเทพฯ: มติชน, 2536.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- ประเสริฐ อัมพรไพโร. พิธีเปิดอาคารเฉลิมพระเกียรติ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่. เอกสารอัดสำเนา, 2539.
- เพทาย บำรุงจิตต์. ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549.
- มนัส สุวรรณ. นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2538.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. คุณสมบัติของนักท่องเที่ยวสมัยโลกไร้พรมแดน. เอกสารอัดสำเนา, ม.ป.ป.
- วัลย์พร ธีวตระกูลไพบูลย์. แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอนาคต. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการท่องเที่ยว ฉบับที่ 1 ปี 2551 ใน [www.ttresearch.org](http://www.ttresearch.org) เข้าดู 17 กรกฎาคม 2552.
- ศุภลักษณ์ อัครางกูร. พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. ขอนแก่น: หจก. โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา. 2547.
- สมเดช มุงเมือง. พฤติกรรมองค์กร. เชียงราย: สยามโฆษาณาและการพิมพ์, 2548.

สร้อยศรี อาสาสมัครพกิจ. โครงการ การวิจัยเพื่อพัฒนาความพร้อมของผู้ประกอบการ  
นำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อสำนักงานกองทุน  
สนับสนุนการวิจัย, 2543.

สันติ ชุคนธรา. “ความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เพดานการพัฒนา  
แหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการให้ความสำคัญในปัจจุบัน”. *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. 6, 4 (ตุลาคม  
2530).

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. *จิตวิทยาบริการ*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิ-  
ราช, 2540.

เสงี่ยม บุญพัฒน์. *ความคาดหวังในผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการท่องเที่ยวของ  
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการท่องเที่ยวในภาคเหนือของประเทศไทย กรณีศึกษา :  
จังหวัดเชียงราย*. เชียงราย : สถาบันราชภัฏเชียงราย, 2545.

สุภาวศ์ จันทวานิช. *ทฤษฎีสังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. *กฐินและแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : โรง  
พิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. 2536.

สำนักงานจังหวัดเชียงราย. **Tourism Development: Master plan for Chiangrai**.  
Bangkok: Act Consultant Co, Ltd., 2530.

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. *ศาสนพิธีคู่มือทำบุญ  
บำเพ็ญกุศลสำหรับพุทธศาสนิกชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุติมาการพิมพ์. 2526.

อภิญา เพ็องฟูสกุล. “ศาสนา” ใน คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะ  
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *แนวคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม*. เชียงใหม่:  
นพบุรีการพิมพ์. 2543. หน้า 77-86.

Fridgen, J.D. **Dimension of Tourism**. The Educational Institute of the American Hotel  
& Motel Association, 1991.

Hasan Zafer Dogan. “Form of Adjustment: Sociocultural Impacts of tourism,” **Annals  
of Tourism Research**. 16 (1989) p. 221.

MacCannell, D. **The Tourist**. London: The Macmillan Press LTD. 1976.

Mathieson, A. and Wall, G. **Tourism : Economic, physical and social impacts**.  
London : Longman, 1982.

Parker, S.R. **Leisure and work**. London; Boston : Allen & Unwin, 1983.

Rojek, C. **Decentring leisure: Rethinking leisure theory**. London : Sage Publications, 1995.

Sharpley, R. Tourism, **Tourist & Society**. Cambridgeshire: ELM Publications. 1994.

United Nations. **Trade, Sustainable Development and Gender**. New York and Geneva, 1999.

Urry, J. **The Tourist Gaze: leisure and travel in contemporary society**. London: Sage Publications Ltd. 1990.

World Tourism Organization (UNWTO). **Educating the educators in tourism: A manual of tourism and hospitality education**. Madrid: World Tourism Organization with the University of Surrey, 1996.

<http://www.agalico.com>

<http://www.bangkoktourguide.net>

<http://th.wikipedia.org>

<http://www.Sadoodta.com>

<http://www.travel.sanook.com>

<http://www.tourismthailand.org>

<http://www.tat.or.th/north02>

ภาคผนวก ข  
คำสั่งแต่งตั้งและกำหนดการจัดงาน



ประกาศวัดพระธาตุผาเงา

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการงานจตุกกฐิน

วันที่ ๓๑ ตุลาคม - ๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๒

ณ วัดพระธาตุผาเงา ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

เนื่องด้วยทางวัดพระธาตุผาเงา ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย คณะกรรมการศรัทธา วัดพระธาตุผาเงา อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ได้จัดงานทอดผ้าจตุกกฐินขึ้น เพื่ออนุรักษ์ประเพณีทอดผ้าจตุกกฐิน ที่เคยปฏิบัติติดต่อกันมา ซึ่งในปีนี้ได้ทำผ้าจตุกกฐินในวันที่ ๓๑ ตุลาคม - ๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๒ เพื่อรวบรวมปัจจัยสมทบทุนดำเนินการก่อสร้าง “ หอพระไตรปิฎก เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ และเพื่อให้การดำเนินงานจตุกกฐินไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้.-

**ฝ่ายอำนวยการ** มีหน้าที่ ดูแลความเรียบร้อยของงานทุกประการ

- |                            |                                          |
|----------------------------|------------------------------------------|
| ๑. พระพุทธิญาณมุนี         | เจ้าอาวาสวัดพระธาตุผาเงา                 |
| ๒. พระปลัดเสถียร สุทธาจาโร | ผู้ช่วยเจ้าอาวาส                         |
| ๓. พระใบฎีกาสุวิทย์ กฤยาโณ | ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และกรรมการ ผู้ประสานงาน |
| ๔. แม่ชีศิริกุล ศรีสมพร    | กรรมการ                                  |
| ๕. พระวราธรรม เขมโก        | กรรมการและเลขานุการ                      |
| ๖. พระขวัญชัย กตปุญโญ      | กรรมการและเลขานุการ                      |

**แผนกศาสนพิธี** มีหน้าที่ จัดเครื่องกองกฐินและเรื่องพิธีกรรมต่างๆ

- |                                      |                         |
|--------------------------------------|-------------------------|
| ๑. พระใบฎีกาสุวิทย์ กฤยาโณ (หัวหน้า) | ๒. พระสวัสดิ์ ปญญาวิโร  |
| ๓. พระขวัญชัย กตปุญโญ                | ๔. พระปัญญา จารุขมูโม   |
| ๕. แม่ชีศิริกุล ศรีสมพร              | ๖. อุบาสิกามอญคำ จาคำคง |

**แผนกจัดเตรียมสถานที่** มีหน้าที่ จัดอุปกรณ์ต่างๆ เช่น โต๊ะ เค้น ปีกดุงเป็นต้น ตามความต้องการ

- |                                    |                           |
|------------------------------------|---------------------------|
| ๑. พระสมเกียรติ กิตติคุณ (หัวหน้า) | ๒. พระปัญญา จารุขมูโม     |
| ๓. พระศรีอำพร จิตปุญโญ             | ๔. พระอัครวัฒน์ ทีปังกรโร |
| ๕. พระสุนทร นนุทสาโร               | ๖. พระสกล สกลคุณ          |
| ๗. พระไชยโย อินทุโชโต              |                           |

**แผนกรับบริจาค มีหน้าที่ ตั้งผู้รับบริจาค**

- |                                      |                          |
|--------------------------------------|--------------------------|
| ๑. พระใบฎีกาสุวิทย์ กลุยาโณ(หัวหน้า) | ๒. พระสมเกียรติ กิตติคุณ |
| ๓. พระสมศักดิ์ ธมฺมปาโล              | ๔. พระพงษ์เพชร จนุโชโต   |

**แผนกเครื่องเสียง มีหน้าที่ ติดตั้ง คอยกำกับดูแลเครื่องเสียง**

- |                                     |                    |
|-------------------------------------|--------------------|
| ๑. พระปลัดเสถียร สุทธาจาโร(หัวหน้า) | ๒. หนานชวน ปิญญาดี |
|-------------------------------------|--------------------|

**แผนกบันทึกภาพ มีหน้าที่ บันทึกภาพนิ่ง วีดีโอ**

- |                     |                     |                               |
|---------------------|---------------------|-------------------------------|
| ๑. พระวราธรรม เขมโก | ๒. พระเรวัฒน์ ปสนโน | ๓. พระมหาสมบัติ ปุญฺญสมฺปคุติ |
|---------------------|---------------------|-------------------------------|

**แผนกเอกสาร มีหน้าที่ จัดเตรียมเอกสารและข้อมูลต่างๆ ของงานจุลกฐิน**

- |                                  |                     |
|----------------------------------|---------------------|
| ๑. พระขวัญชัย กตปุญฺโญ (หัวหน้า) | ๒. พระวราธรรม เขมโก |
| ๓. พระอานนท์ คมกัฏฐปุญฺโญ        |                     |

**แผนกจัดที่นั่ง มีหน้าที่ จัดที่นั่งและต้อนรับญาติโยมที่มาร่วมทำบุญ**

- |                                     |                                 |
|-------------------------------------|---------------------------------|
| ๑. พระอัครวัฒน์ ทีปังกรโร (หัวหน้า) | ๒. พระไชโย อินฺทโชโต            |
| ๓. สามเณรเพชร อัมพราย               | ๔. แม่ชีศิริกุล ศรีสมพร         |
| ๕. แม่ชีสุชาดา แสงทอง               | ๖. อุบาสิกาศึกษา อรรถนันท       |
| ๗. คณะอุบาสิกาวัดพระธาตุผาเงา       | ๘. นายกิตติศักดิ์ คอกพรม (ป้อม) |

**แผนกปฏิคม มีหน้าที่ จัดถวายน้ำแก่พระสงฆ์ในพระวิหาร**

- |                                  |                       |
|----------------------------------|-----------------------|
| ๑. พระขวัญชัย กตปุญฺโญ (หัวหน้า) | ๒. สามเณรเพชร อัมพราย |
| ๔. สามเณรจิตรกร อุทา             |                       |

**แผนกจัดเตรียมโรงทาน มีหน้าที่ จัดเตรียม ดูแลและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาเปิดโรงทาน**

- |                                       |                             |
|---------------------------------------|-----------------------------|
| ๑. พระใบฎีกาสุวิทย์ กลุยาโณ (หัวหน้า) | ๒. พระสุรศักดิ์ อิสโร       |
| ๓. พระปิญญา จารุสมโม                  | ๔. พระศรีอำพร จิตตปุญฺโญ    |
| ๕. สามเณรเพชร อัมพราย                 | ๖. นายทรงวุฒิ ขุนวรรณ (วัน) |
| ๗. นายกิตติศักดิ์ คอกพรม (ป้อม)       |                             |

**แผนกน้ำปะปาและไฟฟ้า มีหน้าที่ ดูแลเรื่องน้ำภายในวัด**

- |                                  |                      |
|----------------------------------|----------------------|
| ๑. พระพวงศักดิ์ สุชีโต (หัวหน้า) | ๒. พระสุนทร นนฺทสาโร |
| มีหน้าที่ ดูแลไฟฟ้าภายในวัด      |                      |
| ๑. พระนเรศ ฐานวโร (หัวหน้า)      | ๒. พระเอกมถ พุทธธยาน |

**แผนกต้อนรับในวิหารและวัดอุโมงค์ มีหน้าที่ ต้อนรับญาติโยม, รับสังฆทาน และจำหน่ายวัดอุโมงค์ในวิหาร**

- |                                       |                           |
|---------------------------------------|---------------------------|
| ๑. พระใบฎีกาสุวิทย์ กลุยาโณ (หัวหน้า) | ๒. พระสมเกียรติ กิตติคุณ  |
| ๓. พระพงษ์เพชร จนุโชโต                | ๔. อุบาสิกาศึกษา อรรถนันท |
| ๕. อุบาสิกามอญคำ จาคำคง               | ๖. หนานชวน ปิญญาดี        |



**แผนกโรงฉัน** มีหน้าที่ จัดเตรียมภัตตาหารและคอยดูแลความเรียบร้อยร่วมกับแม่บ้าน

- |                                   |                         |
|-----------------------------------|-------------------------|
| ๑. พระศรีอำพร จิตตปัญญา (หัวหน้า) | ๒. แม่ชีศิริกุล ศรีสมพร |
| ๓. แม่ชีสุชาดา แสงทอง             | ๔. อุบาสิกาบุญมี อินโน  |
| ๕. อุบาสิกาธนาวดี อุทอง           |                         |

**แผนกประชาสัมพันธ์** มีหน้าที่ ประชาสัมพันธ์บอกสถานที่ประกอบพิธี

- |                                    |                                        |
|------------------------------------|----------------------------------------|
| ๑. พระสมเกียรติ กิตติคุณ (หัวหน้า) | ๒. พระนเรศ ฐานวโร                      |
| ๓. หนายนชวน ปัญญาดี                | ๔. อาจารย์ประกลอน กคน. วัดพระธาตุผาเงา |
| ๕. นายแผน                          |                                        |

**แผนกตกแต่งสถานที่ และจัดดอกไม้** มีหน้าที่ ตกแต่งสถานที่จัดงาน และจัดดอกไม้ให้สวยงาม

- |                                  |                                    |
|----------------------------------|------------------------------------|
| ๑. พระครูพิศาลธรรมาทร (หัวหน้า)  | ๒. พระครูธรรมาทรรชลายุทธ ปิยะบุญโณ |
| ๓. พระสมุห์ภูวนัย ภูวนโย         | ๔. เจ้าอธิการบุญโดย ปริมุคโต       |
| ๕. พระถวิล ธมฺทีโป               | ๖. พระเรืองฤทธิ์ ญาณเมธี           |
| ๗. พระอธิการณัฐภูมิษฐ์ สดฺยจิตโต | ๘. พระมหาภูวรินทร์ อินฺทวิชัย      |
| ๘. พระขวัญชัย กตฺปัญญา           | ๑๐. สามเณรจิตกร อุทา               |
| ๑๑. แม่ชีศิริกุล ศรีสมพร         | ๑๒. อุบาสิกาอมุคำ จาคำคง           |


**แผนกจัดเครื่องสืบชะตา** มีหน้าที่ จัดเตรียมเครื่องสืบชะตา

คณะแม่ชีและอุบาสิกาภายในวัดทั้งหมด

**แผนกดูแลรักษาโบสถ์** มีหน้าที่ จัดเตรียมของรางวัลและอุปกรณ์

- |                                       |                      |
|---------------------------------------|----------------------|
| ๑. พระใบฎีกาสุวิทย์ กลฺยาโณ (หัวหน้า) | ๒. พระวรธรรม เขมโก   |
| ๓. พระอานนท์ คมภิรมย์ปัญญา            | ๔. พระสุนทร นนฺทสาโร |

ให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง ให้ความร่วมมือปฏิบัติหน้าที่ให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี  
ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒



(พระพุทธิญาณมุนี)

เจ้าคณะอำเภอเชียงแสน

เจ้าอาวาสวัดพระธาตุผาเงา



**ประกาศวัดพระธาตุผาเงา**  
**เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงาน**  
**“บั้นฝ้าย สายบุญ จุลกฐิน ผาเงา” ประจำปี 2552**

\*\*\*\*\*

ด้วยวัดพระธาตุผาเงา ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ร่วมกับคณะศรัทธา วัดพระธาตุผาเงา ได้กำหนดจัดงานประเพณี “บั้นฝ้าย สายบุญ จุลกฐิน ผาเงา” ประจำปี 2552 ขึ้น ระหว่างวันที่ 31 ตุลาคม ถึง 1 พฤศจิกายน 2552 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นของล้านนา อีกทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงมอบหมายให้หน่วยงานองค์กรภาครัฐ และเอกชนปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

**1. คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ**

**1.1 ฝ่ายพระสงฆ์**

- |                                                                     |                            |
|---------------------------------------------------------------------|----------------------------|
| 1.1.1 พระพุทธิญาณมุนี เจ้าคณะอำเภอเชียงแสน เจ้าอาวาสวัดพระธาตุผาเงา | ประธานกรรมการ              |
| 1.1.2 พระปลัดเสถียร สุทธธาดาโร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุผาเงา      | รองประธานกรรมการ           |
| 1.1.3 พระครูพิศาลธรรมาทร เลขานุการเจ้าคณะอำเภอเชียงแสน              | รองประธานกรรมการ           |
| 1.1.4 พระขวัญชัย กตปุญโญ                                            | กรรมการและเลขานุการ        |
| 1.1.5 พระใบฎีกาสุวิทย์ กลุยาโน                                      | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

**1.2 ฝ่ายฆราวาส**

- |                                                            |                  |
|------------------------------------------------------------|------------------|
| 1.2.1 นายอำเภอเชียงแสน                                     | ประธานกรรมการ    |
| 1.2.2 ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย       | รองประธานกรรมการ |
| 1.2.3 ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย           | กรรมการ          |
| 1.2.4 นายกษมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย                | กรรมการ          |
| 1.2.5 นายกษมาคมสื่อมวลชนและนักประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย | กรรมการ          |
| 1.2.6 นายกเทศมนตรีตำบลเวียงเชียงแสน                        | กรรมการ          |
| 1.2.7 นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลเวียงเชียงแสน              | กรรมการ          |
| 1.2.8 ผู้จัดการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเชียงแสน            | กรรมการ          |
| 1.2.9 ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรเชียงแสน                       | กรรมการ          |
| 1.2.10 ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเชียงแสน                        | กรรมการ          |
| 1.2.11 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าสักไถ่                    | กรรมการ          |

1.2.12 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว	กรรมการ
1.2.13 ผู้ใหญ่บ้านสบคำ ต.เวียง อ.เชียงแสน จ.เชียงราย	กรรมการ
1.2.14 ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานเชียงแสน	กรรมการ
1.2.15 ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนเชียงราย	กรรมการ
1.2.16 ผู้อำนวยการ โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม	กรรมการและเลขานุการ
1.2.17 ผู้อำนวยการ โรงเรียนคอยหลวงรัชมังคลาภิเษก	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

### มีหน้าที่

อำนวยความสะดวก กำกับ ติดตาม ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

### 2. คณะกรรมการฝ่ายพิธีการและการต้อนรับ

2.1 ผู้กำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3	ประธานกรรมการ
2.2 ผู้กำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1	รองประธานกรรมการ
2.3 ผู้กำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2	กรรมการ
2.4 ผู้กำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4	กรรมการ
2.5 ประธานศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 35 (เชียงราย – พะเยา)	กรรมการ
2.6 ผู้กำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อ.เชียงแสน	กรรมการ
2.7 ผู้กำนวยการ โรงเรียนบ้านสบคำ	กรรมการ
2.8 ผู้กำนวยการ โรงเรียนบุญพิทักษ์วิทยา	กรรมการ
2.9 ผู้กำนวยการ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15	กรรมการ
2.10 ผู้กำนวยการ โรงเรียนบ้านห้วยเกียง	กรรมการ
2.11 ผู้กำนวยการ โรงเรียนบ้านป่าสักไก่อ	กรรมการ
2.12 นางสุภาพ จันทเสรีย์	กรรมการ
2.13 วัฒนธรรมอำเภอเชียงแสน	กรรมการและเลขานุการ

### มีหน้าที่

1. ให้การต้อนรับ และรับรองแขกที่มาร่วมงาน
2. ดำเนินการตามลำดับพิธีการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยโดยประสานงานกับฝ่ายอำนวยความสะดวก

### 3. คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

3.1 ประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย	ประธานกรรมการ
3.2 ผู้อำนวยการฝ่ายโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ททท.	รองประธานกรรมการ
3.3 ผู้อำนวยการและหัวหน้าสถานีวิทยุจังหวัดเชียงราย	กรรมการ



3.4	ผู้บริหารสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดเชียงราย	กรรมการ
3.5	นายกสมาคมสื่อมวลชนและนักประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย	กรรมการ
3.6	สื่อมวลชน โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ในจังหวัดเชียงราย	กรรมการ
3.7	ผู้อำนวยการสำนักงาน ททท. สำนักงานเชียงราย	กรรมการ
3.8	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง	กรรมการ
3.9	หัวหน้างานสร้างสรรค์กิจกรรม	กรรมการ
3.10	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย	กรรมการและเลขานุการ

#### มีหน้าที่

ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนประชาชนให้ทราบการจัดงานโดยสื่อต่าง ๆ จัดแถลงข่าวการจัดงานประสานกับคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามที่เห็นสมควร

#### 4. คณะกรรมการฝ่ายสถานที่

4.1 คณะกรรมการฝ่ายจัดสถานที่		
4.1.1	ผู้ใหญ่บ้านสบคำ	ประธานกรรมการ
4.1.2	ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอเชียงแสน	รองประธานกรรมการ
4.1.3	คณะครูและนักเรียนโรงเรียนคอยหลวง รัชมิ่งคลาสิก	กรรมการ
4.1.4	คณะศรัทธาบ้านสบคำ	กรรมการ
4.1.5	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสบคำ	กรรมการและเลขานุการ

#### มีหน้าที่

จัดสถานที่ประกอบการทอดผ้าจุลกฐิน ทำราชวัตร ลานขันโตก เวทีการแสดง ที่พักของผู้ทอดผ้า ชุมสินค้า OTOP ตามแผนผังที่กำหนด

#### 4.2 คณะกรรมการฝ่ายประดับและตกแต่งสถานที่

4.2.1	พระครูพิศาลธรรมาทร	ประธานกรรมการ
4.2.2	พระครูธรรมธรรชลายุทธ์	รองประธานกรรมการ
4.2.3	เจ้าอธิการบุญโคข ปรีมุโข	กรรมการ
4.2.4	พระอธิการณัฐภูมิษฐ์ สณญจิตโต	กรรมการ
4.2.5	พระเรืองฤทธิ์ ญาณเมธี	กรรมการ
4.2.6	พระมหาภูวรินทร์ อินทวิชัย	กรรมการ
4.2.7	พระขวัญชัย กตปุญโญ	กรรมการ
4.2.8	พระถวิล ฐมมทีโป	กรรมการ
4.2.9	พระภิกษุสงฆ์วัดพระธาตุผางตองรูป	กรรมการ
4.2.10	พระสมุห์ภูวนัย ภูวนโย	กรรมการและเลขานุการ

**มีหน้าที่**

ระดับและตกแต่งสถานที่ให้เรียบร้อย สวยงาม และเหมาะสม

**4.3 คณะกรรมการฝ่ายไฟฟ้าและแสงสว่าง**

- |                                                  |                            |
|--------------------------------------------------|----------------------------|
| 4.3.1 ผู้จัดการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย   | ประธานกรรมการ              |
| 4.3.2 ผู้จัดการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอเชียงแสน | รองประธานกรรมการ           |
| 4.3.3 นายสาคร ศรีระพงษ์                          | กรรมการ                    |
| 4.3.4 นายศรันย์ วรรณรัตน์                        | กรรมการและเลขานุการ        |
| 4.3.5 พระนเรศ ฐานวโร                             | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

**มีหน้าที่**

ติดตั้งระบบไฟฟ้าและแสงสว่างภายในงาน ให้แสงสว่างเพียงพอและเหมาะสม , การเตรียมการให้มีระบบไฟฟ้าสำรอง และชุดแก้ไขกระแสไฟฟ้าขัดข้องในวันงาน

**5. คณะกรรมการฝ่ายจัดกิจกรรม****5.1 ฝ่ายกิจกรรมการแสดง**

- |                                                                                 |                            |
|---------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|
| 5.1.1 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3                       | ประธานกรรมการฯ             |
| 5.1.2 ประธานศูนย์ประสานงานการจัดการมัธยมศึกษา ศูนย์ที่ 35<br>(เชียงราย – พะเยา) | รองประธานกรรมการ           |
| 5.1.3 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม                                        | กรรมการ                    |
| 5.1.4 ผู้อำนวยการ โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์                                   | กรรมการ                    |
| 5.1.5 ผู้อำนวยการ โรงเรียนแม่จันวิทยาคม                                         | กรรมการ                    |
| 5.1.6 ผู้อำนวยการ โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์                                 | กรรมการ                    |
| 5.1.7 ผู้อำนวยการ โรงเรียนจันทวีวิทยาคม                                         | กรรมการ                    |
| 5.1.8 ผู้อำนวยการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน                                  | กรรมการ                    |
| 5.1.9 ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านด้ายเทพกาญจนาอุปถัมภ์                             | กรรมการ                    |
| 5.1.10 ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านทับกุ่มารทอง                                     | กรรมการ                    |
| 5.1.11 ผู้อำนวยการ โรงเรียนป่าดงพิทยานุกูล                                      | กรรมการ                    |
| 5.1.12 ผู้อำนวยการ โรงเรียนจุฬารัตน์ราชวิทยาลัย                                 | กรรมการ                    |
| ✓ 5.1.13 ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคอยงาม                                         | กรรมการและเลขานุการ        |
| 5.1.14 นายนคร ชื่นชม                                                            | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

**มีหน้าที่**

1. ประสานงานโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ชุดการแสดงในภาคกลางคืน วันที่ 31 ตุลาคม 2552
2. จัดลำดับชุดการแสดงให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ
3. จัดชุดการแสดงแสง สี เสียง ในกิจกรรม “ปั่นผ้าฯ สายบุญ จุลกฐิน ผาเงา”

**5.2 ฝ่ายกิจกรรมจุลกฐินพาโชค**

5.2.1	นางศรีสวรรค์	วิไล	ประธานกรรมการ
5.2.2	นางสาวอารีรัตน์	ใจมอย	กรรมการ
5.2.3	นางสาวศุภมาส	วิหิม	กรรมการ
5.2.4	นางสาวดวงพร	สมเมือง	กรรมการ
5.2.5	นางสาวปลายฟ้า	สีชาหลอด	กรรมการ
5.2.6	นางสาวดวงกมล	เนตรรังษี	กรรมการ
5.2.7	นางสาวคำแก้ว	นามอื่น	กรรมการ
5.2.8	นายภูมิมะพี	วงศ์ประเสริฐ	กรรมการ
5.2.9	นางสกาเวเดือน	ชางข้อมูล	กรรมการ
5.2.10	นางพนิดา	สีเหลือง	กรรมการ
5.2.11	นายธนภัทร	โชครวย	กรรมการ
5.2.12	นางสาวธัญวรรณ	สมพันธ์	กรรมการ
5.2.13	คณะครูโรงเรียนบุญพิทักษ์วิทยา		กรรมการ
5.2.10	นางสุภาพ	จันทเสรีย์	กรรมการและเลขานุการ
5.2.11	นางสาวพนัญชนัน	วิไล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

**6. คณะกรรมการฝ่ายผ้าจุลกฐิน****6.1 คณะกรรมการจัดทำผ้าจุลกฐิน**

6.1.1	นางอำพร	ธรรมวงศ์	ประธานกรรมการ
6.1.2	นางสุนีย์	พลสวัสดิ์	รองประธานกรรมการ
6.1.3	นางอุ้นเรือน	มาฟู	กรรมการ
6.1.4	นางโสภา	พานิชย์	กรรมการ
6.1.5	นางจันทร์	สมพันธ์	กรรมการ
6.1.6	นางยุพิน	ชัชวงศ์เหล็ก	กรรมการ
6.1.7	นางต่อมแก้ว	พานิชย์	กรรมการ
6.1.8	นางสมใจ	สุตาสา	กรรมการ



6.1.9 นางแก้ว	ธรรมวงศ์	กรรมการ
6.1.10 นางศรีคำ	ปิยานนท์	กรรมการ
6.1.11 นางสาววารินทร์	ชัยวงศ์เหล็ก	กรรมการ
6.1.12 นางสาวภัทรภรณ์	ชัยวงศ์เหล็ก	กรรมการ
6.1.13 นางบัวจี้	พงษ์สวัสดิ์	กรรมการ
6.1.14 นางหวัน	มิ่งคลาด	กรรมการ
6.1.15 นางเล็ก	อินทะจักร	กรรมการ
6.1.16 นางสุรีย์	พรมมา	กรรมการ
6.1.17 นางวิชราดา	สุทธิรักษาวงศ์	กรรมการ
6.1.18 นายพัฒนา	โคอินทร์	กรรมการ
6.1.19 นายลังกา	พรมจารี	กรรมการ
6.1.20 พ่อหลวงคำมี	ทาทิพย์	กรรมการ
6.1.21 นางทองพัน	ทาทิพย์	กรรมการ
6.1.22 นางบัวทอง	นนทสิงห์	กรรมการ
6.1.23 แม่เจียม	ลีตา	กรรมการ
6.1.24 นางจันทร์สม	อุดมพันธ์	กรรมการและเลขานุการ
6.1.25 นางวันดี	พาวนดี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

#### มีหน้าที่

ทอดำเนินสำหรับจัดทำผ้าจุลกฐิน ให้แล้วเสร็จ และทันตามกำหนดเวลา

#### 6.2 คณะกรรมการฝ่ายตัดเย็บ

6.2.1 นางศรีวรรณ	วันมุล	ประธานกรรมการ
6.2.2 นางสุรัชนา	สมพันธ์	รองประธานกรรมการ
6.2.3 นางดวงเพ็ญ	สุวรรณดี	กรรมการ
6.2.4 นางวันรุณี	อินตะคำ	กรรมการ
6.2.5 นางอรุณศรี	ชมพูทิพย์	กรรมการและเลขานุการ

#### มีหน้าที่

1. จัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดเย็บให้เพียงพอ
2. ตัดเย็บผ้าจุลกฐินให้เสร็จทันตามกำหนดเวลา



### 7. คณะกรรมการฝ่ายศาสนพิธีถวายผ้าจุลกฐิน

7.1 นายคำ	ไพศาลสิทธิการ	ประธานกรรมการ
7.2 นายชัยวัฒน์	ศิริขะราช	รองประธานกรรมการ
7.3 นายเมธี	ขาประสิทธิ์	กรรมการ
7.4 นายปาน	ใจพันธ์	กรรมการ
7.5 นายอุ้นเรือน	อินดีะวิชัย	กรรมการ
7.6 นายประดิษฐ์	พงษ์สวัสดิ์	กรรมการ
7.7 นายคงฤทธิ์	วงมณี	กรรมการ
7.8 นายคุณาธิป	อินดีะ	กรรมการ
7.9 นายสุริยา	พองมูล	กรรมการ
7.10 นายทองสุข	จิตบุญตรง	กรรมการและเลขานุการ

#### มีหน้าที่

ลำดับพิธีการถวายผ้าจุลกฐิน ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน

### 8. คณะกรรมการฝ่ายรับบริจาค

#### 8.1 คณะกรรมการฝ่ายบรรพชิต

8.1.1 พระใบฎีกาสุวิทย์	กฤษาโณ	ประธานกรรมการ
8.1.2 พระสมเกียรติ	กิตติคุณ	รองประธานกรรมการ
8.1.3 พระพงษ์เพชร	จนุทโชโต	กรรมการ
8.1.4 พระสมศักดิ์	ธมปาโล	กรรมการ
8.1.5 พระวรวงศ์	เชมโก	กรรมการและเลขานุการ

#### 8.2 คณะกรรมการฝ่ายฆราวาส

8.2.1 นายทองสุข	จิตบุญตรง	ประธานกรรมการ
8.2.2 นายประดิษฐ์	พงษ์สวัสดิ์	รองประธานกรรมการ
8.2.3 นางกึ่งกาญจน์	ใจจุมปา	กรรมการ
8.2.4 นางสุจิตรา	โปราหา	กรรมการ
8.2.5 นางกาญจนา	รัตนสุวรรณ	กรรมการ
8.2.6 นางสาวกัญธนา	จันทาพูน	กรรมการ
8.2.7 นางเพ็ญรำไพ	จอมพูน	กรรมการและเลขานุการ

#### มีหน้าที่

1. รับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา และดูแลผู้รับบริจาค
2. จัดพิมพ์ ใบอนุโมทนาบัตรสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ต้องการ

**9. คณะกรรมการฝ่ายปฏิบัติ**

9.1 ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านสบคำ	ประธานกรรมการ
9.2 นางกัลยาณี พงษ์สวัสดิ์	รองประธานกรรมการ
9.3 ว่าที่ ร.ต.หญิงบุพดี อุ่นกาศ	กรรมการ
9.4 นางประภา ใจเขียว	กรรมการ
9.5 นางสาวปณิตาน วรรณสีใส	กรรมการ
9.6 นางไพลิน มหาเทพ	กรรมการ
9.7 คณะนักเรียน โรงเรียนบ้านสบคำ	กรรมการ
9.8 นางสุภาพ จันทเสรี	กรรมการและเลขานุการ

**มีหน้าที่**

จัดเตรียมอุปกรณ์ และให้บริการเครื่องคืม สำหรับต้อนรับผู้มาร่วมงานอย่างเพียงพอ และเหมาะสม

**10. คณะกรรมการฝ่ายจัดเตรียมโรงทาน**

10.1 นายจรูญ ไชยจินดา	ประธานกรรมการ
10.2 ชุด ชรบ. บ้านสบคำ	กรรมการ

**มีหน้าที่**

จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาเปิดโรงทาน

**11. คณะกรรมการฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อยและการจราจร**

11.1 ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรเชียงแสน	ประธานกรรมการ
11.2 เยาว์วัดสถานีตำรวจท่องเที่ยวเชียงราย	กรรมการ
11.3 นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเวียง	กรรมการ
11.4 ทปพร.ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน	กรรมการ
11.5 สารวัตรปกครองและปราบปราม สถานีตำรวจภูธรเชียงแสน	กรรมการและเลขานุการ

**มีหน้าที่**

กำหนดมาตรการการรักษาความสงบเรียบร้อย และรักษาความปลอดภัยตลอดระยะเวลาจัดงานระหว่างวันที่ 31 ตุลาคม - 1 พฤศจิกายน 2552 ในบริเวณจัดงาน และพื้นที่ใกล้เคียงให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย และปลอดภัย

**12. คณะกรรมการฝ่ายปฐมพยาบาล**

12.1 สาธารณสุขอำเภอเชียงแสน	ประธานกรรมการ
12.2 ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลเชียงแสน	รองประธานกรรมการ

12.3 เสนอบ้านสบคำ

กรรมการ

12.4 iven้ำสถานีอนามัยตำบลเวียง

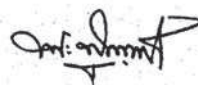
กรรมการและเลขานุการ

**มีหน้าที่**

จัดชุดเจ้าหน้าที่และรถพยาบาลเพื่อการปฐมพยาบาลแก่ผู้มาร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพตลอดระยะเวลาการจัดกิจกรรม ระหว่างวันที่ 31 ต.ค. – 1 พ.ย. 52

ให้คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ดำเนินงานตามที่ได้รับหากมีปัญหาอุปสรรค หรือข้อขัดข้องในการดำเนินงานให้รีบรายงานต่อคณะกรรมการอำนวยการทราบเพื่อพิจารณาแก้ไขต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ 1 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2552



(พระพุทธิญาณมุนี)

เจ้าอาวาสวัดพระธาตุผาเงา

เจ้าคณะอำเภอเชียงแสน



## กำหนดการ

งานประเพณี“ปั่นฝ้าย สายบุญ จุลกฐิน ผาเงา” ประจำปี ๒๕๕๒

ระหว่างวันที่ ๓๑ ตุลาคม – ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ณ วัดพระธาตุผาเงา ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

\*\*\*\*\*

วันเสาร์ที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๒

เวลา ๑๘.๐๐ น. - นายสุชัย พรชัยศักดิ์อุดม ประธานในพิธี พร้อมคณะเดินทางมาถึงมณฑลพิธี

เวลา ๑๘.๓๐ น. - ขบวนแห่ขันโตกเข้าสู่ช่วงราตรีล้านนา...สายธาราแห่งบุญ

- ประธานในพิธีและแขกผู้มีเกียรติรับประทานอาหารแบบขันโตก
- นายเสริมศักดิ์ สีฉันท์ นายอำเภอเชียงแสน กล่าวต้อนรับ

เวลา ๑๘.๐๐ น. พิธีเปิดงาน “ปั่นฝ้าย สายบุญ จุลกฐิน ผาเงา”

- นายนพรัตน์ อุ่ทอง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 กล่าวรายงาน
- นายสุชัย พรชัยศักดิ์อุดม ประธานในพิธี กล่าวเปิดงาน “ปั่นฝ้าย สายบุญ จุลกฐิน ผาเงา”
- ปล่อยโคมลอย และจุดพลุ
- ขบวนแห่นางพญาฝ้ายนำประธานในพิธี และแขกผู้มีเกียรติเข้าสู่สวนฝ้ายเพื่อเก็บฝ้าย และนำฝ้ายไปมอบขบวนปั่นฝ้าย
- นายโอภาส เพชรภูมิ ผู้อำนวยการองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ กล่าวขอบคุณคณะเจ้าภาพและแขกผู้มีเกียรติ ในนามวัดพระธาตุผาเงา
- เริ่มการทอผ้าจุลกฐิน
- ชมการแสดงประเพณีวัฒนธรรมล้านนา
- ชมขบวนทอผ้าจุลกฐิน

วันอาทิตย์ที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

เวลา ๐๖.๓๐ น. - ถวายภัตตาหารเช้าแด่พระภิกษุสงฆ์ และสามเณร

- คณะศรัทธาร่วมรับประทานอาหารเช้า

เวลา ๐๘.๐๐ น. - ขบวนผ้าจุลกฐินเคลื่อนเข้าสู่วัดพระธาตุผาเงา

เวลา ๐๘.๐๐ น. - พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

- สืบชะตาแบบล้านนา และแสดงพระธรรมเทศนา
- ทอดถวายผ้าจุลกฐิน
- พระสงฆ์อนุโมทนา

เวลา ๑๑.๐๐ น. - ถวายภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสงฆ์ และสามเณร

- คณะศรัทธาผู้มาร่วมงานรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน

-----เสร็จพิธี-----

ภาคผนวก ค

ภาพกิจกรรมการเตรียมจัดงานจตุลฉิน



การประชาสัมพันธ์



การเตรียมราชวัตรของพ่อบ้าน

การเตรียมโตกของผู้เฒ่าผู้แก่



เตรียมรับแขก





เตรียมที่นอน



การเตรียมงานของพระสงฆ์ และแม่ชี



เตรียมเสาทูง



เตรียมการแสดง



เตรียมช่วงทอผ้า



เตรียมช่วงขันโตก



เตรียมสินค้า





เตรียมไร่ฝ้าย



เตรียมที่ทอผ้า



เตรียมวัตถุมงคล



เตรียมอัฐบริวาร



เตรียมบายศรีและดอกไม้รูปเทียน





เตรียมพิธีถวายผ้าจุลกฐิน



ภาคผนวก ง  
ภาพกิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล





## ประวัติผู้วิจัย

### หัวหน้าโครงการวิจัย

1. ชื่อ นางสาว ชุกกลีน อุนวิจิตร  
Miss Chooglin Ounvijit
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 357-99-000-62-035
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ  
เชียงราย
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก  
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย  
80 หมู่ 9 ตำบลบ้านคู ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100  
โทรศัพท์ 053-776088 โทรสาร 053-776087  
e-mail: chooglino@hotmail.com
5. ประวัติการศึกษา  
ปริญญาตรี : กศ.บ. (สังคมศึกษา) วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน  
ปริญญาโท : ค.ม. (การสอนสังคมศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
ปริญญาเอก : Ph.D. (Sociology) The University of Queensland, Australia  
การอบรมนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 17 (สำนักงานคณะกรรมการวิจัย  
แห่งชาติ)
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ สาขาวิชาการ  
การท่องเที่ยวและการโรงแรม และสาขาเศรษฐศาสตร์
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย
  - 7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย
    - 1) ชื่อแผนงานวิจัย โครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพของคนในท้องถิ่นในการ  
บริหารจัดการการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและยั่งยืน (เขตภาคเหนือ  
ตอนบน) ทุนวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พ.ศ.2548
    - 2) การบริหารจัดการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน  
ท้องถิ่นอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายอย่างยั่งยืน (ทุนวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวิจัย  
แห่งชาติ)
  - 7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย
    - 1) การจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงราย



- 2) บทบาทของกลุ่มคนเฒ่าคนแก่บ้านป่าแดดในการพัฒนาสังคม
- 3) การพัฒนามาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวเดินป่าของตำบลดอยฮาง  
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
- 4) Contesting Tourism: Development of Alternative Tourism in a Hill-  
tribe Community in Chiang Rai, Thailand
- 5) พฤติกรรมการเดินทางและลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวใน  
จังหวัดเชียงราย
- 6) ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการท่องเที่ยวของ  
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 7) การพัฒนามาตรฐานคุณภาพของการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ใน  
จังหวัดเชียงราย
- 8) แนวทางการประกอบธุรกิจร้านอาหารไทยในนครคุนหมิง
- 9) การท่องเที่ยวชายแดน
- 10) ความคิดเห็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ต่อการประเมิน  
คุณภาพการศึกษาของ สมศ. รอบที่สอง
- 11) โครงการวิจัย สำรวจทัศนคติ ความพึงพอใจและพฤติกรรมของ  
นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ (จังหวัดเชียงราย) ทุน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 12) การสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวบนเส้นทาง  
R3a ทุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- 13) รายงานการศึกษาเพื่อประเมินผลการจัดงาน “ชิมชา ชากุระบาน  
อาหารชนเผ่า ดอยแม่สลอง” ประจำปี พ.ศ. 2552 ครั้งที่ 14

### ผู้ร่วมวิจัยคนที่ 1

1. ชื่อ นางสาว พัชรี ธวัชโชติ  
Miss Pattcharee Thawatchot
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3 4499 00149 92 1
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ  
เชียงราย
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก



คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

80 หมู่ 9 ตำบลบ้านคู ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

โทรศัพท์ 053-776057 โทรสาร 053-776087

5. ประวัติการศึกษา

ศศ.บ. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

ศศ.ม. การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร

ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพฯ

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

**ผู้ร่วมวิจัยคนที่ 2**

1. ชื่อ นางสาว ยูพิน ใจเย็น

Miss Yupin Jaiyen

2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3 5702 00148 57 5

3. ตำแหน่งปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ประจำประจำโปรแกรมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะ  
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

80 หมู่ 9 ตำบลบ้านคู ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

โทรศัพท์ 053-776087 โทรสาร 053-776087

5. ประวัติการศึกษา

ศศ.บ. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันราชภัฏเชียงราย

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

1. วิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของนักศึกษาและผู้ประกอบการต่อหลักสูตร  
การจัดการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

2. ผู้ช่วยนักวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและ  
สังคมของชุมชนท้องถิ่นอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายอย่างยั่งยืน (ทุนวิจัยสำนักงาน  
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ)

3. รายงานการศึกษาเพื่อประเมินผลการจัดงาน “ชิมชา ชากระบาน อาหาร  
ชนเผ่า ดอยแม่สลอง” ประจำปี พ.ศ. 2552 ครั้งที่ 14

ภาคผนวก ก  
ตัวอย่างแบบสอบถาม



3. ท่านตัดสินใจมาร่วมงานบุญจุกฐินที่วัดผาเงาจากข้อใดมากที่สุด (ตอบเพียงข้อเดียว)
- หน่วยงานเป็นเจ้าภาพ       เป็นศรัทธา/ศิษย์ของวัด
- เพื่อน/ญาติชักชวน       ททท. (สำนักงานหรือเว็บไซต์ททท.)
- อินเทอร์เน็ตทั่วไป       สื่อประชาสัมพันธ์ (หนังสือพิมพ์/ป้าย)
- อื่น ๆ ระบุ .....
4. ท่านเดินทางมาร่วมงานบุญจุกฐินที่วัดผาเงาในครั้งนี้ร่วมกับใคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- คนเดียว       เพื่อน
- บุคลากรในที่ทำงาน       ครอบครัว/ญาติ
- อื่น ๆ ระบุ.....
5. ท่านหวังจะได้รับสิ่งใดมากที่สุดจากการมาร่วมงานจุกฐิน (ตอบเพียงข้อเดียว)
- สนุกสนานเพลิดเพลิน       ความรู้เรื่องจุกฐิน
- นำตื่นเต้นกับสิ่งแปลกใหม่       อานิสงส์ผลบุญ
- อื่น ๆ .....
6. ท่านใช้เวลาอยู่ในงานประมาณกี่ชั่วโมง
- 1-2 ชั่วโมง       3-4 ชั่วโมง
- 5-6 ชั่วโมง       มากกว่า 6 ชั่วโมง
7. สถานที่พักแรมในการมาร่วมงานบุญจุกฐินที่วัดผาเงาครั้งนี้ (ยกเว้นประชาชนในพื้นที่)
- โรงแรม/รีสอร์ท       วัดผาเงา
- เกสเฮาส์       โฮมสเตย์
- บ้านญาติ/เพื่อน       อื่น ๆ .....

**ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจในการมาร่วมงานบุญจุกฐินที่วัดผาเงาครั้งนี้**

ปัจจัย	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
<b>สถานที่จัดงาน</b>					
1. บรรยากาศของสถานที่	.....	.....	.....	.....	.....
2. ความสะอาด ความเป็นระเบียบของสถานที่	.....	.....	.....	.....	.....
3. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	.....	.....	.....	.....	.....
4. บริการข้อมูลข่าวสารภายในงาน	.....	.....	.....	.....	.....
5. ขนาดของพื้นที่จัดงานเหมาะสม	.....	.....	.....	.....	.....

ปัจจัย	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
<b>การเดินทางมาร่วมงาน</b> 1. ถนน ป้ายบอกทาง การคมนาคม 2. ความเพียงพอของระบบขนส่งสาธารณะ 3. ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ 4. การบริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ 5. การประชาสัมพันธ์	.....	.....	.....	.....	.....
<b>3. สถานที่พักแรม(เฉพาะผู้พักค้างคืนที่วัด)</b> 1. ความสะอาดของสถานที่พักโดยรวม 2. การถ่ายเทอากาศของห้องพัก 3. ความสะอาดของเครื่องนอน ของใช้ใน ห้องพัก 4. ความสะอาดของห้องน้ำ 5.การบริการของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่	.....	.....	.....	.....	.....
<b>4. การบริการอาหารและเครื่องดื่ม</b> 1. ความหลากหลายของอาหารและเครื่องดื่ม 2. ความสะอาดและโภชนาการของอาหารและ เครื่องดื่ม 3. ความเพียงพอของปริมาณอาหารและ เครื่องดื่ม 4. รสชาติของอาหารและเครื่องดื่ม 5. ระยะเวลาในการบริการอาหารและเครื่องดื่ม	.....	.....	.....	.....	.....
<b>กิจกรรมภายในงาน</b> 1. การเผยแพร่ความรู้เรื่องจุลกลิน 2. การทอผ้าคองประเพณีดั้งเดิม 3. พิธีถวายผ้ากฐิน 4. การเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมกิจกรรม 5. รูปแบบการจัด/กำหนดการ 6. การแสดงบนเวทีที่มีความเหมาะสม	.....	.....	.....	.....	.....

ปัจจัย	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
<b>การส่งเสริมการท่องเที่ยว</b>					
1. การเน้นรักษาแบบแผนประเพณีดั้งเดิม	.....	.....	.....	.....	.....
2. การเน้นความสำคัญทางศาสนา	.....	.....	.....	.....	.....
3. การเน้นความแปลกใหม่	.....	.....	.....	.....	.....
4. การเน้นให้ความรู้เรื่องจลกลฐิน	.....	.....	.....	.....	.....
5. การเน้นการต้อนรับนักท่องเที่ยว	.....	.....	.....	.....	.....

#### ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นอื่นๆ

- งานจลกลฐินที่วัดพระธาตุผาเงาแตกต่างจากที่อื่นที่ท่านเคยไปอย่างไร  
 ไม่เคยไปที่อื่น  เคยไปที่.....แตกต่างกันในเรื่อง.....
- ท่านคิดอย่างไร ที่การจัดงานจลกลฐินเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย  
.....
- สิ่งที่ท่านมีความประทับใจในการมาร่วมงานครั้งนี้  
.....
- ปัญหาที่ท่านพบและควรปรับปรุงในครั้งต่อไป  
.....
- วันพรุ่งนี้ท่านจะเข้าร่วมพิธีถวายผ้ากฐินหรือไม่  
 เข้าร่วมแน่นอน  ยังไม่แน่ใจ  
 ไม่เข้าร่วมเพราะ.....
- ในปีหน้าท่านจะกลับมาร่วมงานที่นี่อีกหรือไม่  
 กลับมา  ยังไม่แน่ใจ  
 ไม่กลับมา เพราะ .....

ขอขอบคุณที่ตอบแบบสอบถามนี้



### แบบสัมภาษณ์ (พระ ผู้นำ นักวิชาการ ผู้จัดการ)

#### 1. รูปแบบการจัดงานจุลกฐินของวัดผาเงา

1. งานจุลกฐินวัดผาเงาเริ่มต้นเมื่อใด ? เริ่มอย่างไร? โดยใคร? เพราะอะไร?
2. จุดเปลี่ยนแปลงงานจุลกฐินเป็นการจัดงานขนาดใหญ่เกิดเมื่อใด ? สาเหตุของความเปลี่ยนแปลงคืออะไร?
3. ทางวัดคิดอย่างไรกับการจัดงานจุลกฐิน? วัดต้องปรับบทบาทจากเดิมในเรื่องอะไรบ้าง?
4. ชุมชนคิดอย่างไรกับการจัดงานจุลกฐิน? ได้ปรับบทบาทจากเดิมในเรื่องอะไรบ้าง?
5. ผู้มีส่วนร่วมจัดงานมีกี่กลุ่ม? เป็นใคร มาจากไหน เขาเข้ามามีส่วนจัดการอะไร ? อย่างไร?
6. รูปแบบการจัดงานในปัจจุบัน( โครงสร้าง การจัดการ) ต่างจากเดิมหรือไม่ อย่างไร? พิธีกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง?
7. ผลกระทบ(ประโยชน์/โทษ) ที่เกิดต่อศาสนา และชุมชนเป็นอย่างไร ?
8. ความพอดีของการจัดงานจุลกฐินกับการท่องเที่ยวควรอยู่ตรงไหนมีเรื่องอะไรต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ
9. ท่านเข้าใจเรื่องจุลกฐินอย่างไร? หัวใจของจุลกฐินคืออะไร ?

#### 2. ความคิดเห็น ในการพัฒนา

เราจะมีวิธีรักษาความสมดุลระหว่างพิธีทางศาสนา การท่องเที่ยว และความต้องการของเจ้าภาพ โดยทุกฝ่ายได้รับประโยชน์/พอใจได้อย่างไร